

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Katedra cestovního ruchu

Studijní program: 6208 T Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Vnímání přírodních složek krajiny aktéry
cestovního ruchu na Brněnsku

Vedoucí diplomové práce:

RNDr. Josef Navrátil

Autor:

Eva Otychová

2006

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Brněnsku vypracovala samostatně na základě vlastního zjištění a za odborného vedení vedoucího diplomové práce RNDr. Josefa Navrátila. Veškerá použitá literatura a jiné podkladové materiály jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Táboře, dne 27.12.2006

Eva Otychová

Eva Otychová

Poděkování :

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce panu RNDr. Josefu Navrátilovi za jeho cenné rady a připomínky, bez kterých by práce v této podobě nemohla vzniknout. Dále bych ráda poděkovala všem, kteří mi ochotně pomáhali, předávali zkušenosti a poskytovali informace důležité pro tuto práci.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

Katedra: cestovního ruchu

Akademický rok: 2003/2004

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Eva Otychová**

Studijní program: **M 6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodně podnikatelský obor**

Název tématu: **Vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Brněnsku**

Zásady pro vypracování:
(v zásadách pro vypracování uveďte cíl práce a metodický postup)

Cíl práce:

Stanovení možností rozvoje cestovního ruchu v regionu

Provedení SWOT analýzy regionu

Metodický postup:

1. Studium odborných pramenů a literatury
2. Kvalitativní a kvantitativní empirický výzkum technikou výběrového šetření
3. SWOT analýza

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Řešení problematiky, 4. Metodika, 5. Provedení analýzy, 6. Diskuse, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Použitá literatura, 10. Přílohy.

OBSAH:

1 ÚVOD.....	1
2 CÍL, MODELOVÁ OBLAST.....	3
2.1 CÍL PRÁCE	3
2.2 MODELOVÁ OBLAST.....	3
3 METODIKA	4
3.1 METODIKA TVORBY PRÁCE.....	4
3.2 METODIKA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	5
3.3 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT	7
3.4 CHARAKTERISTIKA NÁVŠTĚVNOSTI ÚDOLÍ ŘÍČKY.....	7
4 LITERATURA.....	13
4.1 LITERÁRNÍ REŠERŠE	13
4.2 TERMINOLOGIE	15
5 SITUAČNÍ ANALÝZA REGIONU BRNĚNSKO	17
5.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA A VYMEZENÍ	17
5.2 FYZICKO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	17
5.2.1 Geologické poměry.....	17
5.2.2 Geomorfologické členění.....	18
5.2.3 Hydrografie.....	18
5.2.4 Klima.....	19
5.2.5 Flóra a fauna.....	20
5.2.6 Historie regionu.....	21
5.2.7 Ochrana přírody v regionu.....	22
5.3 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	23
5.3.1 Demografická charakteristika.....	25
5.3.2 Ekonomická charakteristika.....	26
6 ANALÝZA POTENCIÁLU CESTOVNÍHO RUCHU BRNĚNSKA.....	29
6.1 PRIMÁRNÍ POTENCIÁL.....	29
6.1.1 Přírodní atraktivita	29
6.1.2 Společenské atraktivita.....	31
6.2 SEKUNDÁRNÍ POTENCIÁL.....	36
6.2.1 Doprava.....	36
6.2.2 Ubytovací zařízení.....	38
6.2.3 Stravovací zařízení.....	39
6.3 TERCÍÁRNÍ POTENCIÁL.....	39
7 SITUAČNÍ ANALÝZA MODELOVÉ OBLASTI.....	41
7.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA.....	41
7.2 FYZICKO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	41
7.2.1 Povrch.....	41
7.2.2 Geologický vývoj území.....	42
7.2.3 Hydrografie.....	43
7.2.4 Flóra a fauna.....	44
7.2.5 Historické využití území.....	45

7.2.6. Ochrana přírody a krajiny.....	46
7.3 TURISTICKÉ A NAUČNÉ STEZKY A JEJICH ATRAKTIVITY.....	47
7.4 MATERIÁLNĚ-TECHNICKÁ ZÁKLADNA.....	49
7.4.1. Dopravní dostupnost lokality.....	50
7.4.2 Stravovací zařízení v lokalitě.....	50
7.4.3 Ubytovací zařízení v lokalitě a okolí.....	50
8 VNÍMÁNÍ PŘÍRODNÍCH SLOŽEK KRAJINY.....	52
8.1 ASOCIACE S NÁVŠTĚVNÍKŮ SPOJENÉ S MODELOVOU OBLASTÍ	53
8.2 NEJOBLÍBENĚJŠÍ PRVKY MODELOVÉ OBLASTI	54
8.3 NEJMÉNĚ OBLÍBENÉ PRVKY MODELOVÉ OBLASTI	55
8.4 NEJZAJÍMAVĚJŠÍ MÍSTA MODELOVÉ OBLASTI	56
8.5 MÍSTA PODOBNÁ MODELOVÉ OBLASTI.....	57
8.6 HODNOCENÍ VYBRANÝCH PRVKŮ KRAJINY.....	58
8.7 POCITY NÁVŠTĚVNÍKŮ MODELOVÉ OBLASTI.....	61
8.8 MOTIVACE NÁVŠTĚVNÍKŮ MODELOVÉ OBLASTI.....	65
9 ZJEDNODUŠENÁ SWOT ANALÝZA.....	68
10 MOŽNOSTI OPTIMALIZACE OBLASTI A NÁVRHY OPATŘENÍ PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU.....	71
11 ZÁVĚR.....	75
12 SUMMARY.....	77
13 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	78
14 SEZNAM PŘÍLOH.....	82

1 ÚVOD

Cestovní ruch je v celosvětovém měřítku jedním ze tří největších a nejrychleji se rozvíjejících odvětví ekonomiky po 2.světové válce, vykazuje v zásadě trvalý růst 5% ročně. Má vliv na zaměstnanost, na tvorbu hrubého domácího produktu, vytváření devizových rezerv státu, záchranu kulturních, uměleckých a historických památek, zvyšuje všeobecnou vzdělanost obyvatelstva. Všeobecně se předpokládá, že rozvoj CR bude pokračovat i nadále. [g]

Ne všechna místa jsou však vhodná pro rozvoj cestovního ruchu. Rozhodnutí o tom, jestli je vhodné na daném území cestovní ruch rozvíjet, musí být podloženo kvalitativním průzkumem a informacemi. Rozvoj cestovního ruchu musí být v této souvislosti politicky akceptovatelný, sociálně odpovídající a v souladu s udržitelným rozvojem a ochranou životního prostředí. Dále je podmíněn existencí vhodného potenciálu, ať přírodního či antropogenního (vytvořeného lidskou činností). [1] Samotná existence potenciálů cestovního ruchu však nezaručí úspěch destinace na trhu. Pro rozvoj cestovního ruchu v destinaci je důležitá kvalitní nabídka produktů destinačního managementu, která je schopná přilákat návštěvníky a následně uspokojit jejich potřeby a požadavky.

Vnímání, představy a zkušenosti účastníků rekreace a cestovního ruchu jsou důležitým aspektem při vypracování produktů destinačního managementu. Svoji roli v něm hrají i přírodní podmínky. Budeme-li k přírodním podmínkám přistupovat jako k objektu psychologického zkoumání, bude předmětem tohoto zkoumání vnímání přírodních složek krajiny účastníky cestovního ruchu. Vnímání slovy teorie psychologie je subjektivní odrazení objektivní reality v našem vědomí prostřednictvím receptorů, jinými slovy zachycuje to, co v daný okamžik působí na naše smysly. Cílem této práce je najít a prokázat vztahy mezi přírodními složkami krajiny určitého typu a charakteru, a jejich konkrétním působením na vnímání a pocity aktérů cestovního ruchu.

Jelikož bydlím na Brněnsku, stal se pochopitelně tento region, přesněji Údolí Říčky, oblastí vhodnou pro provedení mé analýzy. Oblast je pro zkoumání působení přírodních atraktivit na aktéry cestovního ruchu ideální jednak svoji polohou v bezprostředním zázemí Brna v zóně každodenní rekreace. Dále pak dostatečnou sítí turistických stezek a v neposlední řadě také z hlediska široké škály přírodních atraktivit, jejichž vliv na účastníky cestovního ruchu bude zkoumán, i z hlediska výjimečnosti některých z nich (krasové jevy). Mezi všeobecné problémy území můžeme zařadit její převážně sezónní návštěvnost, dále pak předpokládanou absenci

návštěvníků, kteří by zde trávili kontinuálně více dnů za sebou. Tyto fakta budou ověřena dotazníkovým šetřením a v případě jejich potvrzení budou navržena eventuální opatření.

2 CÍL, MODELOVÁ OBLAST

2.1 Cíl práce

Hlavní cíle diplomové práce :

- analýza vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Brněnsku, konkrétně v údolí Říčky a v jejím rámci zjištění :
 - s jakými pocity by návštěvník spojil různé segmenty krajiny v navštívené oblasti
 - co se zde návštěvníkům líbí nejvíce a nejméně
 - jaké asociace se návštěvníkům vybaví v souvislosti s určenou destinací
 - jaké důvody motivovaly aktéra cestovního ruchu k návštěvě místa
- analýza potenciálů nabídky
- v souvislosti s hodnocením výsledků obou analýz doporučit návrhy pro další rozvoj cestovního ruchu v regionu

2.2 Modelová oblast

Pro tuto diplomovou práci bylo za modelovou oblast v regionu Brněnsko zvoleno údolí řeky Říčky, které se nachází v jižní části největšího krasového území České republiky – Moravského krasu. Význam této oblasti spočívá v zajímavé geologické stavbě území, ve výskytu četných povrchových a podzemních krasových jevů s celou řadou archeologických a paleontologických nálezů. Dosud zachované komplexy mokrých a podmáčených luk, osluněné hrany žlebů a zalesněné krasové plošiny jsou již po dlouhá léta známá botanikům, zoologům i běžným turistům.[2] Pro tuto diplomovou práci je důležitý především značný turistický a rekreační význam oblasti, jenž se zvýšil vybudováním malých vodních nádrží na řece. Údolí je protkáno celou řadou turisticky značených stezek.

3 METODIKA

3.1 Metodika tvorby práce

Cílem práce je analyzovat vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu ve vybrané lokalitě. K dosažení stanoveného cíle byla moje činnost rozdělena do několika fází. V počáteční, přípravné fázi jsem se zaměřila na studium a rešerši odborné literatury (viz.dále), která se především týkala cestovního ruchu jako takového a dále konkrétních aspektů problematiky tématu mé diplomové práce. Ke získání podkladů pro tuto popisnou část práce mi posloužily hlavně odborné publikace a sborníky.

Dále jsem shromažďovala a třídila informace o daném území. K zjišťování těchto informací jsem použila několik zdrojů, jednak různé publikace o Brněnsku, propagační brožury, internet a statistiky Českého statistického úřadu. Doposud se jednalo o spíše popisnou a pozorovací část práce. V návaznosti na tyto získané informace jsem provedla situační analýzu vybrané destinace a analýzu současného stavu cestovního ruchu, která byla provedena na základě potenciálů nabídky (primární, sekundární a terciární potenciály).

Dalším krokem bylo dotazníkové šetření v terénu vybrané destinace formou osobního dotazování, díky němuž jsem získala primární údaje pro analýzu vnímání přírodních složek krajiny. Metodika dotazníkového šetření je podrobně popsána dále. Po utřídění všech informací jsem data zpracovávala pomocí programů Microsoft Excel a STATISTICA 7. Takto zpracované údaje jsem využila pro vypracování SWOT analýzy vybrané destinace a na základě jejích výsledků jsem formulovala doporučení pro další rozvoj cestovního ruchu v regionu. Práci jsem ukončila závěrem, který shrnuje výsledky mé práce.

Grafické znázornění postupu tvorby práce

3.2 Metodika dotazníkového šetření

Cíl a realizace dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo získání informací a dat pro analýzu vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu v údolí Říčky. Výzkum byl zaměřen na zjištění preferencí a zkušeností návštěvníků ve vztahu k jednotlivým typům přírodních složek krajiny. Pro zjištění co nejpřesnějších informací bylo použito dvou typů dotazníků (příloha č.1 a č.2). Dotazníkové šetření bylo provedeno v letní turistické sezóně (květen – září) roku 2005 v údolí Říčky formou osobního dotazování. Výběr respondentů byl naprosto náhodný. Vzhledem k předpokládané absenci aktérů cestovního ruchu ze zahraničí v této lokalitě byly oba typy dotazníků vytvořeny a použity v jedné jazykové mutaci a to v češtině. Všechny grafy v kapitole 3.3 a v kapitole 8 byly vypracovány na základě výsledků tohoto šetření (pokud nebude uvedeno jinak.)

Dotazník pro oblast jako celek

První dotazník (příloha č.1) obsahuje celkem 11 otázek. Tento dotazník je zaměřen na zjištění preferencí a zkušeností návštěvníků ve vztahu k údolí Říčky jako celku. Celkem bylo osloveno 200 respondentů, kteří byli z České republiky.

První otázka zjišťovala, co se návštěvníkům vybaví při vyslovení jména lokality, přičemž jako odpověď byla požadována 3 slova. V otázkách označených čísly 2 a 3 se zjišťovalo jaká věc se návštěvníkům údolí líbí v lokalitě nejvíce a nejméně. Na základě odpovědí respondentů na první tři otázky byly následně odpovědi očíslovány (dvě stejné odpovědi byly očíslovány stejně) a tím byly vytvořeny hodnotící kategorie.

V otázce číslo 4 byly respondenti vyzváni, aby ohodnotili jednotlivé vyjmenované pocity (depresivní, vzrušující, uklidňující, znechucující, motivující, nudný, stísněný, opuštěný, napětí, bezpečí) určitou hodnotou (5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne) podle toho, zda by navštívenou oblast spojili s konkrétním pocitem či nikoli. Otázka číslo 5 měla za cíl zjistit, zda jsou respondenti v údolí Říčky na výletě z domova či v rámci dovolené. Dle jejich výběru z těchto dvou výše jmenovaných možností jsme při odpovědi „z domova“ dále zjišťovali odkud návštěvníci přijeli a způsob dopravy, který využily pro cestu do údolí (obě otázka 5a), přičemž na výběr byly tyto možnosti odpovědi: automobil (kód 1), kolo (2), pěšky (3), městská hromadná doprava (4) a jinak (5). Při odpovědi „v rámci dovolené“ bylo zjišťováno, kde konkrétně návštěvníci oblasti dovolenou tráví a formou škály bylo zkoumáno jakým aktivitám (z následujících možností : opalování, koupání, rybaření, windsurfing, jízdy na loďkách, pěší turistika, jízda na kolech, pozorování fauny s odborným

průvodcem, myslivecký lov, návštěvy historických zajímavostí v okolí, návštěvy muzeí, účast na kulturních a společenských akcích, houbaření a sběr lesních plodů, kolektivní míčové sporty, jiné) se během ní věnují, popřípadě chtějí věnovat (2 = věnuji se především, 1 = věnuji se občas, 0 = měl bych zájem) .

Další dvě otázky byly zaměřeny na získání identifikačních údajů o návštěvnících oblasti. Otázka číslo 6 zkoumala s kým respondenti oblast navštívili (přičemž na výběr byly odpovědi: s rodinou, s přáteli, sám/sama). V otázce číslo 7 udávali respondenti zda jde o jejich první či opakovanou návštěvu.

V další otázce (číslo 8) měli respondenti za úkol pomocí bodového ohodnocení (5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ně) zhodnotit kritéria (zažít pocit divočiny, odpočinout si od běžných věcí, užít si pocitu sounáležitosti s přírodou, táboření, něčemu se v přírodě přiučit, být sám, daleké rozhledy, pozorovat přírodu, potkávat milé lidi, nadýchat se čerstvého vzduchu, poznat krajinu, bavit se, mít se dobře, je to blízko z domova a snadno se sem dostanu) podle významu, který pro ně měli jako důvod návštěvy údolí Říčky.

V otázce číslo 9 respondenti opět hodnotili pomocí škály stupňů (1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí) jak se jim líbí jednotlivé typy atraktivit. Pro údolí Říčky byly vybrány následující atraktivity, s nimiž se může běžný návštěvník na lokalitě setkat (a sice: řeka, jeskyně, výhledy, lesy, hradiska).

Otázky s čísly 10 a 11 byly opět otevřené a jejich cílem bylo zjistit, které místo z lokality považují respondenti za nejzajímavější a dále pak, zda znají nějakou podobnou destinaci cestovního ruchu jako je údolí Říčky, popřípadě zda ji navštívili.

Dotazník pro konkrétní vybraná místa

Toto dotazníkové šetření bylo prováděno na čtyřech různých místech, přičemž šlo o vždy o dvě různé atraktivity stejného druhu. Jedná se o dvě místa s výhledem do údolí (Hornek, Horákovská myslivna) a dva portály jeskyně (Jeskyně Pekárna, jeskyně Švédův stůl). Na každém z těchto míst bylo osloveno 40 respondentů, celkem tedy bylo zpracováno 160 dotazníků tohoto typu. Tento menší dotazník je zaměřen na zjištění vnímání různých druhů přírodních atraktivit a jejich působení na účastníky cestovního ruchu. Dotazník se skládá z pěti otázek, které jsou shodné s otázkami obecného, výše zmíněného, dotazníku (jde o otázky č. 4,5,6,7,8).

3.3 Zpracování získaných dat

Ke zpracování obou druhů dotazníků byly použity programy Microsoft Excel a STATISTIKA 7. Dotazníky byly nejprve očíslovány a jednotlivé odpovědi převedeny na kódy, jenž byly dále zadány do elektronické podoby do programu Microsoft Excel. V tomto programu byly poté vyhodnoceny otázky s čísly 1, 2, 3, 5a, 5b, 6, 7, 9, 10, 11 prvního typu dotazníku a otázky číslo 3, 4, 5, druhého typu dotazníku. Ke zpracování těchto otázek jsem využila běžných funkcí programu Microsoft Excel.

Otázky 4, 8 a 9 „velkého“ dotazníku a otázky 1 a 2 „malého“ dotazníku byly zpracovány pomocí programu STATISTICA 7. Otázka 4 „velkého“ dotazníku byla hodnocena pomocí faktorové analýzy, při níž byla použita metoda analýzy hlavních komponent (Principal components) a na výsledky byla dále aplikovaná Varimax rotation.

Otázka 9 „velkého“ dotazníku byla hodnocena pomocí analýzy variance (One way ANOVA) vzhledem k nezávislým proměnným. Stejně tak otázka 1 „malého“ dotazníku byla hodnocena pomocí analýzy variance (One way ANOVA). Pomocí této analýzy byly testovány rozdíly v pocitech či vnímání návštěvníků na vyhlídkách a u portálů jeskynní. Pro vyhodnocení otázky 8 „velkého“ dotazníku, resp. otázky 2 „malého“ dotazníku byla použita také analýza variance, na jejím základě byla zjišťována motivace návštěvníků podle jednotlivých nezávislých proměnných (doprovod respondentů, opakovanost návštěvy). Výsledky byly testovány post hoc testem TUKEY HSD pro nestejný počet odpovědí (n).

3.4 Charakteristika návštěvnosti údolí Říčky

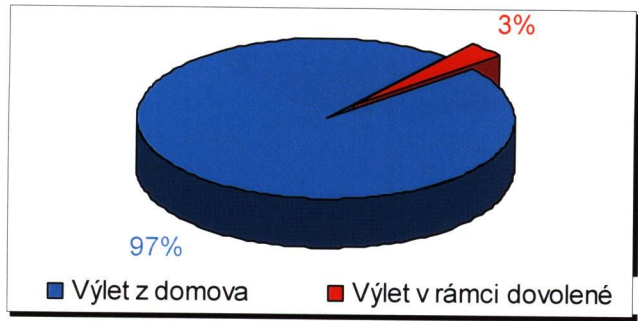
V obou typech dotazníků se nacházely otázky, které se nezaměřovaly přímo na vnímání přírodních atraktivit aktéry cestovního ruchu, ale vypovídají mnohé o návštěvnosti údolí Říčky. Ze zpracování odpovědí respondentů na tyto otázky jsem zjistila cenné informace jako například místo, odkud návštěvníci do údolí přijeli, jakým způsobem se dopravili, s kým údolí navštívili a zda se jednalo o jejich první či opakovanou návštěvu.

Návštěva na výletě z domova / v rámci dovolené

Jelikož se rekreační oblast údolí Říčky nachází v zázemí města Brna a v bezprostřední blízkosti údolí je situována autobusová zastávka městské hromadné dopravy dalo se předpokládat, že většina oslovených respondentů bude na výletě z domova a na výletě v rámci

dovolené bude jen zanedbatelné procento návštěvníků. Tento předpoklad potvrdilo i dotazníkové šetření. Z počtu 200 respondentů, kteří zodpověděli první typ dotazníků (pro vnímání oblasti jako celku), bylo pouhých 6 návštěvníků (3%) na výletě v rámci dovolené (graf č.1).

Graf č.1 Návštěva jako výlet z domova / v rámci dovolené (obecný dotazník)

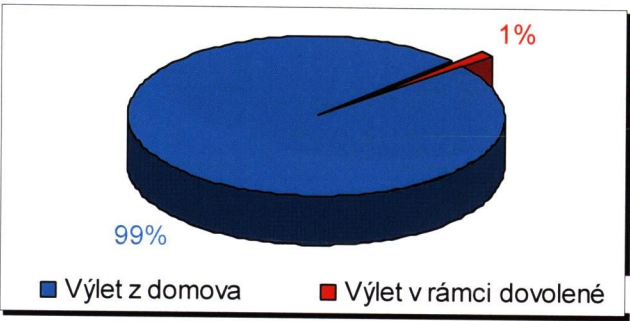

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Podobné výsledky přinesly i dotazníky druhého typu (pro vnímání různých typů přírodních atraktivit). Zde byl počet návštěvníků, kteří byly na výletě v rámci dovolené ještě zanedbatelnější, proto graf č. 2 zobrazuje součet respondentů ze všech čtyř míst, na kterých proběhlo šetření. Z celkového počtu 160 respondentů byly pouze 2 (1%) na výletě v rámci dovolené.

Z výše uvedených procent vyplývá, že údolí Říčky je střediskem cestovního ruchu, pouze však regionálního významu a především slouží jako rekreační oblast pro obyvatele Brna a blízkého okolí.

Graf č.2 Návštěva jako výlet z domova / v rámci dovolené (atraktivita různého druhu)

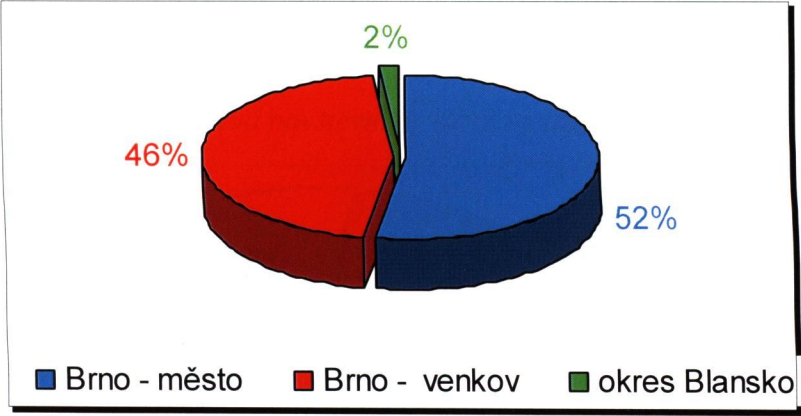

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Místo bydliště návštěvníků a způsob dopravy

Místo bydliště a způsob dopravy byly zjišťovány u respondentů, kteří byli v dolí Říčky na výletě z domova. Jak vyplývá z grafu č. 3 podíl návštěvníků z Brna-města (52%) lehce převýšil podíl návštěvníků z venkova (46%). Zhruba 3% respondentů přijeli z okresu Blansko.

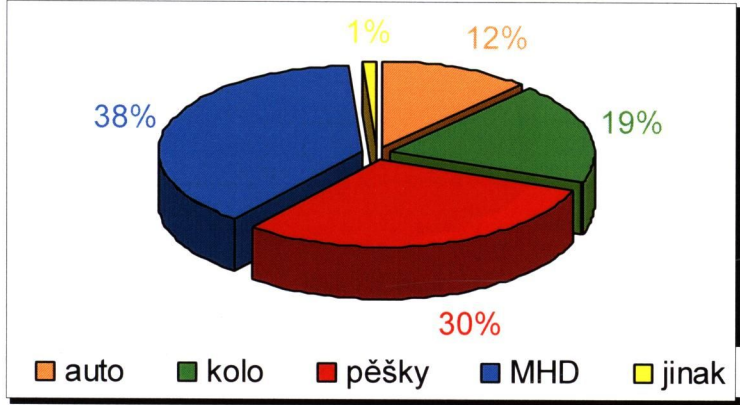
Graf č.3 Místo bydliště návštěvníků

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Pokud jde o způsob dopravy respondentů do údolí Říčky, jenž je patrný z grafu č. 4, nejvíce byla návštěvníky využívána městská hromadná doprava (38%), což nesporně souvisí s blízkou polohou autobusové zastávky. Městskou hromadnou dopravu následovala pěší chůze z bydliště (30%), kterou využila přibližně 1/3 návštěvníků. Jako třetí nejčastější způsob dopravy bylo udáváno kolo (19%) a nejméně byla volena odpověď „jinak“ (1%), která ve všech případech znamenala motocykl.

Graf č.4 Způsob dopravy do modelové oblasti

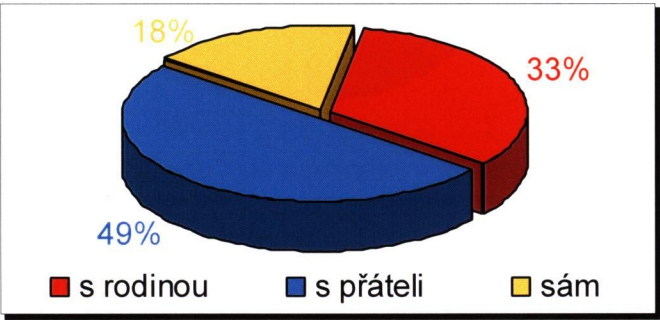
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Doprovod návštěvníků

Dalším faktorem, který nás informuje o detailech návštěvnosti lokality a je informace o tom, s kým respondenti údolí navštívili. Tato otázka byla položena v obou typech dotazníků. Skoro polovina návštěvníků (49%), kteří zodpovídali tuto otázku v prvním typu dotazníku (graf

č.5a), přijela či přišla do modelové oblasti v doprovodu přátel, 1/3 respondentů pak v doprovodu rodinných příslušníků (33%) a zbývající část přišla či přijela sama (18%).

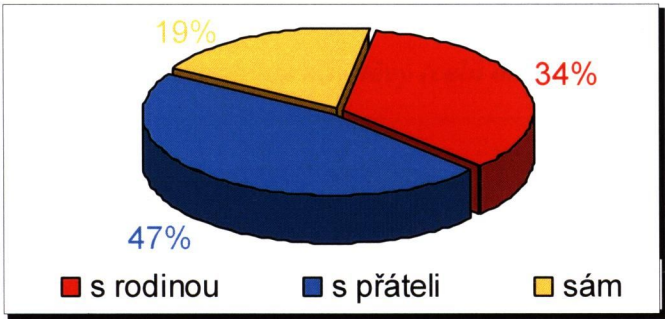
Graf č.5a Doprovod návštěvníků do modelové oblasti (celkový dotazník)

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Téměř stejné údaje vyšly i v druhém typu dotazníku pro 4 konkrétní místa po sečtení odpovědí ze všech 4 míst (graf č. 5b). Rozdíl mezi hodnotami výsledků celkového dotazníku a součtem hodnot dotazníků pro konkrétní místa byl maximálně 2%. Z obou typů dotazníků vyplývá, že skoro 1/5 respondentů, což není zanedbatelné procento, přišla navštívit modelovou oblast bez doprovodu.

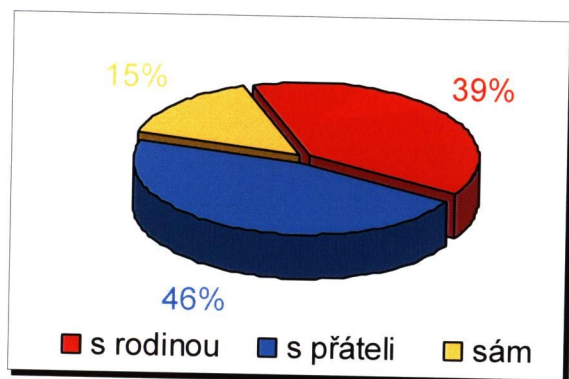
Graf č.5b Doprovod návštěvníků do modelové oblasti (konkrétní místa)

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

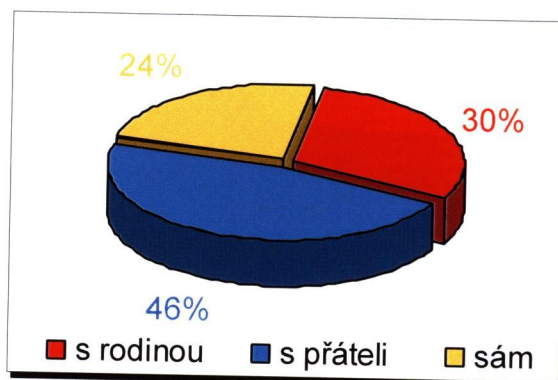
Při porovnávání výsledků odpovědí návštěvníků míst s výhledem do údolí a jeskyň shledáme stejné procento (46%) těch, co navštívili místo s přáteli, u obou typů atraktivit. Rozdílné výsledky však přineslo procento výletníků s rodinou a „samotářů“. Zatímco u míst s vyhlídkou (graf č. 6) bylo 15% lidí na výletě samo, návštěvníků oblasti jeskyň (graf č. 7), kteří přišli sami bylo skoro o 9% více.

Graf č.6 Doprovod návštěvníků – vyhlídky

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf č.7 Doprovod návštěvníků - jeskyně

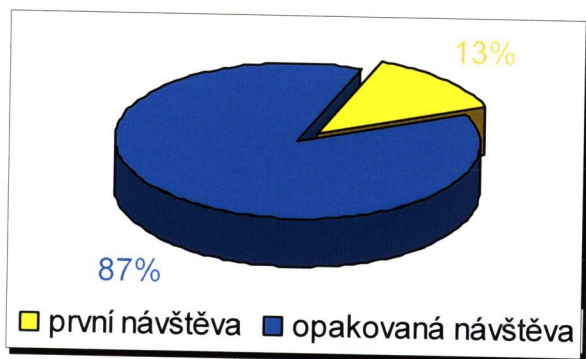

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Zkušenost s návštěvou modelové oblasti

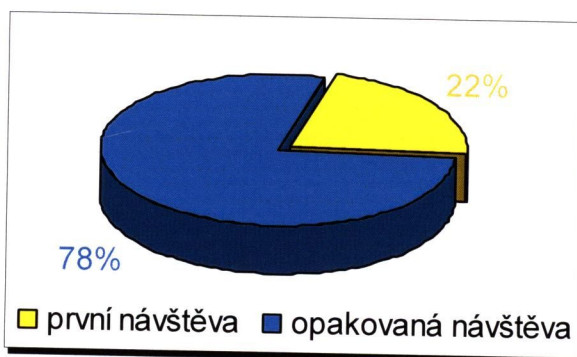
Otázka, zjišťující, zda jde o respondentovu první či opakovanou návštěvu údolí Říčky, se též objevila v obou typech dotazníků. Z návštěvníků oblasti jako celku (graf č. 8a) pouhých 13% navštívilo území poprvé. Je tedy patrné, že většina respondentů má s návštěvou údolí dobrou zkušenost, neboť ji navštěvuje opakovaně. U návštěvníků konkrétních míst (graf č.8b) už šlo o 22%, tedy zhruba 1/5 těch, kteří konkrétní místo nikdy předtím nenavštívili. Dá se tedy předpokládat, že pravidelní návštěvníci oblasti hledají v rámci tohoto území nová místa či zákoutí, která jim zůstala i přes časté návštěvy Údolí Říčky doposud neznámá.

Graf č.8a Opakovanost návštěvy (celá oblast)

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf č.8b Opakovanost návštěvy (konkrétní místa)

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

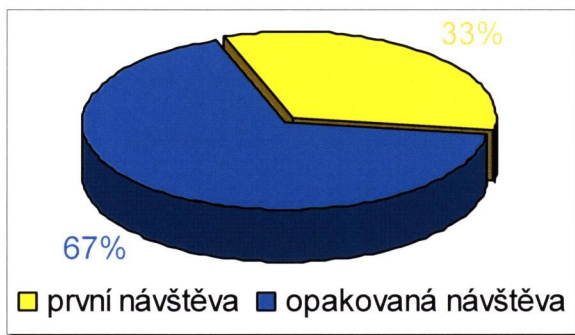
Pokud porovnáme zkušenost s návštěvou konkrétního místa u obou typů atraktivit (graf č. 9a a 9b) zjistíme, že procento respondentů, kteří navštívili konkrétní místo poprvé, je u návštěvníků jeskyní třikrát větší než u návštěvníků míst s vyhlídkou do údolí.

Graf č. 9a Opakovanost návštěvy- vyhlídky

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf č.9b Opakovanost návštěvy - jeskyně

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Místo trávení dovolené a atraktivita, kterým se návštěvníci věnují nebo by chtěli věnovat

Jak již bylo výše zmíněno, procento návštěvníků Údolí Říčky, kteří zde byli na výletě v rámci dovolené, je velmi zanedbatelné. Proto výsledky dalšího šetření místa a způsobu trávení jejich dovolené nemohou být považovány za dostatečně směřodonné. Pro úplnost a částečnou představu je zde uvádím. Všechny 6 respondentů, kteří navštívili modelovou oblast jako výlet v rámci dovolené, ji trávilo v okrese Brno – venkov, konkrétně: 2 v obci Podolí, 3 v obci Kobylnice a 1 na Ranči u Jelena a ve všech případech šlo o návštěvu známých či příbuzných. V případě aktivit provozovaných o dovolené se respondenti nejčastěji věnují opalování, koupání, pěší turistice, jízdě na kole a návštěvám historických zajímavostí či společenských akcí v okolí. V podstatě o všechny ostatní aktivity, které bylo možno v dotazníku zvolit, by návštěvníci měli zájem.

4 LITERATURA

4.1 Literární rešerše

Cestovní ruch je mnohostranný a průřezový sociálně ekonomický jev, který se dotýká celé řady ekonomických i mimoekonomických procesů společnosti a má vztah k celé řadě vědních disciplín (ekonomie, geografie, sociologie, klimatologie, demografie atd.). Je tedy nutné ho vědecky chápat z hlediska širokého pojetí jeho společenských souvislostí. Složitost cestovního ruchu činí pak obtížným i jeho přesné a z hlediska teorie i praxe jednotné definování a dává možnost uplatnění různých přístupů k jeho pojetí i zkoumání. [3]

Podstata a definice cestovního ruchu není přesně vymezena a různí autoři v oblasti teoretického zkoumání vyjadřují v rámci svého vymezení vždy své vlastní chápání teorie o podstatě cestovního ruchu. [4]

Vzhledem k tomu, že se cestovní ruch neustále vyvíjí, mění se a vyvíjí i teoretické přístupy k cestovnímu ruchu, které postupně modelují jeho definování a vymezení. Pokusy definovat cestovní ruch můžeme zaznamenat již od počátku 20.století (např. Stratdner, Morgenroth, Borman a jiní).

Za mezník pro zkoumání a definování cestovního ruchu je považována definice švýcarských profesorů, klasiků cestovního ruchu W. Hunzikera a K. Krapfa, kteří v roce 1942 vydali dílo „Základy všeobecné nauky cestovního ruchu“, v němž položili základ ucelené teorie cestovního ruchu. Podle nich je možné definovat cestovní ruch jako „souhrnné označení vztahů a jevů, vznikajících na základě cesty a pobytu místně cizích osob, pokud se pobytem nesleduje usídlení a pokud s ním není spojena žádná výdělečná činnost“. Tato definice se stala východiskem dalšího vývoje definování cestovního ruchu, zejména v poválečném období.

Tyto základní atributy cestovního ruchu se pak v různé podobě objevují v řadě poválečných definic cestovního ruchu, i v definicích současné doby. [3]

Akceptovanou se stala i formulace švýcarského profesora C. Kaspara (1989), která cestovní ruch vymezuje jako „souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování a pobytu osob, pro které místo pobytu není ani místem trvalého bydliště ani místem pracoviště“.

Naproti tomu J. Kašpar (1985) chápe cestovní ruch jako „cestování a dočasný pobyt lidí mimo místo trvalého bydliště, obvykle ve volném čase, a to za účelem rekreace, poznání a spojení mezi lidmi“.

Všechny uvedené definice jsou svědectvím toho, jak obtížné je definovat tento složitý jev, jakým cestovní ruch je, s plným vystižením jeho mnohostrannosti a mnohooborovosti. [3]

Shrňme-li všechny podstatné stránky cestovního ruchu v dostatečné míře všeobecnosti, vyplynou nám na povrch 3 základní rysy cestovního ruchu. Jde o dočasnou změnu místa stálého bydliště, nevýdělečný charakter cesty a vztahy mezi lidmi, které cestovní ruch vyvolává.

V současnosti je mezinárodně uznávaná definice WTO vytvořená na Mezinárodní konferenci o statistice cestovního ruchu pořádanou v červnu 1991 WTO v Ottawě, kde byl podán jednotný návrh na unifikaci základních pojmů souvisejících s cestovním ruchem a cestováním na národní a mezinárodní úrovni, která má za cíl kromě sjednocení používané terminologie zároveň umožnit unifikaci zpracování statistických údajů o cestovním ruchu. Za cestovní ruch (tourism) se podle World Tourism Organization (Světová organizace cestovního ruchu) považuje činnost osoby, cestující na přechodnou dobu (u mezinárodního cestovního ruchu maximálně jeden rok, u domácího cestovního ruchu šest měsíců) do místa mimo její běžné prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem trávení volného času, obchodu nebo za jiným účelem (hlavní účel cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti).

Z českého a slovenského prostředí je možné jmenovat též mnoho autorů zabývajících se v současnosti cestovním ruchem, např. M. Čertík, M. Hesková, J. Oriška a J. Šíp (2001) in (V. Štěpánek, L. Kopačkou, J. Šíp) [7]. Při psaní práce jsem vycházela z odborných knih výše zmíněných autorů. Snahou o sjednocení terminologie cestovního ruchu v českém prostředí bylo vydání výkladového slovníku cestovního ruchu. [5]

O Brněnsku a o Chráněné krajinné oblasti Moravský kras, do něhož část modelové oblasti Údolí Říčky patří, vyšla již celá řada publikací. Známe jsou především knihy Karla Absolona, které se podrobně věnují Moravskému krasu.

Významným zdrojem informací o oblasti Údolí Říčky je populárně naučná publikace „Údolí Říčky v Moravském krasu“ od autorů Ivan Balák a kolektiv, která podává základní informace o přírodě, krajině a vývoji lidské společnosti v jižní části Chráněné krajinné oblasti Moravský kras.

V současné době neexistuje žádná publikace, která by se uceleně zkoumala problematiku vnímání přírodních složek krajiny na Brněnsku. Z regionálních autorů je možné zmínit pouze Karla Stibrala, autora publikace „Proč je příroda krásná? – Estetické vnímání přírody v novověku“.

.2 Terminologie

Atraktivita cestovního ruchu

Atraktivita cestovního ruchu je zajímavá součást přírody a přírodní podmínky, sportovní, kulturní nebo společenský objekt, kulturní, sportovní, společenská nebo jiná událost, přitahující účastníky cestovního ruchu. Lze je dělit na přírodní a společenské, na hmotné a nehmotné, na atraktivity mezinárodního, národního a místního významu, na atraktivity s potenciálem nižších řádů a na atraktivity s potenciálem vyšších řádů.[5]

Chráněné území

Pojem chráněné území je obecné označení pro území, které je jedinečné nebo velmi významné pro svou přírodní, estetickou, archeologickou nebo kulturní hodnotu s různým stupněm kvalitativních, resp. kvantitativních omezení antropogenních činností. V různých státech světa se chráněná území rozlišují do různých kategorií. V ČR se rozlišují podle Zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny velkoplošná chráněná území a maloplošná chráněná území. [5]

Materiálně – technická základna cestovního ruchu

Materiálně – technická základna cestovního ruchu je souhrn hmotných prostředků, které slouží k realizaci účasti na cestovním ruchu a k tvorbě a realizaci služeb pro účastníky cestovního ruchu. [5]

Míra přitažlivosti atraktivity cestovního ruchu

Míra přitažlivosti atraktivity cestovního ruchu je ukazatel, který udává, jak intenzivně působí atraktivita cestovního ruchu jako stimulační faktor na potenciální návštěvníky. Míra působení je přímo úměrná a do značné míry významně ovlivněná především mírou jedinečnosti atraktivity, dále závisí na její dostupnosti, na způsobu propagace atd. [5]

Návštěvník

Návštěvník je jakákoliv osoba, která cestuje do jiného místa než je jeho místo jejího obvyklého pobytu na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa (dle WTO). [5]

Naučná stezka

Naučná stezka je stezka zřizovaná na přírodně nebo kulturně zajímavých místech s vyznačením zajímavých míst, s tabulemi s popisem místní flóry a fauny, kulturních památek. Zřizuje se pro pěší turisty (cykloturisty), pro vodáky, nově i pro jezdce na koních. [5]

Potenciál cestovního ruchu

Potenciál cestovního ruchu je souhrnná hodnota všech předpokladů cestovního ruchu oceněných na základě bodovací škály, snižená o zápornou hodnotu negativních faktorů rozvoje cestovního ruchu – zejména o špatný stav složek životního prostředí a konfliktní land – use daného území. [5]

Přírodně-orientovaný cestovní ruch

Přírodně-orientovaný cestovní ruch je forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni přírodou, jejím poznáváním a prociťováním. Směřuje do přírodních, lidskými aktivitami minimálně narušených oblastí, míst vhodných k pozorování planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. [5]

Přírodní památka

Přírodní památka je přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk. [h]

Rekreace

Rekreace je souhrn odpočinkových činností, provozovaných ve volném čase (o dovolené) a často jako jedna z forem cestovního ruchu (rekreační cestovní ruch) – zpravidla však nedaleko bydliště v rámci druhého bydlení, dětských táborů atd. [5]

5 SITUAČNÍ ANALÝZA REGIONU BRNĚNSKO

5.1 Základní charakteristika a vymezení

Region Brněnsko který se nachází v regionu NUTS 2 Jihovýchod a regionu NUTS 3 Jihomoravský kraj nepředstavuje ucelený geografický region, spíše zde nalézáme různorodost přírodního prostředí. Pro potřeby této diplomové práce byl region Brněnsko územně vymezen jako turistická oblast Okolí Brna a Moravský kras. Převážná část území této turistické oblasti náleží do okresů Brno – město a Brno – venkov, její severní část zasahuje do okresů Žďár nad Sázavou, Blansko a Prostějov, východní část do okresu Vyškov.

Z hlediska rajonizace cestovního ruchu z roku 1981 leží popisovaní území v oblasti Moravský kras (II. kategorie), Dražanská vrchovina (III. kategorie) a Podhorácko (III. kategorie). [6]

Hranice regionu Brněnsko na jihu probíhá v celé šíři napříč Dyjsko-svrateckým úvalem mezi Židlochovicemi a Ivančicemi. Od Ivančic pokračuje podél údolí Oslavy až k Náměšti nad Oslavou. Odtud pokračuje po podhorských plošinách až k Velké Bíteši, dále pokračuje údolím Bítišky a opět přes plošiny do údolí Haldy u Níhova, dále napříč údolím Libochovky do údolí Loučky až k Nedvědicí. Dále se hranice regionu zvedne až téměř k sedmi stům metrů, na náhorní plošiny u Černovic, aby opět sestoupila ke Kunštátu. Na severu zasahuje hranice k Letovicím, odtud pokračuje údolím Velké Hané až k Vyškovu. Pak sleduje úval Vyškovské brány a údolím Litavy se vrací zpět k Židlochovicím. [6]

5.2 Fyzicko-geografická charakteristika

5.2.1 Geologické poměry

Všechny druhy hornin, které se na Brněnsku nacházejí, náleží dvěma hlavním geomorfologickým jednotkám České republiky – Českému masivu na západě a Karpatům na východě. Hranice mezi těmito jednotkami probíhá ve směru od severozápadu k jihovýchodu zhruba mezi Dolními Kounicemi a Vyškovem.

Český masiv tvoří na Brněnsku převážně krystalické břidlice a vyvřelé horniny, nechybějí však ani sedimentární horniny, které jsou součástí několika geologických jednotek. Směrem od západu k východu to jsou na území Českomoravské vrchoviny horniny moldanubika, moravika (svratecká žula) a mezi nimi sevřeného svrateckého krystalinika. Dále na východ se

nachází brněnský vyvěřelý masiv. Mezi moravíkem a brněnským masivem leží ještě boskovická brázda se sedimentární výplní (černé uhlí). Severovýchodní část Českého masivu zaujímají horniny spodního karbonu a devonu Dražanské vrchoviny.

Karpatskou část Brněnska tvoří jednak území tzv. karpatské předhlubně, která je vyplněna třetihorními mořskými sedimenty (různé druhy písků a jílu) a také čtvrtohorními uloženinami (větrem naváté spraše), dále pak výběžky vlastních Západních Karpat (paleogenní jíly, jílovce, pískovce). [6]

5.2.2 Geomorfologické členění

Z reliéfu oblasti se projevuje zásadní rozdíl mezi západní částí, patřící ke geomorfologické provincii České vysočiny, a východní částí, která náleží k provincii Západních Karpat. Obě tyto hlavní provincie se dělí opět na řadu dílčích jednotek.

Přílehlá část České vysočiny je součástí Českomoravské subprovincie, která se dělí na Českomoravskou vrchovinu a Brněnskou vrchovinu. Východní část Českomoravské vrchoviny tvoří dva geomorfologické celky – jižněji ležící Křižanovská vrchovina s podcelkem Bítešská vrchovina, v severovýchodní části se pak nachází Hornosvratecká vrchovina. Součástí Brněnské vrchoviny jsou od západu k východu Boskovická brázda, Bobravská vrchovina a Dražanská vrchovina.

Karpatská část se dělí na pás Západních Vněkarpatských sníženin, z jejichž geomorfologické oblasti zasahují do okolí Brna celky Vyškovská brána a Dyjskosvratecký úval, a na Středomoravské Karpaty, součást Vnějších Západních Karpat s jejich geomorfologickým celkem Litenčickou pahorkatinou. [6]

5.2.3 Hydrografie

Z území Brněnska je odváděna voda převážně řekou Svatkou a jejími přítoky, pouze jeho malá část při východním okraji náleží k povodí řeky Hané (to je pravostranného přítoku Moravy). Hlavními toky v oblasti jsou řeky Svatka a její největší přítok Svitava. K povodí těchto toků náleží 2310 km², což představuje více než 92 % z celkové rozlohy oblasti.

Svatka přitéká do oblasti u Nedvědice, pod ústím svého pravostranného přítoku Nedvědicky. V tomto místě má již plochu povodí 711 km² a průměrný průtok 4,92 m³.s⁻¹. Nejprve přibírá zprava přitékající Loučku (též Bobrůvka). Prvním poměrně velkým levostranným přítokem Svatky v této oblasti je Besének, který ústí do Svatky u Tišnova.

Dalším je zleva přitékající potok Lubě. V tomto úseku ještě Svratka přibírá zleva u Veverské Bítýšky Kuřimku a zprava potok Veverku. Hluboké údolí řeky Svratky nad Brnem je důležitým rekreačním územím, především díky vodní nádrži Brněnská přehrada, vybudované ve třicátých letech minulého století.

Pod Brnem ústí zleva do Svratky Svitava, která přitéká do oblasti u Letovic. Postupně přibírá pravostranné přítoky Úmoří a Býkovku, a levostranné přítoky Semíč, Bělou a Punkvu (odvodňuje území Moravského krasu). Průtok Svitavy u ústí do Svratky dosahuje $5,11 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ při celkové ploše jejího povodí $1146,9 \text{ km}^2$. V Brně přitéká do Svratky menší levostranný přítok Ponávka. Pod Brnem ústí zprava do Svratky jeden z jejích větších přítoků – Bobrava. Na jejích přítocích jsou ojedinělé malé rybníky (Horní a Dolní rybník).

Z jihovýchodní části Brněnska jsou odváděny vody pravostrannými přítoky Litavy – Rakovcem, Říčkou a Dunávkou. Nejvýznamnější je Říčka, na jejímž horním toku byly vybudovány 4 vodní nádrže (Pod Hádkem, Horní, Prostřední a Dolní nádrž). Východní okrajová část je odvodňována zdrojnicemi a přítoky řeky Hané. [6]

5.2.4 Klima

Převážná část Brněnska leží v teplé klimatické oblasti s velmi dlouhým a teplým létem. Přejídné období je velmi krátké s teplým jarem a podzimem, zima je krátká a suchá s krátkým trváním sněhové pokrývky. Vrchovinné polohy obklopující město řadíme do mírně teplé klimatické oblasti s dlouhým, teplým a suchým létem, krátkým přejídným obdobím s mírně teplým jarem i podzimem, a krátkou, mírně teplou, suchou zimou s krátkým trváním sněhové pokrývky.

V lednu se průměrná teplota pohybuje kolem $-2,1^\circ \text{C}$, ve vrchovinných polohách $-3,0$ až $-3,5^\circ \text{C}$. Nejteplejším měsícem bývá červenec s průměrnou teplotou v úvalu kolem $18,4^\circ \text{C}$, v okolí Brna s nadmořskou výškou kolem 400m n.m. kolem $17,0$ až $17,5^\circ \text{C}$.

Brněnsko patří mezi suchá místa České republiky. Za rok zde spadne v průměru 547 mm srážek, 65 % tohoto množství v létě a 35 % v zimě. Srážkové maximum bývá obvykle v červenci, kdy v průměru spadne 77 mm.

Jasných dnů je v Brně za rok kolem 56, nejvíce v září (8,3 dne) a nejméně v listopadu (1,6 dne). V zimě počet jasných dnů roste s nadmořskou výškou. [6]

5.2.5 Flóra a fauna

Flóra

Bohatství a pestrost rostlin vymezeného území je podmíněna mimo jiné stykem tří velkých květenných oblastí – hercynské, panonské a karpatské.

V západní části území převládají vlivy květenné oblasti hercynské, která se vyznačuje druhovou jednotvárností (svízel lesní, zběhovec plazivý, kopytník evropský, javor klen).

Okolí Brna a území na jih od Brna je pod vlivem pontickopanonské flóry, která se sem dostala v dobách meziledových a hlavně v raných etapách doby poledové (kavyl Ivanův, koniklec načernalý, chrpa Triumfetiho, dub pýřitý).

Na sever a východ od Brna převládají vlivy karpatské, které se projevují výskytem podhorských a horských druhů (kruhatka Mathiolova moravská, žindava evropská, hvězdnatec čemeřicový).

V územích jsou zastoupeny dvě květenné oblasti mezofytikum a termofytikum. Pro mezofytikum jsou typické mírně až silně zvlněné pahorkatiny a vrchoviny s vegetačním stupněm dubobukovým až dubojehličnatým s převážně hercynskou a karpatskou květenou. Ostatní (jižní) část náleží do termofytika nížinného až pahorkatinného stupně s teplomilnou stepní květenou. [6]

Fauna

Na Brněnsku se setkáváme s druhově velice pestrou faunou, neboť oblast leží z hlediska biogeografické diferenciace na styku Hercynské, Západokarpatské a Panonské provincie.

Ve zbytcích přirozených listnatých a smíšených lesních porostů, zejména v západní části, můžeme najít zástupce původní střeoevropské fauny. Jsou to například : mlok skvrnitý, čáp černý, roháč obecný.

V kaňonech a údolních nivách řek se můžeme setkat s faunou, která je částečně původní (například ještěrka zelená, výr velký, ledňáček říční) a částečně již druhotnou složkou naší zvěře (poštolka obecná, ondatra pižmová).

Na relativně klidných, extenzivně obhospodařovaných travních porostech můžeme pozorovat stepní a lesostepní faunu. Stepní fauna zde není původní, dostala se sem až působením člověka a jako její příklady můžeme uvést ropuchu zelenou, užovku hladkou, otakárku ovocného či strnada lučního.

Rybníky představují umělé prvky v krajině, tudíž jsou vesměs osídleny faunou v této oblasti nepůvodní. Setkáme se zde s mnoha obojživelníky, jako je například rosnička obecná rochá, obecná a zelená či kuňka obecná. K dalším představitelům rybníční fauny patří ptactvo :

pochop rákosní, moudivláček lužní, strnad rákosní. Krasová oblast je významným zimovištěm netopýrů.

Významnou součástí je také fauna lidských sídel, jako jsou například čáp bílý, rorýs obecný, netopýr hvízdavý, kuna skalní, ještěrka obecná, užovka hladká. [6]

5.2.6 Historie regionu

Brněnsko patří mezi regiony s nejstarším a nejbohatším pravěkým osídlením. Již před více než půl miliónem let sídlil na Stránské skále a na Červeném kopci u Brna člověk vzpřímený a v jeskyních Moravského krasu člověk neandrtálský. V pozdní době kamenné jsou odrazem sociálních proměn první skutečná hradiska, známé především z jihovýchodních okrajů Dražanské vrchoviny.

Dále můžeme v regionu nalézt důkazy o osídlení oblasti Kelty (oppidum Staré Hradisko), Germány (Velatice, Blučina) a pochopitelně Slovy (sídlištní objekty v Brně-Pisárkách a Brně-Medlánkách, Staré Zámky u Líšně), jejichž osídlení Brněnské kotliny pokračovalo i po zániku Velké Moravy. V 8.-9. století došlo k procesu christianizace.

Kníže Břetislav I. (1034-1055) založil kolem roku 1055 první benediktýnský klášter na Moravě v Rajhradu u Brna. Za krále Vratislava II. (1061-1092) bylo Brněnsko rozděleno na brněnský a znojemský úděl. Brno nazval podle vesnice položené na území dnešního Starého Brna. V letech 1231-1237 vzniklo spojením tří sídlišť - brněnského hradu, původní české vsi a trhové vsi - město Brno, které začalo být ohrazováno hradbami a roku 1243 dostalo první privilegia.

Na rozdíl od Čech se na Moravě dlouho nevytvářelo jednotné centrum celé země, a tak teprve r. 1641 se stalo Brno hlavním městem Moravy. V době třicetileté války se v roce 1645 zapsalo Brno do dějin svým houževnatým odporem proti Švédům, kterým se je nepodařilo přes dlouhotrvající odpor dobýt.

První fáze industrializační vlny procházela Brněnskem před rokem 1815 způsobila, že se Brno stalo věhlasným „rakouským Manchesterem“. Kromě desítek textilních továren v samém Brně vzniklo i množství manufaktur, popřípadě továren v brněnském okolí (v Dolních Kounicích, ve Šlapanicích, v Předklášteří u Tišnova). Z politický dějin je nutno zmínit vítězství Napoleona I. V bitvě u Slavkova roku 1805.

V období průmyslové revoluce stálo Brno v čele rakouského soukenictví. Na věhlasu nabývalo i brněnské strojírenství, mezi jeho střediska na Brněnsku patřil například Adamov či

Blansko. Ze světově proslulých osobností vědy a kultury, působících v Brně, je nutné připomenout zakladatele genetiky Johanna Greroga Mendla či skladatele Leoše Janáčka.

Roku 1919 došlo ke vzniku tzv. „Velkého Brna“ a to připojením 23 okolních obcí s 80 tisíci obyvateli, jako bylo zejména Královo Pole, Husovice, Židenice a jiné, takže roku 1921 mělo Brno asi 210 tisíc obyvatel. Proces připojování dalších obcí pokračoval za války a zejména po roce 1945.

Poválečný vývoj byl charakterizován znárodněním průmyslu s pozdějším důrazem na těžké strojírenství. Strojírenská tradice města dala podnět ke vzniku Mezinárodních strojírenských výstav, které se proměnily v mezinárodní veletrhy. Místem konání strojírenských veletrhů i dalších výstavních a obchodních akcí je brněnské výstaviště. [6]

5.2.7 Ochrana přírody v regionu

Chráněná území

Ochrana přírody v oblasti je realizována v několika formách. Vedle chráněné krajinné oblasti Moravský kras i mnoha přírodních rezervací a přírodních památek se na území oblasti nachází rovněž řada tzv. přírodních parků (Baba, Podkomorské lesy, Bílý potok, Bobrava, Svratecká hornatina, Halasovo Kunštátsko, Lysicko, Rakovecké údolí, Říčky) a oblastí klidu. V nejzajímavějších oblastech jsou navíc pro turisty zřízeny naučné stezky. [6]

Chráněná krajinná oblast Moravský kras

Chráněná krajinná oblast Moravský kras byla vyhlášena v roce 1956 na ploše 92 km². Její vymezení se zhruba shoduje s rozšířením devonských vápenců mezi Brnem a Sloupem v Moravském krasu. Oblast má protáhlý tvar severojižního směru o délce 25 km a šířce od 3 do 6 km. Správa chráněné oblasti sídlí v Blansku.

Z hydrologického hlediska lze celou oblast rozčlenit do tří částí se samostatnými jeskynními systémy. V severní části je nejrozsáhlejší systém na říčce Punkvě a jejích přítocích. Tato část je z hlediska cestovního ruchu nejfrekventovanější. Nachází se zde i naše nejznámější propast, 138 metrů hluboká Macocha. Ve střední části je největším jeskynním systémem podzemní propojení Rudického propadání a Býčí skály o délce 7 km. Nejmenší je jižní část chráněné oblasti v povodí Říčky.

Ochrana celého území nespočívá jen v ochraně podzemních a povrchových krasových jevů, ale všech přírodních krás v oblasti. V rámci Chráněné krajinné oblasti Moravský kras bylo

vyhlášeno celkem 11 státních přírodních rezervací : Moravský kras – střed, Josefovské údolí, Býčí skála, Habrůvecká bučina, U Výпустku, Březinka, Čihadlo, Dřínová, U Brněnky, Hádecká planinka a Pekárna.

Typickým jevem, který odlišuje Chráněnou krajinnou oblast Moravský kras od jiných oblastí České republiky, je výskyt řady karpatských rostlinných a živočišných druhů, jejichž přítomnost dokazuje úzkou vazbu Moravského krasu a Karpat v době ledové. Vyskytuje se zde 53 chráněných druhů rostlin a řada chráněných a ohrožených druhů živočichů. [6]

Ostatní chráněná území

Mimo Moravský kras je v regionu vyhlášeno téměř 60 maloplošných chráněných území. Známé jsou například státní přírodní rezervace k ochraně stepní teplomilné květeny v nejbližším okolí Brna a na Vyškovsku : Stepní stráň u Pomořan, Větrník, Špice, Velké Družďavy, Velatická slepencová stráň.

K ochraně živočichů, zejména ptactva a obojživelníků, jsou určena chráněná území Žebětínský rybník, Černovický hájek, Soběšické rybníčky, Střelická bažinka, a V olších. Značnou část chráněných území tvoří lesní rezervace, chránící přirozené lesní biotopy. Nejcennější ukázky těchto přirozených lesů najdeme v lesních rezervacích Moravského krasu a dále například v Státní přírodní rezervaci Jelení skok, Malužín, U Nového hradu, Couřavá, Bayerova a další.

Geologický a paleontologický charakter mají chráněná území jako Červený kopec, Mrazový klín, Rybníčková skála, Stránská skála a mnohá další. [6]

Oblasti klidu

Bobrava

Oblast klidu o celkové rozloze 30,90 km² tvoří údolí řeky Bobravy se zalesněnými svahy lučními nivami, navazující bezprostředně na krajské město, jemuž tvoří rekreační zázemí. Vyhlášena byla v roce 1981. V oblasti se nachází několik maloplošných chráněných území a lokalit chráněných rostlin a živočichů. [6]

Bílý potok

Oblast zhruba mezi Velkou Bíteší a Veverskou Bítýškou o rozloze 35,20 km² je tvořena jedním z výrazně vyvinutých západovýchodních údolí potoka přitékajícího z Českomoravské vrchoviny. Údolní louky, meandrující tok s břehovými porosty a četné peřeje vytvářejí ideální místo pro pěší a vodáckou turistiku. Místy je území narušeno chatovou výstavbou. [6]

Halasovo Kunštátsko

Jedná se o oblast klidu o rozloze 48,60 km², která se nachází v severovýchodní části Hornosvratecké vrchoviny. Jde o oblast s krajinářským, rekreačním a turistickým významem. [6]

Podkomorské lesy

Jde o území zabírající lesy v údolí Pohádky máje a příměstské lesy kolem Brněnské přehrady západně od Brna v pruhu od Ostrovačic po Moravské Kninice o rozloze 30,10 km². [6]

Rakovecké údolí

Údolí o celkové ploše 12,90 km², tvoří lesnatá část kolem potoka Rakovce, místy se skalnatými útvary a přirozenými lesními porosty a údolními loukami, na nichž se vyskytují některé chráněné a ohrožené druhy květeny. Údolím prochází naučná stezka a celé území je zázemím pro pěší krátkodobou rekreaci. [6]

Říčky

Jde o ploché údolí horního toku Říčky s mokřadními loukami a prameništi, na nichž se dosud vyskytují některé ohrožené druhy mokřadních rostlin. Přilehlé lesy mají dobré zastoupení listnatých dřevin, trvalé travní porosty jsou stabilizovány díky pastvě. Údolí je rekreačním zázemím Brna, místy je narušené výstavbou chat a celková rozloha je 25,30 km². [6]

5.3 Socioekonomická charakteristika

Brněnsko (vymezené okresy Blansko, Brno-město, Brno-venkov) tvoří centrální část současného Jihomoravského kraje. Metropolí regionu je pochopitelně největší moravské a druhé největší město republiky Brno. Počtem obyvatel (367 757 obyvatel) i hospodářským významem jednoznačně převyšuje ostatní města regionu.

V historickém vývoji území Brněnska se svými centry představuje hospodářsky významnou oblast a struktura zaměstnanosti v regionu patří v rámci ČR mezi nejvyspělejší. Je třeba zde zmínit především významnou nadregionální úroveň vysokého školství soustředěného v Brně, kde sídlí šest státních vysokých škol. Počet studentů na Masarykově univerzitě, Vysokém učení technickém, Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě, Janáčkově akademii muzických umění, Univerzitě Obrany a Veterinární a farmaceutické univerzitě je vyšší než 65 000.

Vysokou úroveň mají také další druhy služeb rovněž vázané na tradici (např. zdravotnictví, kultura), které umožňují vyvážený rozvoj regionu. Významná je rovněž tradice Brna jako veletržního města, zejména strojírenské veletrhy ve vazbě na rozvíjející se strojírenství posilovaly úlohu Brna jako nadregionálního centra. [a]

5.3.1 Demografická charakteristika

V Brněnském regionu se v posledních letech projevují podobné rysy demografického vývoje, jako v celé republice, tzn. že došlo k výraznému poklesu hrubé míry porodnosti a k pozvolnějšímu poklesu hrubé míry úmrtnosti. To se projevuje v úbytku obyvatelstva přirozenou měrou již od roku 1994. Jediným okresem Brněnského kraje, který ztrácel obyvatelstvo vedle přirozeného úbytku i stěhováním, byl okres Brno-město (0,8 promile, tj. 305 osob).

Naopak migračně nejatraktivnějším se stal okres Brno-venkov. Na poměrně vysokém aktivním migračním saldu se podílely především obce v bezprostředním zázemí města Brna (suburbánním prostoru Brna) a také obce s dobrou dopravní dostupností do Brna (v těchto obcích se v posledních letech realizuje bytová výstavba, převážně rodinných domů, pro vyšší příjmové skupiny obyvatel).

Tabulka č.1 Města s počtem obyvatel nad 10 000

Město	Počet obyvatel k 31.12.2005
Brno	367 757
Blansko	20 557
Boskovice	10 924

Zdroj: Český statistický úřad

Nejnižší úroveň porodnosti dosahuje obyvatelstvo města Brna (pouze 7,7 promile). Z hlediska střední délky života je na tom Brněnsko v poměru k celé České republice lépe. Poslední projekce Českého statistického úřadu předpokládají, že střední délka života mužů v Brněnském regionu se v roce 2 020 prodlouží na 76,4 let a u žen na 81,5 let. Poměrně nízká porodnost v příštích letech však bude příčinou úbytku obyvatelstva v regionu. Očekávané stárnutí populace se významně promítne i do zastoupení jednotlivých základních věkových skupin.

Ve složení obyvatelstva podle pohlaví měly převažující podíl ženy, na 1 000 mužů připadlo 1 061 žen. Je to ovlivněno především strukturou města Brna, kde žije na 1 000 mužů 1 107 žen. Počet obyvatel na Km² je vyšší než národní průměr. [b]

Tabulka č. 2 Přehled údajů demografické charakteristiky Brněnska

OBYVATELSTVO	Měřicí jednotka	Jihomoravský kraj	v tom okresy		
			Blansko	Brno-město	Brno-venkov
Počet obyvatel (k 31. 12.2004)	osoby	1 123 201	107 592	367 729	165 692
ženy	osoby	578 323	54 898	193 209	84 288
Podíl obyvatel ve věku (k 31. 12. 2004)					
0 - 14 let	%	14,7	15,4	13,3	15,5
15 - 64 let	%	70,7	70,0	70,6	70,2
65 a více let	%	14,6	14,6	16,0	14,3
Podíl žen ve věku (k 31. 12. 2004)					
0 - 14 let	%	13,9	14,7	12,4	14,8
15 - 64 let	%	68,6	67,9	68,8	68,1
65 a více let	%	17,5	17,4	18,8	17,0
Průměrný věk obyvatel (k 31. 12. 2004)	roky	40,0	39,7	41,4	39,7
muži	roky	38,3	38,2	39,4	38,2
ženy	roky	41,7	41,2	43,1	41,2

Zdroj: Český statistický úřad

5.3.2 Ekonomická charakteristika

Služby

Nejdůležitějším centrem služeb je město Brno. Nejen proto, že více jak 50% obyvatelstva je zaměstnáno ve službách, ale také struktura vzdělanosti obyvatelstva staví Brno jako významného konkurenta nejen v rámci České republiky, ale celé střední Evropy. Tento fakt potvrzují společnosti jako Bio Vendor, Control Techniques, Flextronics, Honeywell, které v Brně zřídily svá výzkumná a vývojová centra, nebo společnosti jako Grisoft, Logica CMG, NESS Technologies, Siemens, které mají v Brně softwarové vývojové centrum.

Důležitým zaměstnavatelem jsou samozřejmě Brněnské veletrhy a výstavy – největší společnost ve střední Evropě zabývající se veletržnictvím. Každoročně konané výstavy specializované na informační technologie, strojírenství, automobilový průmysl aj. – přitahují tisíce obchodních partnerů a návštěvníků nejen z východní a střední Evropy, ale v poslední době také ze zámorí. [c]

Průmysl a zemědělství

Nejvýznamnější pozici v regionu má strojírenství (navzdory významnému poklesu zaměstnanosti v tomto sektoru), zvláště energetika, strojní inženýrství, a elektroinženýrství. Následuje je elektronický průmysl a textilní výroba, která je však v dlouhodobé recesi. Určitou důležitost má také potravinářský, chemický a farmaceutický průmysl, sklo a keramická vlákna a dřevozpracující průmysl.

Pokud jde o zaměstnanost, hlavním odvětvím na jižní Moravě je stále strojírenství. Největší koncentrace strojírenského průmyslu je v Brně a jeho bezprostředním okolí. V regionu najdeme : energetické strojírenství (ABB–Lummus, Alstom Power, Královopolská strojírna a První brněnská strojírna v Brně), zemědělské strojírenství (Zetor v Brně), textilní strojařství (SVV Elitex v Brně), přesné strojírenství (Aguna a Daido Metal v Brně), výrobu hydraulických a pneumatických zařízení (Bosch-Rexroth, Poclain Hydraulics a SMC Industrial Automation v Brně, IMI Norgren v Modřicích a Manuli Hydraulics v Pohořelicích), strojních součástek (Bernex Bimetallic, Danaher Motion, PSM International v Modřicích), kompresorů pro klimatizační zařízení (Daikin Industries a Ohmori Technos Corporation v Brně), tvářecích strojů (Šmeral v Brně), zařízení pro transport (Frencken v Brně, IFE Knorr Bremse v Modřicích), kuličkových ložisek, výrobu trezorů (Bodepanzer v Rajhradu) a zbraní (Zbrojovka Brno).

Další velká koncentrace strojírenských společností je na sever od Brna v Blansku (ČKD a Metra – vodní turbíny a měřicí zařízení), Adamově (ADAST – stroje pro tiskařský průmysl a čerpadla), Kuřimi (TOS – řezací stroje a další flexibilní produkce) a Boskovcích (Minerva – šicí stroje, Novibra – hřídele pro textilní stroje).

Elektronika, informační a telekomunikační technologie jsou odvětví, která zažila na jižní Moravě v posledních deseti letech velký rozvoj. Současný rozvoj tohoto sektoru je postaven na dlouhé tradici výzkumu a vývoje v této oblasti v regionu. Tyto podmínky hrály klíčovou roli při přitahování přímých zahraničních investic a dalším rozvoji českých společností jako např. Acer, Ademco-Honeywell, a Tescan v Brně, Tyco-AMP v Kuřimi, Celestica v Ráječku nebo Andrew Corporation a Inventec v Modřicích.

Chemický, farmaceutický průmysl a plastikářský průmysl je zastoupen v Brně (Pliva Lachema – farmaceutický průmysl, Hlubna – čistící chemikálie a kosmetika, Mergon International – plasty, CarClo –technické plasty). Keramický a sklářský průmysl je silně zastoupen v Rájci-Jestřebí (Moravské keramické závody – dladice a šamoty) a Velkých Opatovicích.

Největší společnosti, zabývající se výrobou dřeva se nacházejí na severovýchodě regionu v Rousínově (Tusculum – nábytek), velká tradice nábytkářského průmyslu byla také na Bučovicku. Tiskařský a papírenský průmysl je zastoupen v Brně (Moravská Typografie – tisk), Břeclavi (Moravipress – tisk), Veverské Bitýšce (Hartmann-Rico – hygienické materiály) a Slavkově u Brna (Lohmann & Rauscher – obvazy).

Textilní průmysl je odvětví, které zažilo během devadesátých let několik propadů. Velký počet firem zmizel z trhu a jejich aktivity byly jen z části nahrazeny malými a středními podniky. Centrum textilního konfekčního průmyslu je Brno (Nová Mosilana, Luwa), dále Boskovice

(Kras-Haka) a Letovice (Tylex). Potravinářský průmysl je rozmístěn po celém regionu s mírně větší koncentrací v okolí větších měst.

Ze zemědělských plodin je nejčastěji pěstovanou plodinou obilí (pšenice, ječmen, oves), kukuřice, cukrová řepa a olejniny. [c]

6 ANALÝZA POTENCIÁLU CESTOVNÍHO RUCHU NA BRNĚNSKU

Jen málo měst je obklopeno tak pestrým a všestranně turisticky zajímavým okolím jako právě Brno. Okolí Brna rozhodně netvoří souvislý geografický celek, z hlediska turistiky je však poměrně zřetelně vymezenou a současně také náležitě atraktivní oblastí. Vzhledem k mírným klimatickým podmínkám zde navíc turistika není zdaleka vázána pouze na letní období.

Návštěvníci zde najdou jak širokou škálu přírodních krás, tak i množství historických památek a hmatatelných dokladů lidové kultury. Chráněné přírodní parky, rekreační oblasti, oázy zeleně a ticha v překvapivě téměř neporušených komplexech lesů, přirozeně meandrující vodní toky, romantické výhledy do mírně zvlněné krajiny protkané životem v podobě přívětivých moravských vesniček, ale také zachovalé středověké hrady, honosná architektura zámeckých sídel, církevní stavby, archeologická naleziště, muzea a technické památky – to vše umocněno solidní infrastrukturou stravovacích a ubytovacích zařízení i nejrůznějších druhů služeb vytváří v celém regionu velmi dobré předpoklady pro fungování a další rozvoj domácího i cizineckého cestovního ruchu. [d]

6.1 Primární potenciál

Vzhledem k množství přírodních i společenských atraktivit, které se na Brněnsku nachází, není možné v této práci kvůli jejímu stanovenému rozsahu zmapovat všechny, proto se autorka soustředila pouze na ty atraktivity, které jsou pro cestovní ruch v regionu zásadní.

6.1.1 Přírodní atraktivity

Přírodní atraktivity jsou v regionu velmi různorodé a mají vliv na způsob využívání krajiny v cestovním ruchu. Přírodní podmínky jednotlivých částí, ať už z hlediska nerostného bohatství, úrodnosti a využitelnosti půd pro zemědělství a lesnictví, zdrojů pitné vody, dopravní prostupnosti nebo obytnosti krajiny a jejího rázu, mají vliv na lidské aktivity a potenciály jejího využití. Tyto vlastnosti významně charakterizují možnosti rozvoje kraje jako celku, ale i jeho jednotlivých prostorových částí.

Oblast lze z hlediska analýzy přírodních atraktivit rozdělit na několik menších částí:

Nejbližší okolí Brna

Od jihozápadu v širokém oblouku až na východ obepínají Brno zalesněné kopce, vytvářející až nečekaně členitou, malebnou krajinu. Vděčným místem vycházek a výletů je hned na okraji Brna vrch Holedná, kde máte možnost doslova několik set metrů od městského ruchu spatřit rozmanitou lesní zvěř. Dále na západ se rozkládají Podkomorské lesy - kraj nerozlučně spjatý s dějištěm Mrštníkovi Pohádky Máje.

V severním okolí města určitě stojí za návštěvu Medlánecký kopec s krásným kruhovým výhledem i táhlý hřeben Baby, hýřící v jarním i letním období vzácnou květenu. Řadu pěkných tras nabízejí soběšické a vranovské lesy. Zdejší dominanta Babí lom (největší kóta leží 562 m nad mořem) je vyhlídkovým bodem první kategorie. [8]

Západní okolí Brna

Tato lesnatá oblast zaujímá především jihovýchodní výběžky Českomoravské vrchoviny a údolí Svratky mezi Hradčany a Veverskou Bítýškou. Mírně zvlněná krajina je rozbrázděná dvěma hlavními údolními s rozdílnou charakteristikou. Na severu je to Bílý potok, který je nejvyhledávanějším územím v této oblasti. Údolí Bílého potoka se hluboce zařezává do ploché Jinošovské pahorkatiny a odděluje ji od členitější Deblínské vrchoviny.

Jižněji jsou už plošší zalesněná pramenná údolí říčky Bobravy. Mezi Rosicemi a Ivančicemi se nachází přírodní park Bobrava. Hluboké lesy u Zadlené Zhoře jsou houbařským rájem. Náměšť nad Oslavou je východiskem do divokých údolí řek Oslavy a Chvojince. [8]

Okolí Svratky (Tišnovsko) a Boskovicko

Zcela osobitý ráz má Tišnovsko - výrazné vrcholy, jež dosahují poměrně značných relativních výšek, střídají plošší hřbety, poseté kamenitými poli, loukami a pastvinami. Hlavními dominantami kraje jsou vrch Sýkoř (702 m) a legendami opředená hora Květnice (470 m), turisticky zajímavá z hlediska geologického a botanického. Vynikajícím vyhlídkovým bodem je Veselský chlum (578 m).

Pomyslnou osu Boskovicka tvoří Boskovická brázda. Na západ od ní leží významné turistické centrum – Kunštát s umělou jeskyní Blanických rytířů a rozhlednou na vrchu Milenka. Na východ od Boskovic se z masívu Dražanské vrchoviny zvedají vrcholy Skalky (735 m) a Skály (724 m). [8]

Moravský kras

Jedinečná krasová oblast s více než tisíci jeskyněmi leží pouhých 20km od Brna. K návštěvě zvou čtyři proslulé jeskyně, a to Punkevní, Kateřinská, Sloupalo-šošůvské a Balcarka. Mezi hluboká údolí, zde zvaná žleby, patří Pustý a Suchý žleb, údolí Punkvy, pak Křtinské údolí, Josefovské údolí a údolí Říčky. [8]

Východní okolí Brna

Při hranici s Moravským krasem jsou hlavním turistickým střediskem Jedovnice s rekreačním rybníkem Olšovec. V Jedovnicích končí trasa, vedoucí z Lulče přírodním parkem Rakoveckého údolí. Za zmínku stojí také trasa podél pramenných zdrojnic řeky Hané z Vyškova do Ruprechtova. [8] Tato oblast je podrobněji popsána v kapitolách 7.2. a 7.3..

Vodní plochy a toky

Největším turistickým magnetem bezprostředního okolí Brna a zároveň hlavním cílem turistů a jeho obyvatel, je rekreační oblast Brněnské přehrady (252 ha), překrásně zasazená do hlubokého údolí řeky Svratky, která vytvořila jezero dlouhé 12 km, hodící se pro mírně svažité břehy a otevřenou polohu k rekreaci a ke všem druhům vodních sportů. Dopravu zde obstarává Dopravní podnik města Brna motorovými loděmi. Plavba lodí po hladině přehrady z Bystrce do Veverské Bítýšky bezesporu patří k nezapomenutelným zážitkům.

K rekreaci slouží i tři menší přehrady a rybník na řece Říčce. Pro krásné přírodní prostředí je hojně vyhledáván i dolní tok řeky Bobravy jihozápadně od města Brna. Přírodní koupání nabízí i Holásecký rybník u obce Holásky, jižně od Brna.

Dále je třeba zmínit Jedovnický potok, na němž je několik rybníků, z nichž největší a nejvíce rekreačně využívaný je Olšovec. Vodní rekreace je také realizována v rekreačním rybníku u obce Suchý na Boskovicku. [8]

6.1.2 Společenské atraktivita

Hrady a zámky

Na území Brněnska se nachází na tři desítky hradů a zámků, z nichž některé svou hodnotou zaujímají prvořadé postavení v celostátním měřítku. Na prvním místě se jedná o národní kulturní památku hrad a pevnost Špilberk, vévodící brněnskému panoramatu. Jedná se o původně zeměpanské sídlo, dostavěné Přemyslem Otakarem II. Patrně roku 1277. Před rokem

1742 byl přeměněn P.F.de Rochepinem na barokní pevnost, od konce 18.století do roku 1853 sloužil hrad jako „vězení národů“ pro představitele protihabsburských národnostních hnutí.

Hrad Pernštejn byl stavební akcí starého moravského rodu, jehož původní sídlo z konce 13.století nevynikalo významem. Několika přestavbami a rozšiřováním se stal Pernštejn hradem s pozoruhodnou gotickorenesanční architekturou. Dnes patří i přes částečné poškození požárem v roce 2005 k několika málo celistvě zachovaným středověkým objektům u nás.

Významný doklad fortifikační architektury reprezentuje hrad Veverí v atraktivním prostředí Brněnské přehrady. Jeho nejstarší pozdně románské části z 2. čtvrtiny 13.století skrývají stavby dolního hradu – hranolová dvoupatrová věž a hradební zeď s ochozem.

Renesanční architektura a výzdoba státního zámku v Bučovicích jsou kvalitou srovnatelné se zámky italské renesance. Obdobně i většina ze zbývajících hradních a zámeckých památek na Brněnsku má své pevné místo v moravských dějinách umění (například Boskovice, Lysice, Rájec, Slavkov). Umělecky cenné doklady představuje v popisované oblasti rovněž ostatní hradní a zámecká architektura. [6]

Církevní architektura

V Brně a jeho okolí se zachovala řada románských památek, i když vesměs v základech nebo v substrukci mladších staveb. Nejstarší známou zděnou památku představuje rotunda z doby kolem roku 1000 v nádvoří někdejšího kláštera cisterciáků ve Starém Brně. Románský původ mají také kostely v Čebíně, Doubravici nad Svitavou, Lukovanech, Vysokých Popovicích, Zbraslavi a jiné.

Prvořadé kostelní architektury z období gotiky stojí v Brně, jde například o chrám sv. Jakuba či presbytář a pozdně gotické trojlodí katedrály sv. Petra a Pavla. Příkladem venkovské církevní gotiky je kostelík sv. Kateřiny v Kateřině.

Renesanční sloh se na Brněnsku uplatňoval téměř výhradně v profánních stavbách. Nový rozvoj církevní architektury nastal až nástupem baroka. Mezi příklady barokní církevní architektury na Brněnsku patří : kostel Narození Páně ve Vranově u Brna, klášterní chrám milosrdných bratří v Brně, kostel Panny Marie Bolestné ve Sloupu, kostely v Rajhradě, Telnici a v Židlochovicích.

Do dějin církevní architektury sledované oblasti se zapsalo také několik tvůrců minulého století. Kostel Nejsvětějšího srdce Páně v Brně-Husovicích navrhl K.H.Kepka (1869-1924) v syntéze secesního a kubizujícího pojetí. Vysloveně secesní charakter má chrám Neposkvrněného početí Panny Marie v Křenové ulici v Brně. [6]

Urbanismus a architektura měst

O významu Brněnska z hlediska urbanismu a architektury historických měst svědčí skutečnost, že Brno bylo vyhlášeno městskou památkovou rezervací a města Boskovice, Lomnice a Slavkov se stala památkovými zónami. K legislativně chráněným historickým jádrům jmenovaných měst přistupují některé další sídelní útvary nemalých hodnot, například Bučovice, Letovice a Tišnov.

Středověkou urbanistickou osnovu si Brno uchovalo do poloviny 19.století s tím, že jednotlivé objekty proměňovaly svůj vzhled podle střídajících se slohů. Renesance poznamenala tvář města několika rozlehlými stavebními komplexy jako je Zemský dům, dům Pánů z Kunštátu či přestavbou Staré radnice. Baroko až na malé výjimky přetvořilo kostelní a klášterní architekturu a přidalo řadu městských paláců, kašen a sloupů. Klasicismus a empír se projevovaly hlavně na předměstích.

Po roce 1918 se stalo Brno záhy střediskem pokrokové konstruktivistické a funkcionalistické architektury, vytvářené generací avantgardních projektantů (Bohuslav Fuchs, Jaroslav Grunt, Jan Víšek a jiní). V letech 1926-1928 bylo v Pisárecké kotlině zbudováno stále zemské výstaviště. V letech 1928-1930 vznikla v Černých polích světoznámá vila Tugendhat od německého architekta Miese van der Rohe, která je zapsána do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. [6]

Lidová architektura a technické památky

Brněnsko se z hlediska utváření domu jako hlavního dokladu lidového stavitelství dělí zhruba na dvě části. V severní polovině se uplatňuje typ podhoráckého domu, jižně položený zbytek území je charakteristický hanáckým typem obydlí.

Výtvarný vzhled roubených horáckých stavení podstatně určoval dekorativně pojatý deskovitý štít nebo štít plastický či malířsky zdobený. Hliněnou architekturu hanáckých domů charakterizovalo předsunuté žudro, kryjící vstupní stavení. Obnovená kovárna číslo popisné 36 v Sebranicích na Blanensku představuje nejstarší usedlost na návsi se žudrem na dřevěných pilířích nesoucích dřevěnou pavlač.

Společným potřebám obyvatel vesnic sloužily různé výrobní stavby a zařízení, například kovárny, vodní a větrné mlýny, pily a podobně. Na Blanensku se zachovalo několik větrných mlýnů holandského typu v Kořenici, Ostrově u Macochy, Petrovicích a Rudici. Vynikající technickou památku lidového stavitelství představuje krytý dřevěný most přes Svatku z roku 1718 v Černvíru, obnovený v roce 1970. Nedaleko Adamova v romantickém údolí Křtinského potoka se nachází technická památka Stará huť. Technické muzeum v Brně provedlo její

rekonstrukci a dnes je zde přístupná expozice dějin železářství a hutnictví na území Moravského krasu. [6]

Muzea a hvězdárny

Největší koncentrace muzeí na Brněnsku je pochopitelně ve městě Brně. Především je to roku 1817 založené Moravské zemské muzeum, které patří k nejstarším a nejvýznamnějším muzejním ústavům u nás. Jsou zde oddělení : mineralogicko-petrografické, geologicko-paleontologické, botanické, entomologické. Mendelianum je oddělení pro historii biologických věd, pavilón Anthropos se zaměřuje na studium antropologie a paleontologie. K moravskému zemskému muzeu dále patří oddělení : prehistorické, historicko-archeologické, numizmatické metodicko-muzeologické, dějin hudby, dějin literatury, dějin divadla a nejnovějších dějin. Další součástí Moravského zemského muzea je Etnografické muzeum.

Muzeu města Brna sídlí od roku 1961 na Špilberku. Zaměřuje se na dokumentaci dějin města, zejména jeho architektonického vývoje, uměleckého života a řemesel. Technické muzeum, založené roku 1961, se zabývá dokumentací vývoje vědy, techniky a výroby v Čechách a na Moravě.

Hvězdárna a planetárium Mikuláše Koperníka na Kraví hoře je v provozu od roku 1953. Je zde dalekohled o průměru 20cm, otevřeno je denně mimo soboty až po setmění a jen za jasného počasí. Kromě toho je možné v letních měsících za jasného počasí pozorování Slunce. V planetáriu se pravidelně konají přednášky pro veřejnost.

V brněnském okolí se nacházejí četná muzea, která soustřeďují doklady, vypovídající o vývoji přírody a lidské společnosti. Středisky dokumentační a výstavní práce jsou především okresní muzea v Blansku, Tišnově a Historické muzeum ve Slavkově u Brna, které je významným střediskem studia v oblasti dějin napoleonských válek. Problematicke bitvy u Slavkova se věnuje i expozice v malém muzeu u Mohyly míru nedaleko obce Prace. Ve Sloupu bylo v roce 1906 založeno Muzeum Moravského krasu, jedno z prvních specializovaných muzeí u nás vůbec. [6]

Kulturní a společenské akce

V regionu lze navštívit řadu kulturních a společenských akcí, i sportovních událostí jak regionálního, tak i celostátního či mezinárodního významu. Jelikož není možné v této práci zmínit všechny akce, uvádí autorka pouze jejich výběr se snahou jmenovat převážně akce celostátního a mezinárodního významu. Kromě jmenovaných akcí je možné v regionu navštívit mnoho dalších festivalů a tradičních slavností, jako jsou poutě, tradiční hody, vánoční trhy a jiné.

Bonjour Brno

Bonjour Brno je měsíční festival francouzské kultury (Francouzská aliance v Brně pod patronací Statutárního města Brna a Francouzského velvyslanectví v Praze), který každoročně pořádá na jaře město Brno. Je určen nejširší veřejnosti, v jeho programu lze najít klasickou, jazzovou a tradiční hudbu, divadlo, výstavy, přednášky, festival francouzských filmů nebo turnaj v klasické francouzské hře pétanque. [e]

Brno – město uprostřed Evropy

Jde o květnové zábavné a prezentační celoměstské slavnosti pro nejširší veřejnost s mezinárodní soutěžní přehlídkou ohňostrojných představení Ignis Brunensis. Součástí projektu jsou jízdy historických tramvají, trolejbusů, autobusů, parních vlaků, automobilů, dále skupinové lety horkovzdušných balónů a další atrakce. [e]

Napoleonské dny

V měsíci srpnu se každoročně konají ve Slavkově u Brna Napoleonské dny. Tento termín je určen datem narození císaře Napoleona 15. 8. 1769. Tradice Napoleonských dní byla ve Slavkově založena již ve třicátých letech 20. století a v devadesátých letech byla obnovena. Slavnosti probíhají celý víkend. V sobotu se v zámeckém parku otevře historické tržiště, kde si návštěvníci mohou nakoupit tradiční řemeslné výrobky a drobné umělecké předměty nebo zhlédnout představení loutkového divadla. Představí se vojáci v historických uniformách a zájemce o historii jistě potěší kostýmované prohlídky zámeckých expozic. Oslavy výročí Napoleonova narození uzavírá Císařská letní noc s taneční zábavou v zámeckém parku. [e]

Grand Prix České republiky

Tato sportovní akce se každoročně koná na brněnském autodromu. Jde o mistrovství světa silničních motocyklů tříd 125ccm, 250ccm a MotoGP. Akci pořádá Automotodrom Brno akciová společnost. [e]

Mezinárodní soutěž Leoše Janáčka

Soutěž Leoše Janáčka konaná každoročně na podzim je určena interpretům do 25 let. V roce 2006 se uskuteční již 13. ročník této mezinárodní soutěže v oboru „smyčcové kvarteto“. Důraz je kladen na co nejlepší interpretaci děl L. Janáčka, W. A. Mozarta, A. Dvořáka a skladeb soudobé hudby. Pořadatelem soutěže je Hudební fakulta JAMU. [e]

Moravský podzim

Mezinárodní hudební festival se koná na podzim. Vzhledem k účasti vesměs hvězdných postav mezinárodní hudební scény lze od této kulturní akce očekávat mimořádně vysokou úroveň. [e]

6.2 Sekundární potenciál

Sekundární potenciály vytvářejí materiálně technickou základnu, realizují příjmy v lokalitě, vytvářejí pracovní místa, oživují centra měst a venkovskou krajinu a zvyšují přitažlivost místa. Sekundární potenciály jsou závislé na přitažlivosti (bonitě) primárního potenciálu. [7]

6.2.1 Doprava

Výhodou regionu je vynikající dopravní dostupnost a strategická poloha na křižovatce transevropských silničních a železničních dálkových tras, které jsou důležitými dopravními tepnami spojujícími západní Evropu s východní a severní s jižní. Svůj význam má také přítomnost mezinárodního letiště, jehož důležitost z hlediska rozvoje cestovního ruchu v regionu v budoucnosti podle předpokladů poroste. [f]

Silniční doprava

Územím Brněnského regionu prochází dálnice D1 (E65, E50) spojující město Brno s hlavním městem Prahou, kde navazuje na hlavní dopravní tahy do Německa. Spojení s Bratislavou zajišťuje dálnice D2 (E65), na niž navazuje maďarská dálniční síť. Obě tyto dálnice jsou součástí transevropských magistrál západ - východ (Francie - Ukrajina: E50) a transevropské magistrály sever - jih (Skandinávie - Balkán: E55 a E65). Ve směru na Vídeň je vedena rychlostní komunikace R52 (E461), jejíž kompletní dokončení je plánováno do roku 2011. Statutární město Brno leží přímo na křižovatkách dálnic D1, D2 a rychlostní komunikace R52.

Zatímco technický stav hlavní silniční sítě byl podmíněně dobrý, s kontinuálně probíhající obnovou, síť krajských silnic setrvala vlivem nedostatku financí převážně ve špatném až havarijním stavu. Z hlediska životního prostředí jsou nejzávažnější problémy s hlukovými a plynnými emisemi, z hlediska plánování liniových staveb pak s jejich umístěním do území. [f]

Železniční doprava

Regionem prochází železniční tratě I. a II. koridoru (Česká Třebová–Brno–Břeclav a Přerov–Břeclav). Město Brno má aktuálně pravidelné železniční spojení se všemi důležitými městy středoevropského regionu: Berlínem, Bratislavou, Budapeští, Prahou a Vídní.

Z Brna směřují železniční tratě těchto směrů:

Brno - Česká Třebová - Pardubice - Praha

Brno - Tišnov - Havlíčkův Brod - Praha

Brno - Znojmo, Jihlava

Brno - Přerov

Brno - Veselí nad Moravou - Trenčianská Teplá

Z hlediska dálkové osobní dopravy jsou nejvytíženější tratě Brno–Přerov a dále koridorové tratě Brno–Havlíčkův Brod. Průměrný počet cestujících na hlavním železničním nádraží Brno je denně cca 70 tisíc.

Město Brno je začleněno do projektu evropské sítě vysokorychlostních železničních tratí – VRT a mělo by se v budoucnu stát křižovatkou koridorů transevropských železničních sítí na trasách Berlín–Vídeň/Bratislava a Gdaňsk–Bratislava. V této souvislosti již byla zahájena projekční příprava přestavby železničního uzlu Brno. [f]

Letecká doprava

Civilní letiště v Brně - Tuřanech (Letiště Brno-Tuřany), vzdálené 7,5 km od středu města, má status mezinárodní letiště I.kategorie ICAO a umožňuje provoz i za zhoršených povětrnostních podmínek. Brněnské letiště je, díky velmi dobrým meteorologickým podmínkám, prvním záložním letištěm pro Prahu. V současné době je celoročně schopno přijímat všechny typy letadel a je využíváno pro pravidelné denní spojení s Prahou, Londýnem a Mnichovem a pro charterové lety. [f]

Lodní doprava

Lodní doprava v regionu má pouze ráz rekreační.

Cyklostezky

Cyklistům je k dispozici hustá síť silnic, turistických cest a cyklotras, které umožňují přístup do všech zajímavých brněnského regionu a které protínají okolí Brna i samotnou

moravskou metropolí. Přes Brno vede rovněž cyklostezka spojující Prahu a Vídeň. Řada tras pak směřuje z Brna do Moravského krasu. [f]

6.2.2 Ubytovací zařízení

Z celkového počtu ubytovacích zařízení v regionu připadá většina na hromadná ubytovací zařízení, jako jsou hotely, motely a kempy a podobně. V regionu najdeme širokou paletu možností ubytování, jak z hlediska množství hromadných ubytovacích zařízení, tak i z hlediska široké škály druhů ubytovacích zařízení. Jediným typem, který by se dal vzhledem k velikosti Brna očekávat, avšak chybí, je hotel kategorie 5 hvězdiček.

Ke konci roku 2005 bylo v Jihomoravském kraji registrováno 497 hromadných ubytovacích zařízení (tabulka č. 2.), což představuje pouhých 6,5 % počtu těchto zařízení celé republiky. Z tohoto počtu připadá na Brněnsko 202 ubytovacích zařízení s 6237 pokoji a s počtem lůžek 14330. Zajímavé ovšem je, že proti předchozímu roku z celé České republiky pouze v Jihomoravském kraji počet hromadných ubytovacích zařízení vzrostl.

Tabulka č.3 Přehled kapacit hromadných ubytovacích zařízení podle krajů a okresů Jihomoravského kraje k 31. 12. 2005

	Počet zařízení	Počet pokojů	Počet lůžek	Počet míst pro stany a karavany	Průměrná cena za ubytování (v Kč)
ČR celkem	7608	164871	435993	51798	356
Jihomoravský kraj	497	12027	30555	5042	315
v tom :					
Blansko	60	958	2921	595	259
Brno - město	82	4422	9111	230	555
Brno - venkov	60	857	2298	738	307
Celkem Brněnský region	202	6237	14330	1563	374

Zdroj: Český statistický úřad

V Jihomoravském kraji byla průměrná cena za ubytování 315 Kč, což je mírně pod celorepublikovým průměrem (356 Kč) a oproti roku 2004 se v kraji zvýšila o 7 Kč. Podle okresů byla nejvyšší průměrná cena za ubytování v Brně-městě (555 Kč). Ze všech 497 hromadných ubytovacích zařízení v Jihomoravském kraji mělo v loňském roce 22 % bezbariérový přístup,

o něco více zařízení (23 %) mělo přístup na internet a pouhých 9 % zařízení mělo bazén. Možnost úhrady platební kartou bylo v 21 % zařízení Jihomoravského kraje. [b].

Co se týče regionu Brněnska, zde má významné postavení město Brno, kde k rozvoji veletrhů došlo k expanzi ubytovacích kapacit. Ve městě vzniklo množství hotelů orientovaných na návštěvníky výstav a veletrhů a na další business klientelu. Ke klasickým městským hotelům (Hotel Slovan, Hotel Grand) přibýly hotely v těsné blízkosti výstaviště (Hotel Voroněž, Hotel Holiday Inn) s konferenčními prostory a s možností pořádát velké společenské akce. Podobně se rozvíjelo i ubytování v soukromí, v malých rodinných penzionech nebo ve vilách. Přesto je i dnes v průběhu velkých veletrhů problém sehnat v centru Brna volné lůžko.

Pokud jde o sledování počtu ubytovaných cizinců, rozhodující význam má opět město Brno (dlouhodobě více než 55% ubytovaných cizinců v kraji).

6.2.3 Stravovací zařízení

Region nabízí relativně dostatečné možnosti i množství stravovacích zařízení, i když jejich rozmístění není rovnoměrné. Zatímco v Brně a větších městech se nachází, kromě běžných restaurací, ještě pestrá škála zařízení se speciální nabídkou sortimentu (italská, řecká, indická, čínská a další kuchyně) i služeb (například služba „rozvoz zdarma“), menší obce většinou nabízejí poměrně omezenou nabídku stravovacích zařízení, které zde převážně reprezentují restaurace s českou kuchyní, hostince a obdobná zařízení. Velkým problémem těchto menších sídel je otevírací doba zařízení, jež některá fungují například pouze o víkendu, či v letní sezóně.

V regionu se nachází dva pivovary, Brněnské Starobrno a dále pivovar v Černé hoře. Jistý význam má i blízkost regionu k tradičním jihomoravským vinařským oblastem.

6.3 Terciární potenciál

Role terciárních potenciálů (reprezentovaného například státní a veřejnou správou, rozvojovými agenturami, občanskými sdruženími a podobně) spočívá v organizaci, řízení, podpoře rozvoje podnikatelské sféry, vzdělávací, osvětové a legislativní činnosti, kompletního marketingového monitoringu, regionálního a územního plánování. [7]

O rozvoj cestovního ruchu na Brněnsku se starají jednak instituce na úrovni státu, a to konkrétně Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a agentura CzechTourism [g]. Vedle těchto institucí je nejvýznamnějším orgánem pro rozvoj cestovního ruchu v regionu Krajský úřad

Jihomoravského kraje. Konkrétně má cestovní ruch na starosti Odbor regionálního rozvoje a pod něj spadající Oddělení cestovního ruchu, které má na starost zejména propagaci regionu a podporu spolupráce různých subjektů na území kraje.

Jihomoravský kraj vypracoval v roce 2002 dokument s názvem Strategie rozvoje cestovního ruchu Jihomoravského kraje, jehož cílem je podstatné zvýšení globální konkurenceschopnosti Jihomoravského kraje s důrazem na komplexní rozvoj lidských zdrojů, zvýšení hospodářského významu a přínosu cestovního ruchu, zlepšování kvality života a trvale udržitelný rozvoj. Další významnou oblastí působnosti Krajského úřadu je zpracování a publikace kvalitních propagačních materiálů sloužících k propagaci turistické nabídky kraje jako celku, i jednotlivých regionů či mikroregionů. [i]

Nesmíme zapomenout na instituci s názvem Regionální rozvojová agentura jižní Moravy. Regionální rozvojová agentura jižní Moravy je zájmovým sdružením právnických osob dle občanského zákoníku. Členy sdružení jsou: Jihomoravský kraj, Sdružení obcí a měst jižní Moravy a Krajská hospodářská komora jižní Moravy. Agentura funguje na neziskovém principu - získané prostředky jsou reinvestovány do dalších aktivit a projektů ve prospěch regionu. [c]

Dalším stupněm v hierarchii státních institucí v cestovním ruchu jsou jednotlivé městské úřady a jejich specializovaná oddělení. Významný krok v rámci nastínění strategie rozvoje cestovního ruchu učinilo město Brno, respektive Sdružení obcí a měst jižní Moravy pilotní marketingovou studií "Rozvoj turistiky na jižní Moravě", zpracovanou v rámci projektu CBC Phare v roce 1997.

Kromě těchto subjektů je zde i řada neziskových organizací či soukromých institucí, většinou specializovaných na propagaci menší části regionu. Je například možné jmenovat Agenturu rozvoje cestovního ruchu v Moravském krasu - Management destinace Moravský kras a okolí, o.p.s. se sídlem v Boskovicích.

Při výčtu institucí nesmíme opomenout jednotlivá turistická informační centra, která se nachází ve všech městech regionu a také v některých větších obcích. Kromě informací z oblasti turistiky, kultury, sportu, dopravy, podnikání a služeb poskytují centra i řadu dalších služeb (prodej vstupenek na kulturní programy ve městech, průvodcovské služby a jiné). Významnou činností informačních center je také příprava, zpracování a distribuce propagačních materiálů.

7 SITUAČNÍ ANALÝZA MODELOVÉ OBLASTI

7.1 Základní charakteristika

Údolí Říčky, které jsem si zvolila jako modelovou oblast pro svou diplomovou práci, se nachází v regionu NUTS 2 Jihovýchod a regionu NUTS 3 Jihomoravský kraj. Údolí tvoří nejjižnější část chráněné krajinné oblasti Moravský kras, která byla zřízena výnosem ministerstva školství a kultury ze dne 4.7.1956, č.j. 18001/55-A-6. Údolí se rozkládá na rozhraní okresů Blansko, Brno a Brno-venkov.

Chráněná krajinná oblast Moravský kras zaujímá mezi Brnem a Sloupem rozlohu 94 km² a je přírodní památkou celostátního významu. Jeho území tvoří výrazný krajinný celek výjimečný svou polohou na rozhraní České vysočiny a Karpatské soustavy. Bohatá členitost Moravského krasu je jednou z hlavních příčin pestrosti fauny a flóry. Tato pestrost tkví v odchylných vlastnostech vápencového podloží a v klimatických kontrastech krajiny.

Údolí Říčky, kopíruje část toku potoka Říčka od Ochoze u Brna až autobusovou zastávku městské hromadné dopravy Mariánské údolí. Říčka na svém středním toku od Hádku po Líšeň vytváří hluboké romantické údolí. Najdeme tu všechno, co dělá kras krasem, řadu jeskyní, propadání i vývěry podzemních vod i světově proslulá archeologická naleziště. V severní části modelové oblasti se nachází přírodní rezervace Údolí Říčky, jež je cenným krasovým územím s jeskynními systémy (jeskyně Ochozská, Pekárna, Netopýrka a další).

Údolí Říčky má značný turistický a rekreační význam : je známé svou romantikou a malebností, zejména ve vápencovém území. Rekreační význam se zvýšil vybudováním malých vodních nádrží. Říčka je významným vodohospodářským tokem se pstruhovou čistou vodou v horní části. V blízkosti Ochozu u Brna je od roku 1966 hydrologická stanice. [6]

7.2 Fyzicko-geografická charakteristika

7.2.1 Povrch

V jižní části Moravského krasu se stýkají tři orografické oblasti základní jednotky Dražanské vrchoviny (tabulka č.1): Adamovská vrchovina, Konická vrchovina a Moravský kras. Dražanská vrchovina patří do celku Brněnské vrchoviny a soustavy Českomoravské vrchoviny.

Jde o členitou vrchovinu oválného půdorysu s plochou 1183 km² a střední výškou 462,8 m. n.m. Ve střední části se vyznačuje plochým a zarovnaným povrchem. Okraje vrchoviny jsou prořezávány hlubokými údolími. Nejvyšší výšky dosahuje vrchol Skalky (735 m.n.m.). [2]

Tabulka č. 4 Orografické členění území v okolí Údolí Říčky

CELEK	PODCELEK	OKRSEK
Drahanská vrchovina	Adamovská vrchovina	Řícamnicko-kanický prolom Soběšická vrchovina Bílovický hřbet Obřanská kotlina
	Moravský kras	Ochozské plošiny
	Konická vrchovina	Hornoříčská vrchovina
Západní Vněkarpadské sníženiny	Dyjskosvratecký úval	Pracká pahorkatina Vyškovská brána

Zdroj: [2]

7.2.2 Geologický vývoj území

Geologická stavba jižní části Moravského krasu odráží jeho pozici na styku dvou geologických jednotek – Českého masivu a Západních Karpat. K východnímu okraji Českého masivu náleží regionální jednotka brněnského masivu, která na západní straně lemuje Moravský kras. V období spodního devonu probíhalo intenzivní povrchové zvětrávání hornin zarovnaného povrchu brněnského masivu. Postupně se vytvářely ploché bezodtokové pánve, v nichž se usazovaly křemenné slepence, rozpadavé arkózy a pískovce. S dalším poklesem území proniká do sedimentačního prostoru moře a dochází ke karbonátové sedimentaci, během níž se vytvořily vápencové komplexy.

Začátkem druhohor se území Drahanské vrchoviny stalo souší. Další významné období sedimentace nastává až začátkem svrchní křídý, kdy moře zaplavilo významnou část Českého masivu. V jižní části oblasti se křída nevyskytuje. Ve větší části brněnského okolí se ve starších třetihorách devonské vápence vymaňují ze svého sedimentárního obalu a pokračuje jejich krasovění. Začíná se modelovat říční síť ve formě hlubokých krasových údolí, mezi jinými i Údolí Říčky. Koncem třetihor a během čtvrtohor došlo k významné modelaci reliéfu, doprovázení krasověním vápenců.. Vývoj říčních údolí dokládají terasovité systémy v údolích vázaných na hlavní osy odvodňování- řeky Svratku a Svitavu. [2]

7.2.3 Hydrografie

Centrálním tokem, který odvodňuje jižní část Moravského krasu, je Říčka. Na území krasu přibírá pravostranný povrchový Ochozský potok a levostranný podzemní potok Hostěnický. Hydrografická síť této oblasti je značně komplikovaná. Toky proudí za různých hydrologických podmínek různými cestami.

Potok Říčka pramení u hájovny Říčky západně od Račič. Zprvu protéká širokými loukami přírodního parku Říčky a teprve pod hájenkou Hádek tvoří krasové údolí. Údolí je zahlobbeno do zalesněných plošin Dražanské vrchoviny, prořezává vápence a pokračuje ve spodnokarbonských horninách. V určitém úseku protéká i pod zemí, je tedy ponornou říčkou. Při cestě směrem k Ochozi lze pozorovat její vývěr ze skály. Potok patří mezi nejčistší vodní toky brněnského okolí. Až po nádrž u Muchovy boudy je potok pstruhovou vodou. Povodí Říčky zahrnuje jen 12,8 km² krasového území dle rozvodí na povrchu terénu, zatímco povrch celého území Moravského krasu má rozlohu téměř 100 km².

Potok Říčka po opuštění mělké rekreační nádrže pod Hádkem vtéká do hlubokého krasového Hádeckého údolí. Při vstupu na krasové území u hájovny Hádek mění tento potok své jméno a je v dalším průběhu krasem nazýván potokem Hádeckým. V těchto místech má Hádecký potok po celý rok ještě dosti vody.

Čtyřicet metrů po opuštění aluviálních luk pod Hádkem a po vtoku do lesa je v levém břehu zajímavý krasový jev – Hádecká estavela (místo, ležící nízko nad hladinou povrchových vod i vod podzemních, jímž se za zvýšených stavů vody obě hladiny navzájem vyrovnávají), druhá estavela Moravského krasu. Estavely jsou vzácně se vyskytujícími krasovými jevy. V době vyššího vodního stavu na krasových tocích této oblasti vytékají Hádeckou estavelou vody ponorného Hoštěnického potoka. Ty zde protékají za normálu v podzemí v úzkých trativodech.

V místě Hádecké estavely začínají tedy první ztráty Hádeckého potoka. O 200m níže po proudu leží vlevo od potoka první stálé a největší Hádecké propadání. S hukotem se zde přes balvany ztrácejí povrchové vody do podzemních trativodů, ležících o 7 m hlouběji. V době letního sucha končí většina vod v těchto místech. Mezi jeskyněmi Švédův stůl a Liščí díra je v řečišti více menších ponorů. Také v celém dalším úseku toku Hádeckého potoka až po jeskyni Pekárnu vody ubývá. Za vyššího vodního stavu však protéká potok celým svým povrchovým řečištěm od vstupu na krasové území po vývěr Říčky v délce 2,7 km.

Od Hoštěnic přitéká na vápence jižní části Moravského krasu potok Hoštěnický. Byl to kdysi větší tok, jenž dal vznik největším jeskyním této části krasu. Dnes jej tvoří malý potůček, vznikající z několika pramenů na katastru obce Hoštěnic. Potůček protéká poloslepým údolím,

jaká vznikají na pokrajích krasových oblastí. Hoštěnické propadání má dnes dva ponory. První ponor ve směru přítoku stačí obvykle pohltit všechny vody, které zde přes balvany padají do podzemí do hloubky 37 m. Zatímco první ponor odvádí vody k Hádecké estavele, druhým ponorem padají vody do Hoštěnického potoka přímo do nejzažších dnes známých, ale pro vodu těžko přístupných partií Ochozské jeskyně a touto pak protékají k Hádeckému údolí. V době tání sněhů vytváří se nad ponory jezero kalných vod. Délka povrchového toku Hoštěnického potoka je na krasovém území 0,9 km.

Třetím krasovým potokem v povodí Říčky je Ochozský potok, pravostranný přítok Hádeckého potoka, ústící do Hádeckého údolí naproti Pekárně. Ochozský potok nemá výrazných ponorů a téměř všechny vody dosáhnou Hádeckého údolí, kde se ztrácejí v létě ve vyschlém řečišti Hádeckého potoka. Při silnějších deštích bývá Ochozský potok silně rozvodněn a zaplavuje dno Ochozského žlíbku.

Krasové území je vždy nejvýraznější svým vodním režimem. Propustnost vápenců způsobí, že v místech, kde má povrchový tok nevyrovnanou spádovou křivku, vznikají ponory a ztráty. Naopak tam, kde se už potok dostatečně zahloubil a případně opustí krasové území, vznikají vyvěračky, jako zakončení podzemní cirkulace vody vápencem. Takovým případem jsou též výtoky Říčky, ležící 350 m nad Horním mlýnem. Jsou to zakončení podzemních cest ponorných vod v jižní části Moravského krasu. Vyvěrají zde spojené vody všech tří potoků, které se během své cesty územím krasu ztratily do podzemí. Oba vývěry jsou puklicovitého charakteru, kde se podél mezivrstevních spár mezi sklanými lavicemi a kolmými puklinami tlačí voda na povrch. Vývěry jsou dva, 150 m od sebe vzdálené.

Od vývěry jsou spojené vody všech tří potoků zvané opět Říčkou, která opustí krasovou oblast 1,5 km pod vývěry v okolí spodního (Bělkova) mlýna. Jeho spádová křivka se vyrovnává a Říčka vytváří boční erozí mezi Horním a Prostředním mlýnem překrásné meandry ve svých vlastních náplavách. Dále pak odtéká nekrasovým údolím k Líšni a ke Šlapanicím a za Měním se vlévá do Litavy.

Hydrologickou zvláštností jižní části Moravského krasu je minimálně dvojnásobné křížování toků. [2]

7.2.4 Flóra a fauna

Flóra

Jižní část Moravského krasu je významná také svou květenou, která je vývojově velmi zajímavá a rozmanitá. Údolí Říčky je klasickým územím pro studium vegetační inverze – zvratu

vegetačních pásem. Na dně údolí – tedy relativně níže, kde je nižší teplota vzduchu a vyšší vzdušná a půdní vlhkost – rostou a žijí organismy horské povahy. Na skalních ostrožnách – relativně výše, kde se opírá slunce, nacházíme stejné prvky.

Na jih obrácené svahy Horneku a Lysé hory jsou význačné bohatou stepní a lesostepní vegetací, zatímco na západ a sever exponované svahy jsou sídlem podhorských a horských druhů. Na obou výše zmíněných místech se setkáváme s řadou chráněných rostlin, které se na ostatním území vyskytují jen málo nebo se nevyskytují vůbec. K opravdovým skvostům květeny Horneku patří například hlaváček jarní, třešeň křovitá či růže keltská. Jednou ze zajímavostí je výskyt přesličky zimní, která byla zjištěna nedaleko výtoku Říčky pod Lysou horou. [2]

Fauna

Jižní část Moravského krasu je z faunistického hlediska územím s pestrými mozaikou výskytu jednotlivých společenstev, která se díky značné geomorfologické a klimatické členitosti území střídají na malém území. Objevuje se zde mnohem více teplomilných a suchomilných druhů než ve zbylé části chráněné krajinné oblasti, které zde dosahují severní hranice rozšíření.

Zcela zvláštní podmínky jsou vytvářeny v jeskynních, což vede ke vzniku jeskynního společenstva. Význam má především Ochozská jeskyně, kterou obývají mimo jiné pravidelně zimující netopýři. Ze společenstva skal a skalních ostrožien je možné jmenovat například některé druhy skalních plžů, korýšů, mnohonožek a pavouků, dále pak některé plazy, jako ještěrka obecná, slepýš křehký, a ptáky jako je výr velký.

V kruhu společenstva lesa můžeme narazit na jezevce lesního, lišku obecnou, srnce obecného, pravidelně se objevuje i muflon, vzácně pak jelen evropský.

Ze společenstva údolních niv lze zmínit rosníčku zelenou, užovku obojkovou či ledňáčka říční.

Posledními společenstvy, které můžeme v lokalitě najít jsou společenstva pramenů a společenstva potoků. Na Říčce byl například zjištěn siven americký, v úseku nádrží pod vývěry se vyskytuje kriticky ohrožený druh rak říční. [2]

7.2.5 Historické využití území

Stopy po historickém osídlení a využívání jižní části Dražanské vrchoviny s Moravským krasem vedou ke kořenům lidského rodu v České republice. Ve starší době kamenné (paleolitu) se některé z jeskyní Moravského krasu stávaly útočištěm a sídlem člověka. Osídlování jeskyní pomalu končilo v mladší době kamenné (neolitu).

Významné stopy osídlení zanechala v kraji doba bronzová a po ní doba železná. I dnes nalézáme pozůstatky tehdejších opevnění umístěných na chráněných výšinách. V terénu nepřehlédnutelné pozůstatky hradisek můžeme dodnes spatřit nad údolím Říčky (jde například o lokality Chohola a Staré zámky u Líšně).

Pro osídlení krajiny v 11. a 12.století nejsou k dispozici psané zprávy, nicméně je pravděpodobné, že několik vesnic na významnějších místech bylo založeno již ve 12.století. Středověké doklady těžby a zpracování nerostných surovin známe z prostoru Mokerské plošiny. V období vrcholného středověku byl nad Údolím Říčky vybudován Horákovský hrad. [2]

Historie mlýnů

Na Říčce byla průběžně vystavena řada mlýnů, které po několik století zajišťovaly mletí pro celé okolí. První, dnes již zaniklý mlýn stával od roku 1562 na místě dnešní vodní nádrže Pod Hádkem. Další vodní mlýn na Říčce byl postaven roku 1752 na hranicích katastrů Ochoz a Mokrá. Nese jméno dle svého posledního majitele - pana Kaprála, v mapách je také často označován jako Horní mlýn. Po vyvlastnění byl přebudován na rekreační zařízení státního podniku Klenoty, v roce 1990 byl vrácen původním majitelům.

Takzvaný Prostřední-Jelínkův mlýn včetně bývalé pily a restaurace patří do katastru Mokré. V okolí mlýna vyrostlo v sedmdesátých letech 20. století několik desítek chat. Mlýn je dnes vyhledávaným rekreačním centrem s příjemným hostincem. Třetí - Bělkův mlýn - dnes slouží jako obytné stavení. K dalším mlýnům na Říčce patří Kadlecův a Perníkářův mlýn u Líšně a Truskův mlýn u Podolí. [2]

Těžba nerostných surovin

Geologická rozmanitost území umožňovala již od pravěku intenzivní využívání nerostného bohatství. Jižní okraj Moravského krasu s vazbou na město Brno představuje významnou základnu nerostných surovin - především vápenců, které byly používány jako stavební kameny (kamenolom Ochoz-Skalka), dále jako mramory (Hostěnický mramor) a zejména jako surovina pro výpal vápna a cementu (lomy na Hádech pro potřeby Maloměřické cementárny, lom Mokrá pro cementárnu a vápenku Mokrá) . [2]

7.2.6 Ochrana přírody a krajiny

Chráněná krajinná oblast Moravský kras je nejvýznamnější krasovou oblastí České republiky, zároveň je územím důležitým z hlediska cestovního ruchu a turistiky. V jižní části

Moravského krasu je zaregistrováno přibližně padesát jeskyní, z nichž nejdelší je Ochozská jeskyně s délkou 1750 m.

V Moravském krasu roste 65 chráněných druhů rostlin, z toho 9 kriticky a 17 silně ohrožených. Obdobně je známo více než 95 chráněných druhů živočichů , z toho 9 kriticky a 39 silně ohrožených. Živou přírodu doplňují kulturní památky (chrám Jména Panny Marie ve Křtinách), pro jižní část Moravského krasu jsou zase typické archeologické lokality, dokládající vývoj lidského rodu v tomto regionu.

Nejcennější části jižní části Moravského krasu a okolí jsou chráněny v síti zvláště chráněných území – jsou zde vyhlášeny všechny čtyři kategorie územní ochrany. Komplexní ochranu přírody a krajiny zajišťuje Správa chráněné krajinné oblasti Moravský kras se sídlem v Blansku. [2]

Tabulka č.5 Přehled kategorií územní ochrany v jižní části Moravského krasu a jejich příklady

KATEGORIE	ATRAKTIVITY
NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACE	Hádecká planinka
NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA	Jeskyně Pekárna
PŘÍRODNÍ REZERVACE	Údolí Říčky, U Brněnky, Zadní Hády,
PŘÍRODNÍ PAMÁTKA	U staré vápenice, Kněžnice, Velká Klajdovka a Kavky

Zdroj: [2]

7.3 Turistické a naučné stezky a jejich atraktivity

Údolí potoka Říčky a jeho nedaleké okolí je propleteno několika turistickými a naučnými stezkami(viz příloha mapa). Zde uvádím jejich přehled a popis některých atraktivit, které se v blízkosti turistických stezek nacházejí.

Výchozím bodem první turistické stezky, která je označena modrou barvou, je konečná zastávka autobusů městské hromadné dopravy v Mariánském údolí (tato stezka začíná již při rozcestí Vinohrádky a dále vede kolem obce Podolí směrem k údolí Říčky). Odtud pokračuje po údolím proti toku Říčky. Tato část nese název Mariánské údolí (dříve Gottwaldovo). Stezka dále

vede kolem vodních nádrží, které jsou využívány turisty jak k letní rekreaci, vodním radovánkám a rybaření, tak i k zimním sportům (bruslení, lední hokej), k rozcestí u Muchovy boudy. Těsně za turistickým informačním místem je možnost neznačené odbočky (cca 0,5 km) vpravo kolem chat a nahoru na hřeben ke zřícenině Horákova hradu. Zpráva o jeho založení chybí, pravděpodobně však sloužil k ochraně cesty údolím Říčky.

Za Muchovou boudou již vstupujeme na území CHKO Moravského kras, což kromě houstnouceho lesa potvrzují také první vápencové skalní útvary. Tato část stezky je zároveň naučnou stezkou zvanou Líšeňské údolí. Zhruba po půlhodině chůze proti toku Říčky se nachází turistické informační místo a rozcestí Říčky koupaliště. Dále následuje ve stráni Bělkův Mlýn a kolem Prostředního Mlýna, v němž se nachází letní hostinec, dospějeme až k rozcestí Horní Mlýn, kde se na trasu připojují žluté značky. Následně stezka pokračuje kolem vývěru Říčky (zde vyvěravají vody potoka po více než půlkilometrové pouti podzemními prostory od Hádeckého propadání) a hustým jehličnatým lesem k rozcestí u Ochozské jeskyně.

Zde je možno odbočit vpravo a napojit se na okruh naučné stezky s názvem Údolí Říčky. Je možné též zvolit přibližně čtvrt hodinovou odbočku k blízké jeskyni Pekárna (modré významové značky). Jeskyně ležící ve svahu nad údolím Říčky, má tunelovitý profil končící závalem (k individuální prohlídce je nutné mít sebou baterku nebo čelovou svítilnu). Jedná se o významnou archeologickou lokalitu, osídlenou téměř ve všech pravěkých a zčásti i starověkých obdobích od paleolitu přes neolit, až po staré Slované. Kromě řady kamenných nástrojů zde byly nalezeny hojné zbraně a nářadí i unikátní umělecká díla.

Po prohlídce se lze vrátit podle významových značek zpět na hlavní cestu v tzv. Kamenném žlábku, oddělujícím skalní masivy Pekárny a Ochozské jeskyně. Od Ochozské jeskyně je možná asi půlkilometrová odbočka (podle významových značek) k dalším dvěma jeskyním. Jde o jeskyni Netopýrka, která své jméno dostala podle hojného výskytu netopýrů. O necelých 100m dále následuje strmý výstup k jeskyni Švédův stůl. Dále turistická stezka pokračuje do romantického údolí Ochozského potoka, těsně sevřeného zalesněnými krasovými masivy, které po 2 km vede do obce Ochoz u Brna, kde trasa končí. Odtud je možný návrat do Brna autobusem. [j]

Další turistická stezka související s tokem Říčky je označena červenou barvou a začíná též u MHD zastávky Líšeň-Mariánské údolí, hned u prvního rozcestí se však odpojuje směrem na severovýchod a pokračuje k Horákovské myslivně, odkud je nádherný výhled do kraje. Dále stezka vede Horákovským lesem až k Mokerské myslivně, kde můžeme najít památný strom. Severně od Mokerské myslivny stezka těsně hraničí s územím Moravského krasu a zatáčí

východně k rozcestí Hoštěnické propadání. Jde o aktivní ponor Hoštěnického potoka, jehož vody dále protékají Ochozskou jeskyní a spojují se s podzemním tokem Říčky. Nyní vede stezka ostře vlevo a pěšinnou mezi chatkami vzhůru k silnici až k autobusové zastávce na Hádku, kde se nachází turistické informační místo. Nedaleko je Hádecký rybník (možnost odpočinku, eventuálně koupání, eventuelně občerstvení). [j]

Předposlední turistická stezka, jež je označena zeleně a je zároveň naučnou stezkou vede od Ochozské jeskyně k Hádku a míjí tzv. Hádecké propadání. Jedná se o krasový ponor, kterým odtékají vody Říčky (v těchto místech nazývané též Hádecký potok) do doposud neznámých podzemních prostor, aby se znovu objevily na povrchu až v údolí na Horním Mlýnem. Po povrchu pokračuje pouze občasný tok potoka, jehož koryto bývá část roku zcela bez vody.

Široká lesní cesta zanedlouho vede na prostranství u Ochozské jeskyně, která se nachází se ve skalním masivu na levém břehu Říčky a protéká ji Hostěnický potok. K hlavním částem patří klikatá vstupní chodba Hadice, Hlavní dómy s bohatou krápníkovou výzdobou, Nová Ochozská jeskyně a Labyrint. V letech 1965-1976 byla jeskyně zpřístupněna netradiční formou (bez betonových chodníků, jen s nejnútnejšími technickými pomůckami), nyní je ovšem veřejnosti nepřístupná. [j]

Oranžová a současně poslední turistickou stezkou, dotýkající se Údolí Říčky, je stezka vedoucí od zastávky MHD Líšeň přes Staré zámky, kde kdysi stávalo staré hradisko. Archeologický výzkum ukázal, že ostroh Staré zámky byl osídlen již ve 3 tisíciletí před našim letopočtem. Největšího významu dosáhly ve slovanské době. Našly se zde zbytky opevnění, nástroje, nádoby, ozdoby.

Odtud je možné pokračovat po naučné stezce Líšeňské údolí směrem na Hornek, což je ostroh, který se nachází ve výšce 422 m. Je významným místem výskytu teplomilných rostlin, setkat se zde můžeme i s řadou chráněných rostlin. Stezka dále pokračuje směrem na Hádky a Velkou Klajdovku. [j]

7.4 Materiálně-technická základna

Materiálně technická základna v údolí Říčky není, dle mého názoru, dostatečně rozvinutá. Tento fakt je však dán převážně sezónní návštěvností oblasti. Je nutné podotknout, že její rozvoj rok od roku je zcela patrný a má vcelku pozitivní dopad na návštěvnost.

7.4.1 Dopravní dostupnost lokality

Co se týče dosažitelnosti této rekreační oblasti pomocí městské hromadné dopravy, nelze zde nic vytknout. Téměř ke všem turistickým stezkám se lze dostat pomocí autobusů městské hromadné dopravy. Jde jednak o konečnou autobusu číslo 45 Líšeň-Mariánské údolí (autobusy vyjíždějí ze Židenic – Staré osady, kde je konečná tramvaje). Na stejném místě má i svou zastávku linka integrované dopravy číslo 151, která spojuje Líšeň s Podolím u Brna, Šlapnicemi a Kobylnicemi (všemi jmenovaným i obcemi protéká Říčka, dříve zde však nesla název Zlatý potok). Na tomto místě naleznou výletníci též placené parkoviště pro osobní automobily. 60 metrů od tohoto místa je též půjčovna horských kol.

K rozcestí Líšeň-hřbitov lze použít autobus číslo 58. Obě výše zmíněné linky mají i svou noční obdobu, lokalita je tedy dostupná celodenně s maximální čekací dobou 60 min (při nočním provozu). Ochoz u Brna je s jihomoravskou metropolí spojen integrovanou dopravou.

7.4.2 Stravovací zařízení v lokalitě

Dostatečné možnosti občerstvení mají návštěvníci Údolí Říčky většinou pouze v hlavní turistické sezóně (duben-září), a to převážně o víkendech. Jde například o Chatu u borovic, která se nachází přímo u zastávky MHD v Mariánském údolí, o 500 m dále na rozcestí narazíme na restauraci U raka, která má celoroční provoz. Dále proti toku Říčky mohou návštěvníci využít výletní hostinec Muchova bouda. U Muchovy boudy je zbudované hřiště k odpočinku a hrám, dvě převlékácké kabinky a též dvě mobilní WC. Další možnosti občerstvení nabízí například letní hostinec Prostřední Mlýn, hostinec v Hostěnicích, bufet na Hádku či hostinec a kavárna U Votruby v Ochozi u Brna.

Mimo výše zmíněné bych ráda vyzvedla rekreační objekt Eldorádo, který byl v nedávné době zbudován mezi konečnou MHD v Mariánském údolí a první vodní nádrží. Jde o rozsáhlejší komplex (pokud ho porovnáváme s ostatními objekty oblasti), kde můžeme mimo stravovacího zařízení s grilem nalézt hřiště na plážový volejbal, trampolíny, stoly na ping-pong, nafukovací atrakce pro děti či ohradu s osli a kozami.

7.4.3 Ubytovací zařízení v lokalitě a okolí

Co se týče ubytovacích kapacit je nejbližším hotelem je hotel Velká Klajdovka, který se nachází severně od obce Líšeň. Blíže údolí Říčky můžeme nalézt ubytovací zařízení nižších

kategorií jako je Chata u Jelena. Také v Ochozu u Brna se nachází několik ubytovacích zařízení, z nichž můžeme jmenovat například Chatu Magdalena.

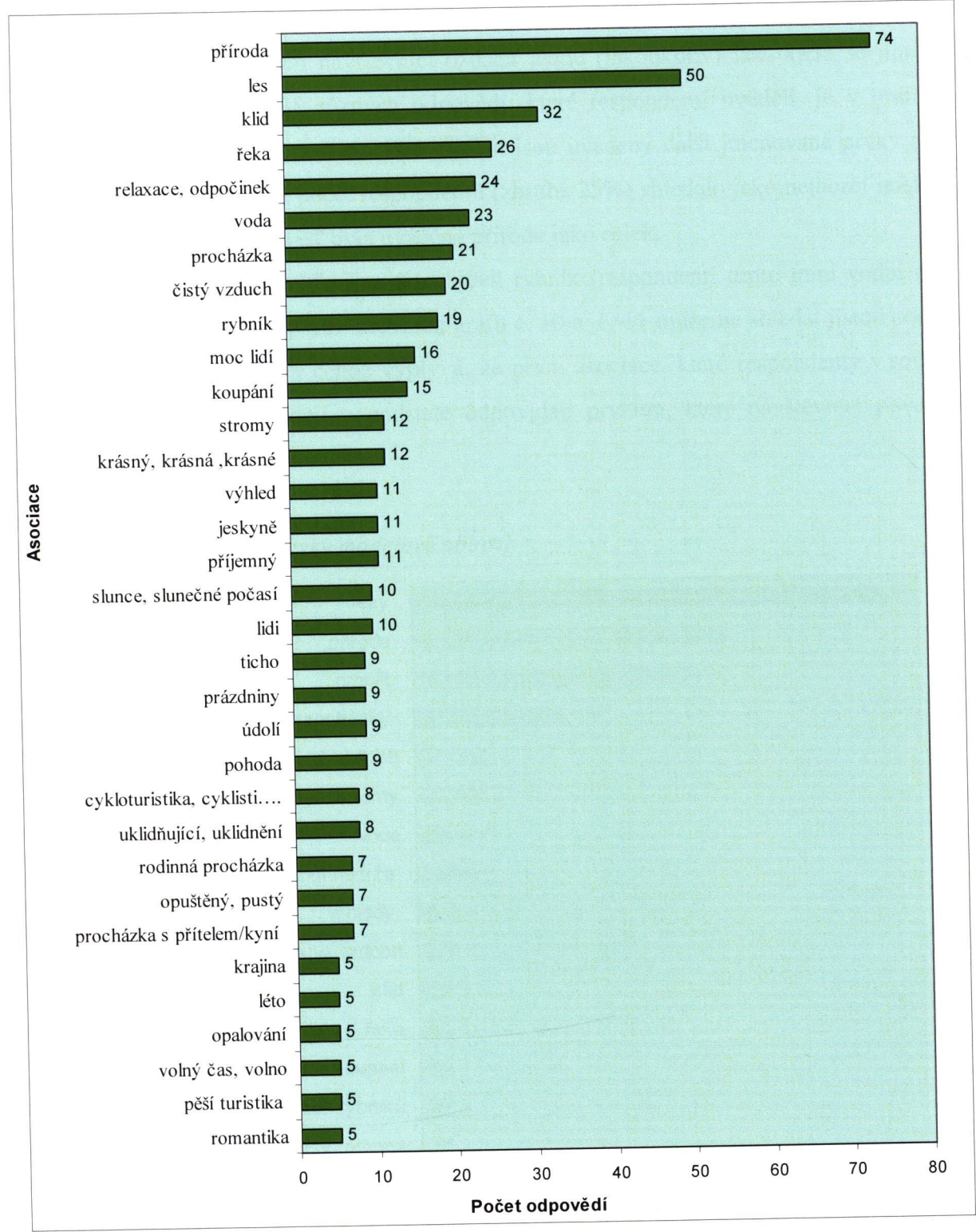
8 VNÍMÁNÍ PŘÍRODNÍCH SLOŽEK KRAJINY

8.1 Asociace návštěvníků spojené s modelovou oblastí

V první otázce bylo úkolem návštěvníků jmenovat 3 slova, která se jim vybaví v souvislosti s údolím Říčky. V grafu č. 10 jsou zobrazeny nejčastější odpovědi respondentů. Z celkem 76 položek, které návštěvníci uváděli, je v grafu pro přehlednost zobrazeno 33 nejčastějších asociací. Pod grafem jsou uvedeny další asociace s nižším počtem odpovědí. Pokud návštěvníci uvedli slovní spojení dvou a více slov, z nichž byla některá přídavná jména, tak byla počítána jednotlivá slova zvlášť, pouze pokud šlo o specifické slovní spojení, bylo toto slovní spojení počítáno jako jedna odpověď.

Jako nejčastější odpověď, kterou uvedlo 74 respondentů z celkového počtu 200, tedy více než 1/3 se ukázala příroda. Hned za ní se s počtem 50 odpovědí umístil les. Z krajinných prvků můžeme mezi nejčastějšími odpověďmi najít ještě řeku, vodu, čistý vzduch či stromy. Mezi další časté odpovědi respondentů patří asociace, které zdůrazňují relaxační charakter oblasti, jako je klid, odpočinek a procházka. Mezi odpověďmi můžeme nalézt též negativní asociace jako je příliš velké množství návštěvníků, což uvedlo 16 respondentů.

Graf č. 10 Asociace s údolím řeky Říčky

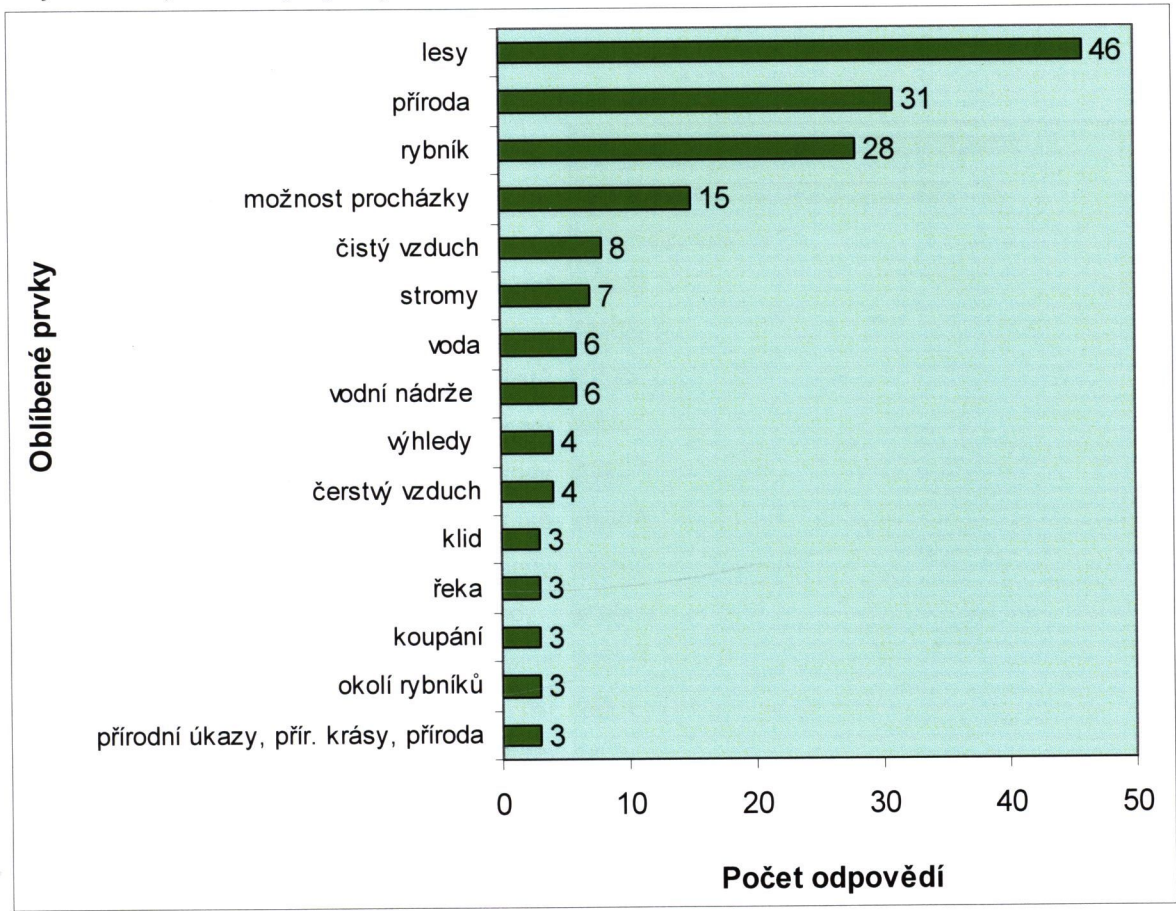
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření
Další asociace respondentů : restaurace, samota, naučné stezky, rybaření, výlet, vodní nádrž, volnost, ptactvo, víkend, zvířata, dobrodružství, motivující, špinavá voda, nedělní odpoledne, Líšeň, posezení, atmosféra, život v přírodě, houbaření, pivo, dovolená, „leháro“, deprese, koza, osel, běhání, jídlo, práce, květena, pramen, hmyz, sport, hraní v přírodě, divočina, psi, hájovna, mlýn(y), hradiště, nepořádek

8.2 Nejoblíbenější prvky modelové oblasti

Ve druhé otázce měli návštěvníci označit jednu (jakoukoliv) věc, která se jim v údolí Říčky líbí. Z původních 38 různých odpovědí, které respondenti uváděli, je v grafu č. 11 zobrazeno 15 s největším počtem. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky s nižším počtem odpovědí. Největší počet respondentů (zhruba 25%) shledalo jako nejhezčí místní lesy, jako druhá nejčastější odpověď byla uváděna příroda jako celek.

Mezi častými odpověďmi se též objevil rybník (respondenti tímto míní vodní nádrže), stromy a jiné krajinné prvky. Při srovnání grafu č. 10 a č. 11 můžeme shledat jistou podobnost v odpovědích návštěvníků, z čehož vyplývá, že první asociace, které respondenty v souvislosti s údolím řeky Říčky napadají, v podstatě odpovídají prvkům, které návštěvníci považují za nejhezčí v oblasti.

Graf č. 11 Nejoblíbenější prvky modelové oblasti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

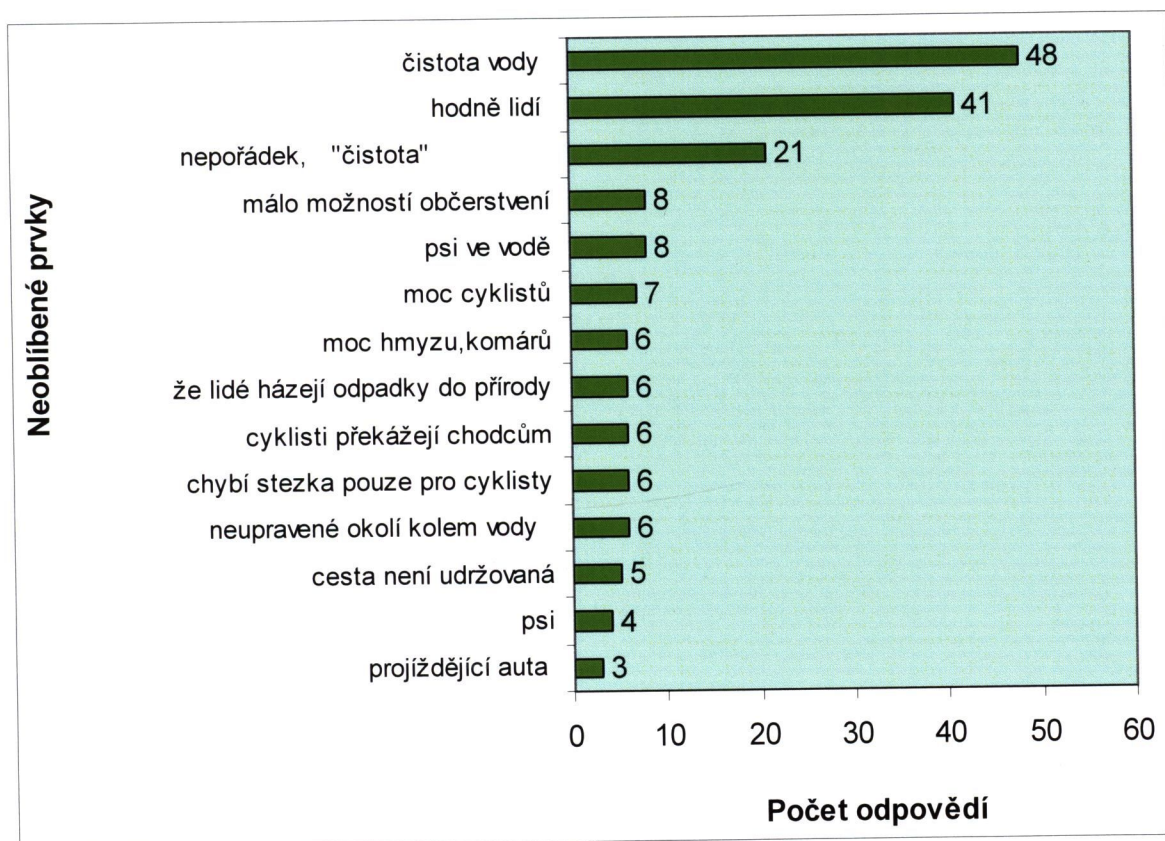
Další jmenované prvky : klid, pohled do údolí, restaurace Eldorádo, kvalita naučných stezek, blízkost MHD, když si vítr hraje se stromy, vše, blízkost lokality, splav, jeskyně, soukromí, ryby "berou", dá se zde opalovat, krajina, dají se najít opuštěná místa, mlýny, informační tabule-fotky, mám to blízko domů, dá se zde sportovat, dobře se tady běhá, v létě se dá koupat - v zimě bruslit

8.3 Nejméně oblíbené prvky modelové oblasti

Ve třetí otázce měli respondenti označit jakoukoliv věc, která se jim v údolí Říčky nelíbí. Z celkových 29 uvedených odpovědí je v grafu č. 12 zobrazeno 14 nejčastěji uváděných. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Téměř 25% respondentů považovalo za nejméně přitažlivou čistotu vody ve vodních nádržích. Tento fakt ovšem většinu návštěvníků přesto od koupání neodradil. Druhým prvkem, který respondenti považují za negativní, je příliš velké množství návštěvníků oblasti. Zde je ovšem nutné podotknout, že k velké koncentraci lidí dochází pouze v oblasti vodních nádrží, směrem na sever se koncentrace návštěvníků snižuje. Další častou odpovědí byla nečistota jako taková, čímž respondenti mínili především poházené odpadky především v oblasti vodních nádrží a dále pak kolem turistických stezek. Mezi často uváděné odpovědi patří také neupravené okolí kolem vody a špatná údržba některých částí turistických stezek v údolí Říčky. Podobnou zkušenost může po častých návštěvách oblasti potvrdit i autorka diplomové práce.

Graf č. 12 Nejméně oblíbené prvky modelové oblasti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Další jmenované prvky : málo laviček na autobusové zastávce, příliš vykácené lesy, zvířata v ohradě, málo (kulturních) akcí, kontejnery, odpadky u zastávky, staré kabinky na převlékání, psí výkaly na trávníku, o víkendu přelidněno, chybí kemp, v některých místech není bezpečno, málo laviček a míst kde si člověk může sednout, ve vodě plavou mrtvé ryby, občerstvení funguje pouze v létě, nezpřístupnění jeskyní

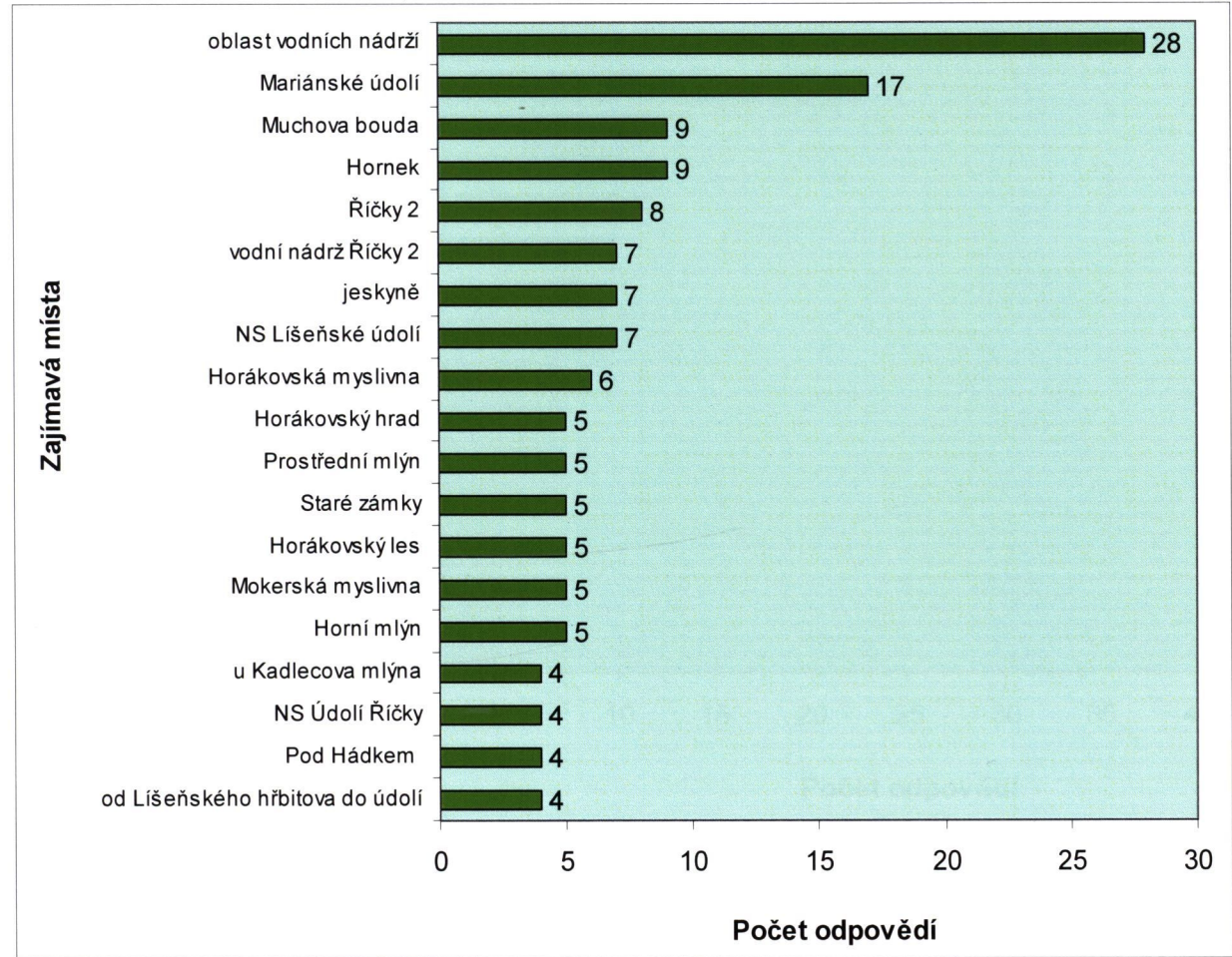
8.4 Nejzajímavější místa modelové oblasti

V jedné z otázek dotazníku měli respondenti označit, které místo v údolí Říčky jim připadá nejzajímavější. Z celkových 32 různých typů odpovědi bylo do grafu č. 13 vybráno 19 míst s největším počet odpovědí. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Přibližně 1/8 návštěvníků považovala za nejzajímavější oblast vodních nádrží. Většinou šlo o respondenty, kteří údolí Říčky navštívili vesměs za účelem koupaní, popřípadě rybaření. Dalších 7 respondentů uvedlo jako nejzajímavější pouze oblast druhé vodní nádrže (vodní nádrž Říčky 2). Druhou nejčastější odpovědí bylo Mariánské údolí, které za nejzajímavější považovalo 17 respondentů.

Zajímavým faktem je zjištění, že návštěvníci celkem často považovali za poutavé jednotlivé mlýny. Mezi častými odpověďmi se objevil Prostřední, Horní a Kadlecův mlýn.

Graf č. 13 Nejzajímavější místa v modelové oblasti

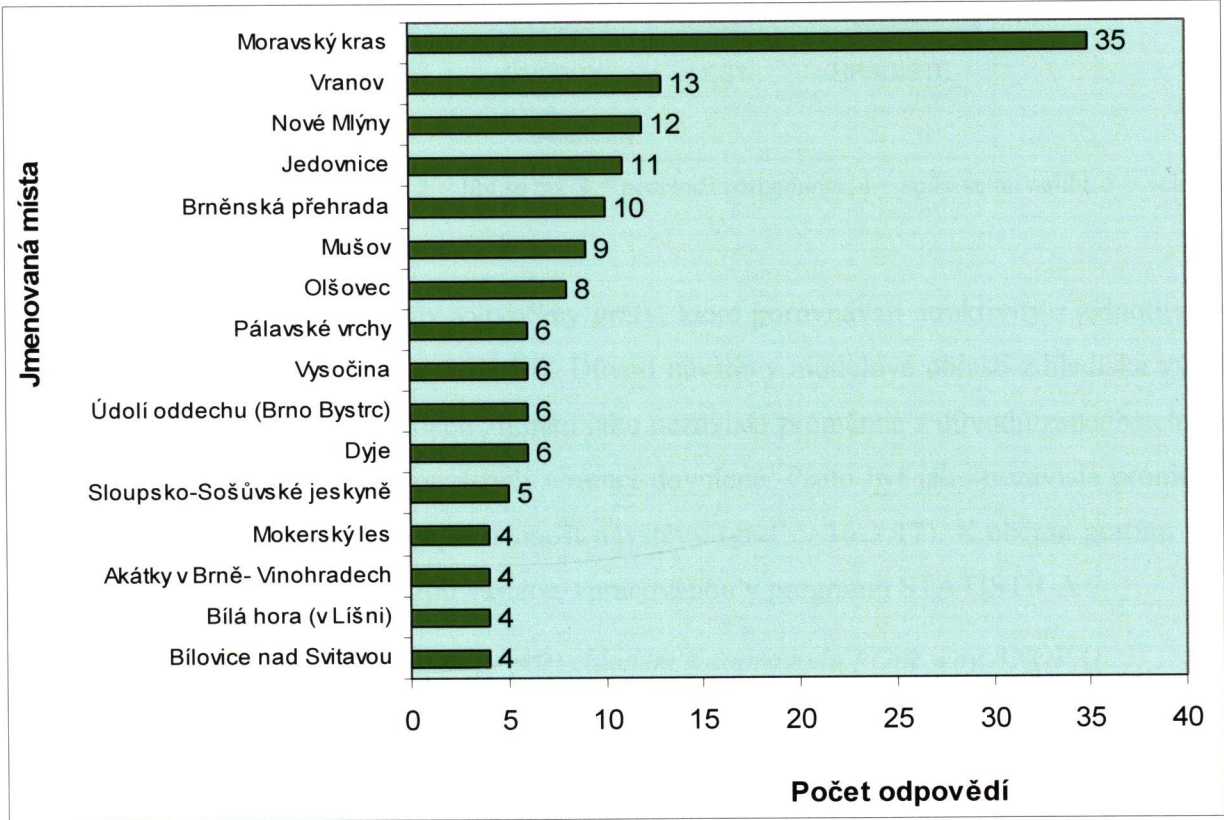
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření
Další jmenované prvky : poslední vodní nádrž, Lysá hora, Ochoz u Brna, Hádek, U borovice, Hostěnické propadání Říčky 1, Eldorado, od Muchovy boudy po Babu, Chochola,, Březový žlíbek, U raka

8.5 Místa podobná modelové oblasti

V dotazníků měli návštěvníci za úkol vyjmenovat několik míst, která jim připadají podobná údolí Říčky, ať už se nacházejí v okolí modelové oblasti či ve větší vzdálenosti. Celkem se mezi odpověďmi objevilo 57 míst, z nichž je v grafu č. 14 zobrazeno 16 nejčastěji jmenovaných. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Nejčastěji jmenovanou odpovědí byla oblast Moravského krasu, kterou jmenovalo 35 respondentů. Za ní následovalo několik oblastí, které jsou populární především kvůli možnosti koupání, jako je Vranovská přehrada, nádrže Nové Mlýny, rybník Olšovec v Jedovnicích, či Brněnská přehrada. Z míst, které nemají klasický vodně – rekreační charakter, jmenovali respondenti Pálavské vrchy, Vysočinu, a dále pak jednotlivé menší rekreační oblasti, které znají respondenti v blízkosti jejich bydliště, jako je Bílá hora (v Nové Lišni v Brně) nebo údolí oddechu (v Brně Bystrci).

Graf č. 14 Místa nejvíce podobná modelové oblasti

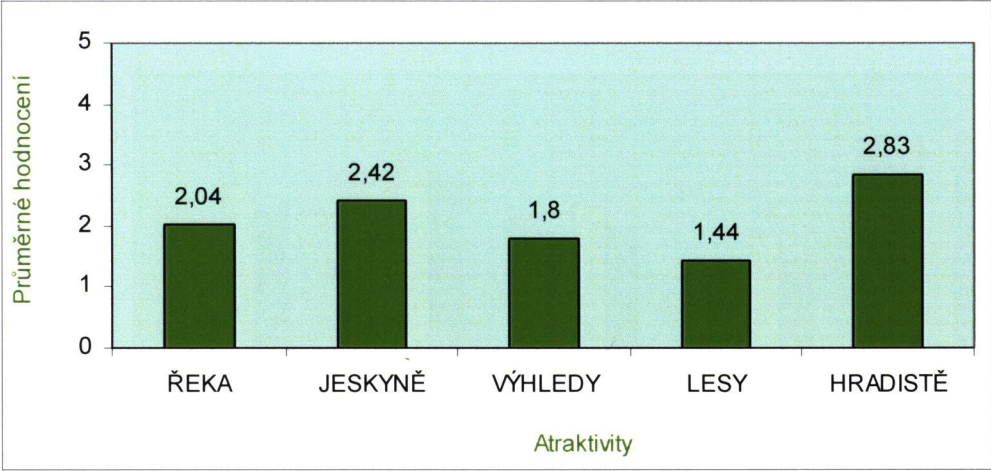
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření
Další jmenované prvky : Ludský vrch (Žďárské vrchy), Zamilovaný háj v Králově Poli, Lednický park, Hřensko, Křivoklátské lesy, Ponětovický rybník, Slapy, Knínicky, Rakovec, přír.rezervace Větrníky, Červený kopec, Riviéra v Brně, Posázaví, Malá Morávka (Jeseníky), Suchý žleb u Blanska, Český ráj, Český kras, Český Rudolec, Rovensko pod Troskami, Dlouhý vrch u Blanska, Rudice, Podhradí nad Dyjí, Boskovice, Výr (přehrada), Adršpach, České Švýcarsko, Soběšické rybníčky, Rakovecké údolí, Šumava, Velká Baba, Stránská skála, Třeboňsko, Ořešín,, Beskydy, Berounsko, Josefovské údolí (Adamov), Jihočeské rybníky, Těsnohlídkovo údolí, Křtinské údolí, Bažantnice u Sokolnic

8.6 Hodnocení vybraných prvků krajiny

Za účelem získání informací o názoru respondentů na několik prvků (řeka, jeskyně, výhledy, lesy, hradiště), které se v lokalitě nacházejí, byli návštěvníci požádáni o jejich bodové ohodnocení. Průměrné výsledné hodnoty u jednotlivých prvků zobrazuje graf č.15.

Nejlépeších výsledků dosáhly v hodnocení lesy, což potvrzuje skutečnost, že v otázce zjišťující, co se návštěvníkům v lokalitě nejvíce líbí, byly lesy jmenovány nejčastěji.

Graf č. 15 Hodnocení vybraných prvků krajiny

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Pro možnost srovnání byly vytvořeny grafy, které porovnávají atraktivitu s jednotlivými nezávislými proměnnými (graf č. 16 a 17). Důvod návštěvy modelové oblasti z hlediska výletu či dovolené není v těchto přehledech zmíněn jako nezávislá proměnná z důvodů zanedbatelného počtu respondentů, kteří oblast navštívili v rámci dovolené. Proto byl jako nezávislá proměnná zvolen doprovod návštěvníků a opakovanost návštěvy (graf č. 16 a 17). K oběma grafům jsou uvedeny výsledky získané analýzou variace, zpracovanou v programu STATISTICA 7.

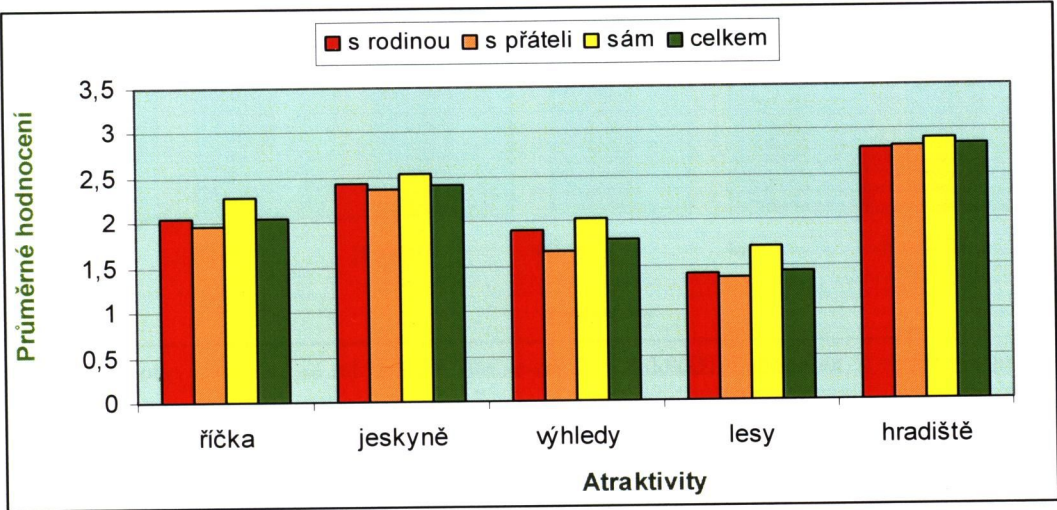
Tabulka č. 6 Hodnocení vybraných prvků vzhledem k doprovodu (One way ANOVA)

PRVKY	s rodinou (n = 66)	s přáteli (n = 99)	sám (n = 35)	F
řička	2,05	1,97	2,23	6,00
jeskyně	2,44	2,36	2,54	3,16
výhledy	1,89	1,67	2,03	1,33
lesy	1,41	1,36	1,71	1,58
hradiště	2,80	2,82	2,91	1,17

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z analýzy variace vyplývá, že téměř všechny krajinné prvky dostaly nejlepší ohodnocení od návštěvníků, kteří přišli s přáteli, pak následují hodnoty uváděné respondenty, kteří přišli s rodinou, a naopak nejhorší (nejvyšší) známky obdržely atraktivity u návštěvníků, kteří byly v modelové oblasti sami. Tento jev může být způsoben faktem, že respondenti, kteří přišli sami, vyhledávají oblast spíše z důvodu potřeby odpočinku od běžných starostí a potřeby relaxace, než kvůli jejím přírodním krásám, na které svůj zájem soustředí spíše návštěvníci, kteří přišli s nějakým doprovodem.

Graf č. 16 Hodnocení vybraných prvků krajiny vzhledem k doprovodu respondentů

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka č. 7 Hodnocení vybraných prvků vzhledem k opakovanosti návštěvy(One way ANOVA)

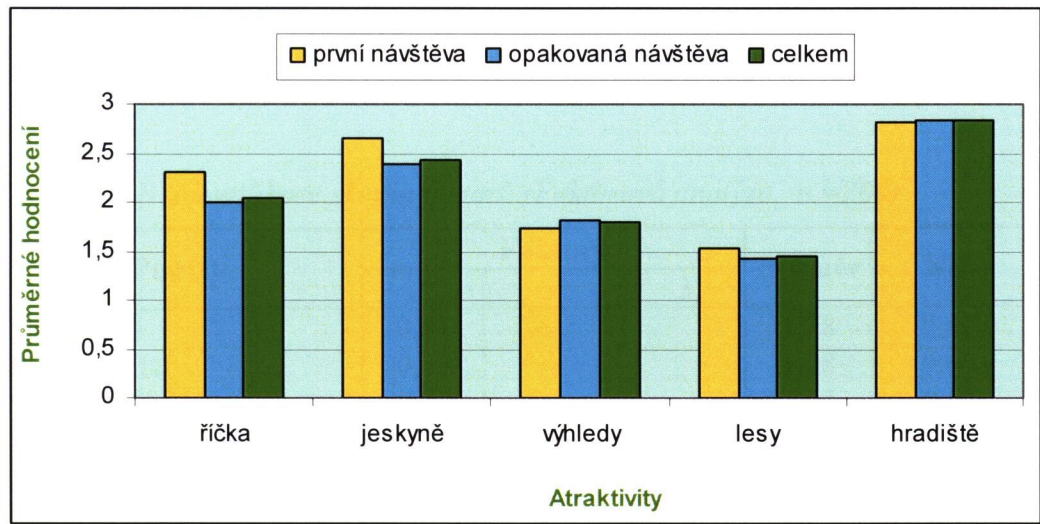
PRVKY	poprvé (n = 26)	opakovaně (n = 174)	F
řička	2,31	2,00	1,402230
jeskyně	2,65	2,39	0,148656
výhledy	1,73	1,82	2,055988
lesy	1,54	1,42	3,977177
hradiště	2,81	2,83	0,000731

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z hlediska opakovanosti návštěvy byla respondenty, kteří navštívili oblast poprvé, lépe hodnocena řeka, jeskyně a lesy. Naopak výhledy a hradiště lépe ocenili respondenti, kteří navštěvují oblast pravidelně. Tento fakt lze vysvětlit tím, že respondenti, kteří navštěvují oblast

pravidelně, bydlí většinou v jejím blízkém okolí, tudíž při výhledu do krajiny mají lepší znalosti a představu prvcích a atraktivitách, které z dalekého rozhledu mohou pozorovat, což může mít pozitivní efekt na jejich prožitků.

Graf č. 17 Hodnocení vybraných prvků krajiny vzhledem k opakování návštěvy

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokážu rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

8.7 Pocity návštěvníků modelové oblasti

Ke zpracování následujících tabulek a grafů v této a následující subkapitole byl použit program STATISTICA 7 a jeho funkce, a dále příslušná literatura uvedená v seznamu použité literatury ([9] a [10]).

Pocity, které vyvolává u respondentů návštěva lokality, byly zpracovány pomocí faktorové analýzy, pomocí níž byly stanoveny 3 stěžejní faktory, které pocity charakterizují.

Tabulka č. 8 Identifikace skupin faktorů (Faktorová analýza, n =200)

Pocity	Faktory			Průměr	SD
	1	2	3		
Depresivní	0,81			1,28	0,62
Znechucující	0,75			1,28	0,65
Nudný	0,72			1,45	0,63
Stísněný	0,71			1,63	0,96
Opuštěný	0,63			1,76	1,09
Vzrušující		0,8		2,54	1,30
Uklidňující		-0,69		4,24	1,07
Napětí				1,97	1,13
Motivující				3,01	1,48
Bezpečí			0,81	2,39	1,08
Eigenvalues	2,98	1,43	1,16		
% z vysvětlitelné variability	29,8	14,3	11,6		

V tabulce jsou uvedeny pouze faktory s eigenvalue větší než jedna a hodnoty pocitů větší než 0,6.
SD = směrodatná odchylka.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

První faktor charakterizuje typické negativní pocity, proti kterým stojí typické pozitivní pocity. Negativní pocity (jako jsou stísněnost, znechucení, depresivní, nudný a opuštěný) vesměs v návštěvnících vyvolány nebyly. Naproti tomu pozitivní pocity (motivace, bezpečí) uváděla většina respondentů.

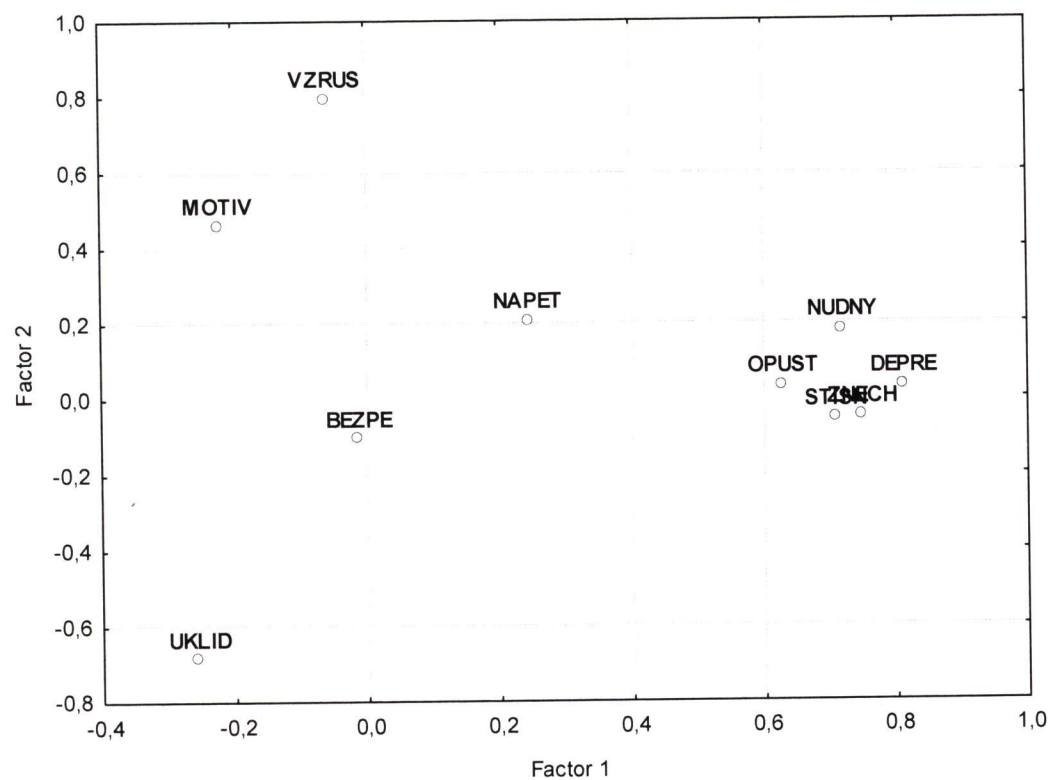
Druhý faktor v sobě skrývá intenzitu napětí, kterou návštěvníci pociťují, kde naproti sobě stojí uklidňující pocity (bezpečí) a pocity tenze (vzrušení).

Ve třetím významnějším faktoru proti sobě stojí pocity bezpečí, motivace a uklidnění oproti pocitům napětí a stísněnosti.

Při bodovém ohodnocení jednotlivých pocitů dostávaly nejvyšší známky kladné pocity (uklidňující, motivující, bezpečí, vzrušení), které v lidech vyvolávají pozitivní vnímání (tabulka č. 8). Nejméně pociťovali respondenti jasně negativní pocity (jako stísněnost, znechucení,

depresivní, nudný a opuštěný). Nejvíce se respondenti lišili v hodnocení pocitů, které se týkaly motivace, vzrušení a napětí. Zde mohla hrát roli trasa, kterou návštěvníci prošli či konkrétní věc, kterou si návštěvníci pod těmito pocity představili.

Graf č. 18 Dvoufaktorové zobrazení vnímání modelové oblasti

Vysvětlivky zkratk: DEPRE = depresivní, VZRUS = vzrušující, UKLID = uklidňující, ZNECH = znechutující, MOTIV = motivující, NUDNY = nudný, STISNE = stísněný, OPUS = opuštěný, NAPETI = napětí, BEZPECI = bezpečí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Ověření významnosti a váhy pocitů, které v návštěvnicích vyvolávají jednotlivé atraktivity (dotazníkové šetření v bezprostřední blízkosti jednotlivých atraktivit), znázorňují tabulky č. 9 a 10. V těchto tabulkách jsou uvedeny výsledky získané analýzou variace.

Tabulka č. 9 Hodnocení pocitů z výhledů a jeskynní (One way ANOVA)

Pocity	Výhledy	Jeskyně (portály)	F
Depresivní	1,08	3,83	87,51 *
Vzrušující	2,36	2,80	6,44 **
Uklidňující	4,54	2,40	29,49 *
Znechucující	1,16	1,76	28,91 *
Motivující	3,16	2,94	5,56 **
Nudný	1,44	2,16	16,45 *
Stísněný	1,39	4,71	5,68 **
Opuštěný	4,44	4,08	0,28
Napětí	1,85	4,04	0,37
Bezpečí	2,48	2,61	0,03

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

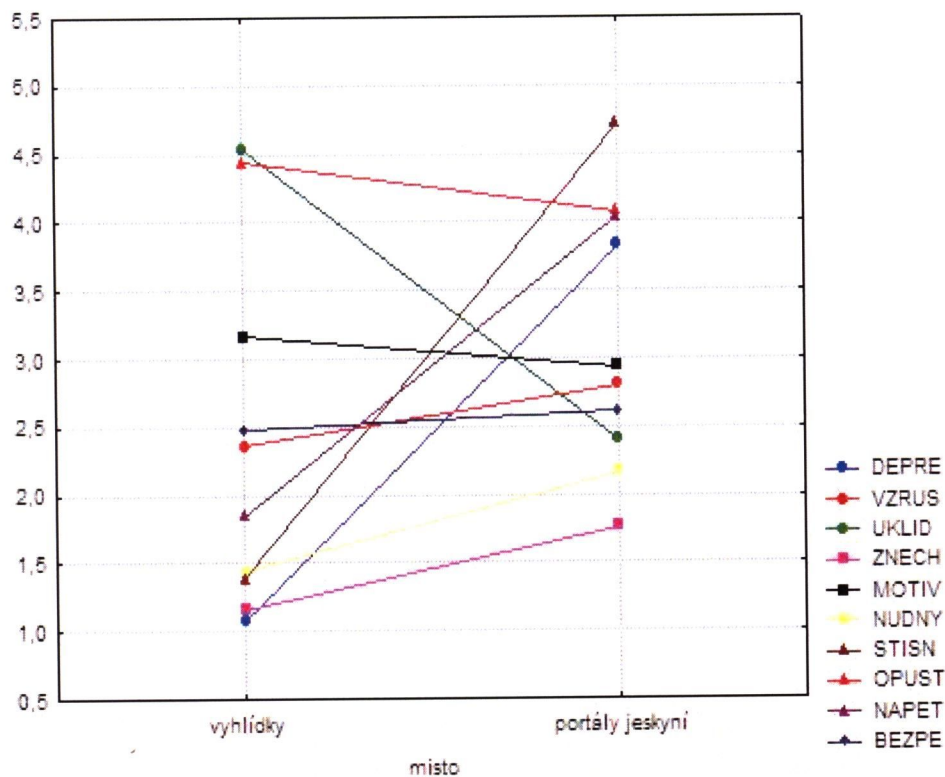
* p < 0,001

**p < 0,05

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Při srovnání pocitů z vyhlídek a okolí portálů jeskyní existují rozdíly v pocitech deprese, uklidnění, stísněnosti a napětí. Pocity deprese, stísněnosti a napětí zažívají respondenti více u jeskyň než na vyhlídkách. Oproti tomu pocit uklidnění byl prokázán na vyhlídkách mnohem častěji než u portálů jeskyní. Vyhlídky umožňují rozhledy na zalesněné svahy a do údolí říčky, tím pádem se dá předpokládat, že pocit uklidnění zde bude zásadně převažovat, což se také potvrdilo. Naproti tomu lze u jeskynních portálů zaznamenat větší hodnoty u pocitů vzrušení a napětí.

Graf č. 19 Srovnání pocitů z hradů a výhledů (vysvětlivky zkratk viz. graf č. 18)

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Průměrné hodnoty pocitů naměřené na jednotlivých atraktivitách ukazuje tabulka č. 10. I zde se sice objevily menší rozdíly ve výsledných hodnotách, nejsou však nijak markantní. Zajímavostí je, že hodnoty pocitu opuštěnosti se jsou u obou jeskyních portálů stejné.

Tabulka č.10 Průměrné hodnoty pocitů vzhledem k jednotlivým atraktivitám

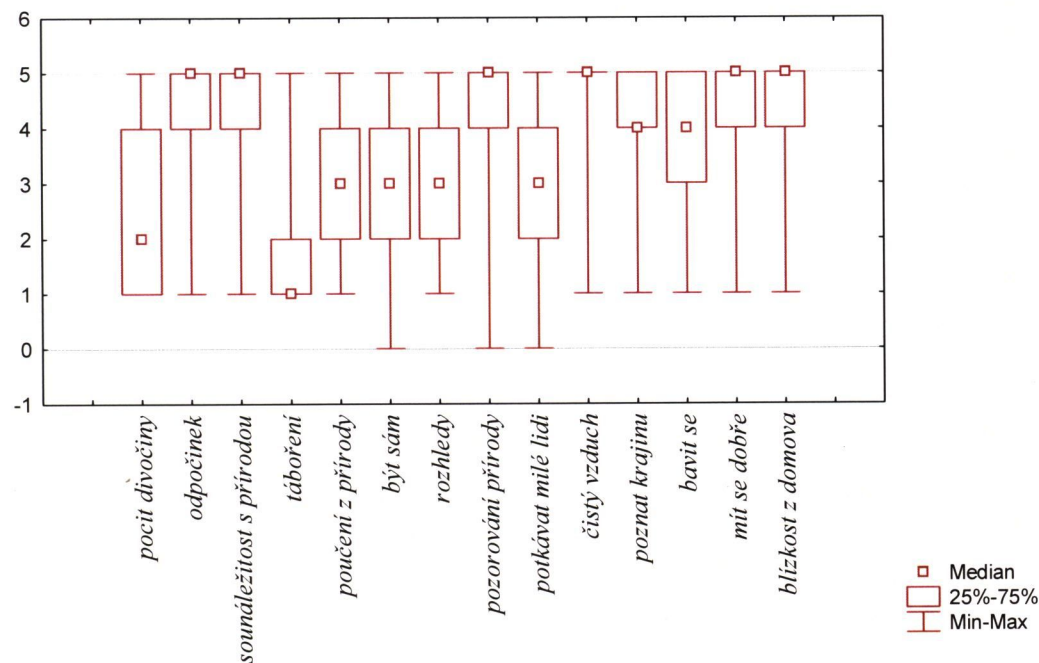
Pocity	Výhledy		Jeskyně (portály)	
	Hornek	Horákovská myslivna	Švédův stůl	Pekárna
Depresivní	1,10	1,05	4,10	3,56
Vzrušující	2,30	2,43	2,26	3,32
Uklidňující	4,63	4,45	2,23	2,65
Znechucující	1,13	1,20	1,74	1,78
Motivující	3,32	3,00	3,36	2,54
Nudný	1,40	1,48	2,08	2,24
Stísněný	1,33	1,45	4,87	4,56
Opuštěný	4,40	4,48	4,08	4,08
Napětí	1,58	2,13	4,31	3,78
Bezpečí	2,55	2,40	2,54	2,68

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

8.8 Motivace návštěvníků modelové oblasti

Motivace k návštěvě údolí Říčky byla sledována pomocí otázky č. 8 velkého dotazníku (celkem 200 respondentů). Průměrný význam motivací je zobrazen ve grafu č. 20.

Graf č. 20 Průměrný význam motivací

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Při analýze motivací, které vedli respondenty k návštěvě lokality, musíme vycházet ze skutečnosti, že většina návštěvníků již údolí Říčky v minulosti jednou či vícekrát navštívila, tudíž motivace k její další návštěvě vesměs odráží zkušenost, jakou respondenti s územím mají.

Z grafu č. 20 je patrné, že mezi hlavní důvody návštěvy lokality patří potřeba nadýchat se čerstvého vzduchu a odpočinek jako takový. Z tohoto zjištění vyplývá, že většina návštěvníků směřuje do údolí Říčky především za účelem relaxace. Tento fakt zajisté podporuje snadná dostupnost lokality pro její návštěvníky, spočívající v její blízké poloze k domovu respondentů a v její dobré dopravní obslužnosti městskou hromadnou dopravou.

Velký význam má též motiv sounáležitosti s přírodou, pozorování přírody, poznávání krajiny. Tento údaj lze podpořit zjištěním, že pocity, se kterými návštěvníci přírodu v lokalitě většinou spojovali, byly převážně kladné a dále fakt, že příroda jako taková byla velmi častou odpovědí na otázku, co se návštěvníkům v lokalitě nejvíc líbí.

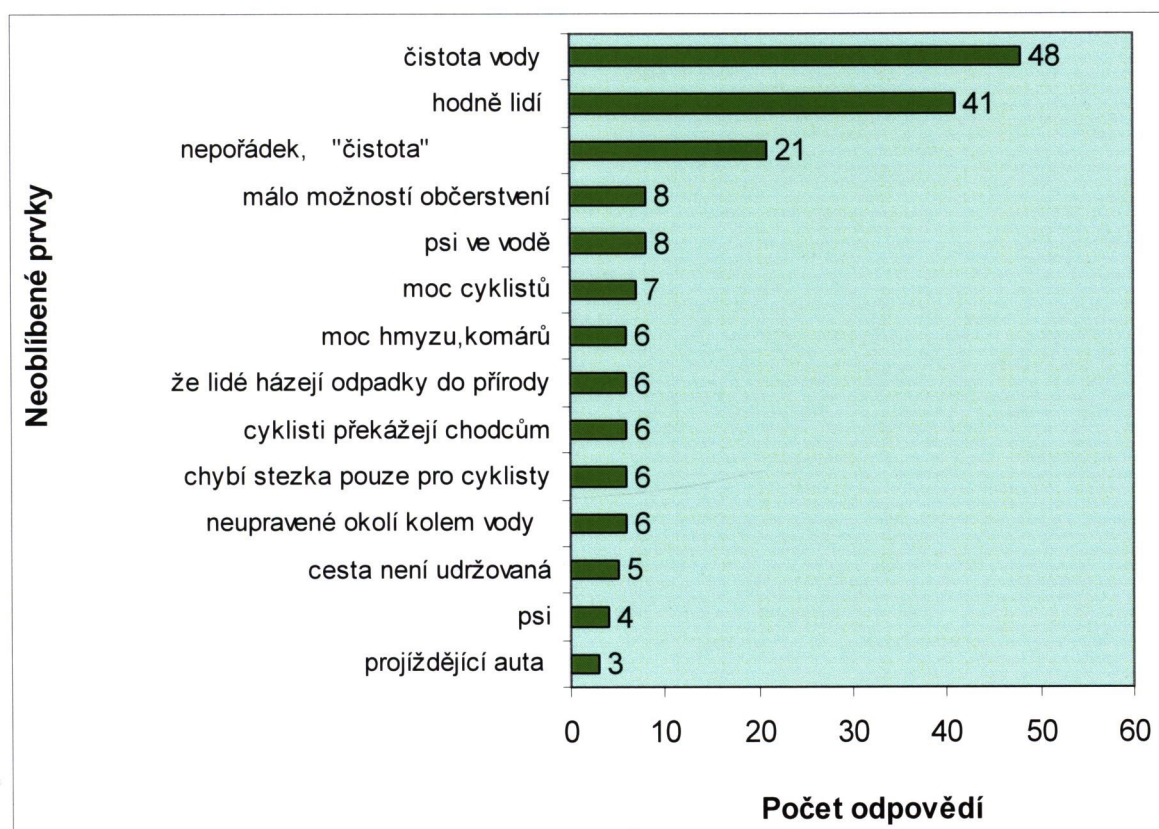
Do další skupiny důležitých motivů patří potřeba zábavy (bavit se, mít se dobře). Jelikož

8.3 Nejméně oblíbené prvky modelové oblasti

Ve třetí otázce měli respondenti označit jakoukoliv věc, která se jim v údolí Říčky nelíbí. Z celkových 29 uvedených odpovědí je v grafu č. 12 zobrazeno 14 nejčastěji uváděných. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Téměř 25% respondentů považovalo za nejméně přitažlivou čistotu vody ve vodních nádržích. Tento fakt ovšem většinu návštěvníků přesto od koupání neodradil. Druhým prvkem, který respondenti považují za negativní, je příliš velké množství návštěvníků oblasti. Zde je ovšem nutné podotknout, že k velké koncentraci lidí dochází pouze v oblasti vodních nádrží, směrem na sever se koncentrace návštěvníků snižuje. Další častou odpovědí byla nečistota jako taková, čímž respondenti mínili především poházené odpadky především v oblasti vodních nádrží a dále pak kolem turistických stezek. Mezi často uváděné odpovědi patří také neupravené okolí kolem vody a špatná údržba některých částí turistických stezek v údolí Říčky. Podobnou zkušenost může po častých návštěvách oblasti potvrdit i autorka diplomové práce.

Graf č. 12 Nejméně oblíbené prvky modelové oblasti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Další jmenované prvky : málo laviček na autobusové zastávce, příliš vykácené lesy, zvířata v ohradě, málo (kulturních) akcí, kontejnery, odpadky u zastávky, staré kabinky na převlékání, psí výkaly na trávníku, o víkendu přelidněno, chybí kemp, v některých místech není bezpečno, málo laviček a míst kde si člověk může sednout, ve vodě plavou mrtvé ryby, občerstvení funguje pouze v létě, nezpřístupnění jeskyní

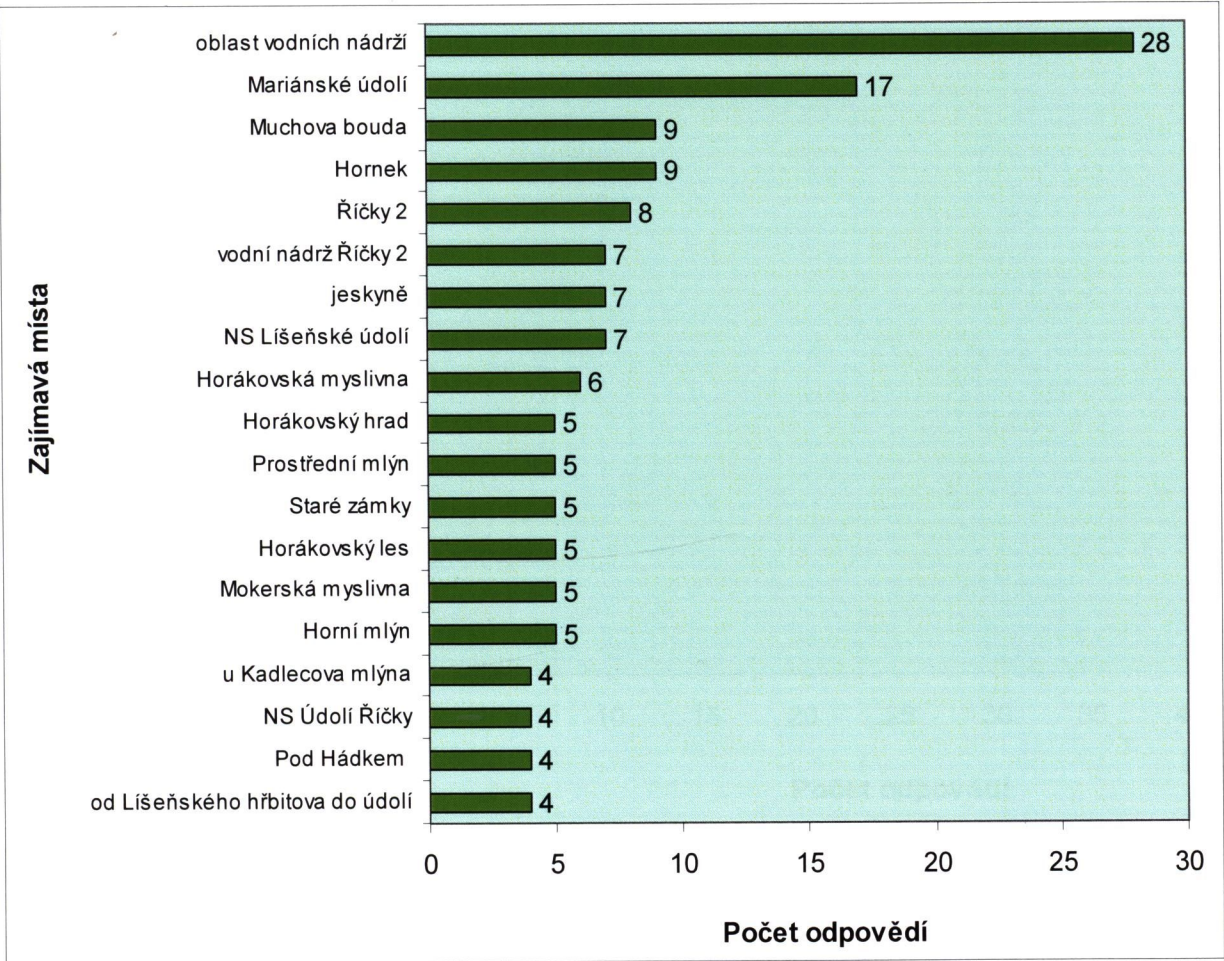
8.4 Nejzajímavější místa modelové oblasti

V jedné z otázek dotazníku měli respondenti označit, které místo v údolí Říčky jim připadá nejzajímavější. Z celkových 32 různých typů odpovědi bylo do grafu č. 13 vybráno 19 míst s největším počet odpovědí. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Přibližně 1/8 návštěvníků považovala za nejzajímavější oblast vodních nádrží. Většinou šlo o respondenty, kteří údolí Říčky navštívili vesměs za účelem koupaní, popřípadě rybaření. Dalších 7 respondentů uvedlo jako nejzajímavější pouze oblast druhé vodní nádrže (vodní nádrž Říčky 2). Druhou nejčastější odpovědí bylo Mariánské údolí, které za nejzajímavější považovalo 17 respondentů.

Zajímavým faktem je zjištění, že návštěvníci celkem často považovali za poutavé jednotlivé mlýny. Mezi častými odpověďmi se objevil Prostřední, Horní a Kadlecův mlýn.

Graf č. 13 Nejzajímavější místa v modelové oblasti

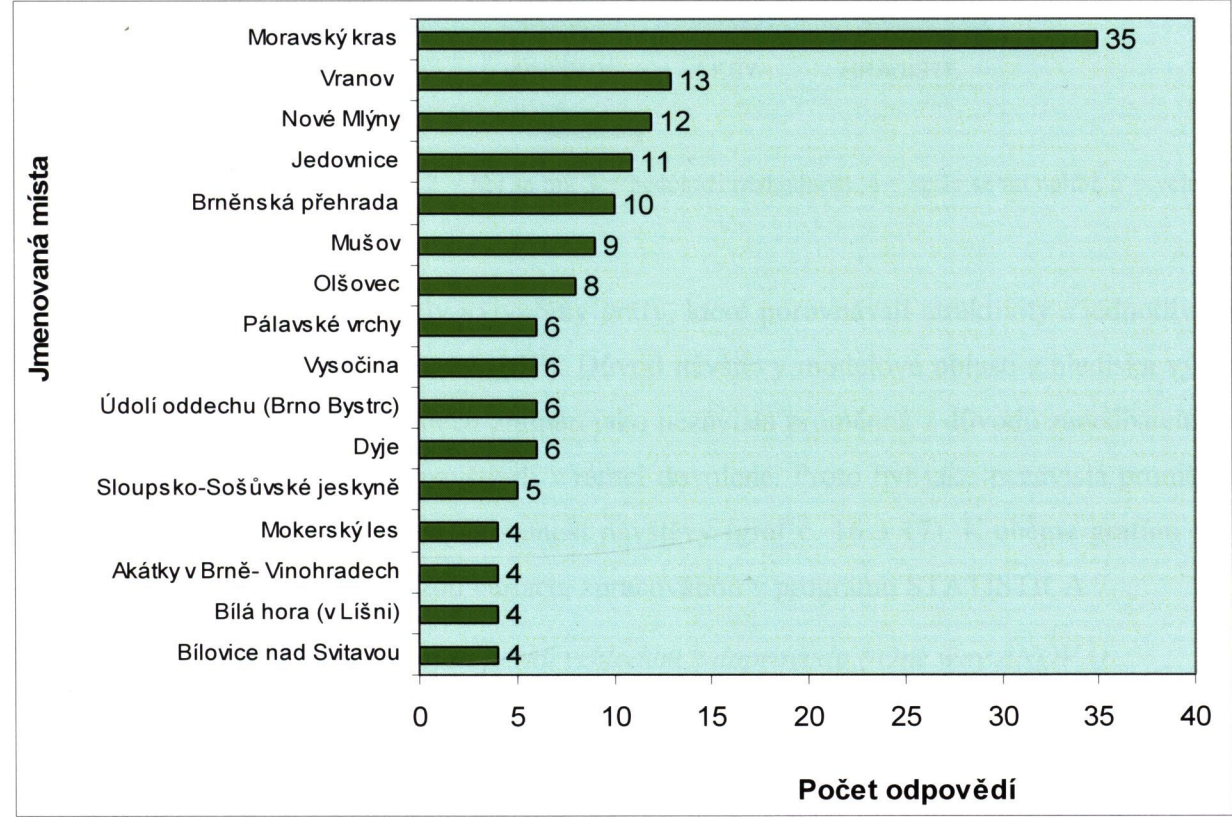
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření
Další jmenované prvky : poslední vodní nádrž, Lysá hora, Ochoz u Brna, Hádek, U borovice, Hostěnické propadání Říčky 1, Eldorádo, od Muchovy boudy po Babu, Chochola,, Březový žlíbek, U raka

8.5 Místa podobná modelové oblasti

V dotazníků měli návštěvníci za úkol vyjmenovat několik míst, která jim připadají podobná údolí Říčky, ať už se nacházejí v okolí modelové oblasti či ve větší vzdálenosti. Celkem se mezi odpověďmi objevilo 57 míst, z nichž je v grafu č. 14 zobrazeno 16 nejčastěji jmenovaných. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Nejčastěji jmenovanou odpovědí byla oblast Moravského krasu, kterou jmenovalo 35 respondentů. Za ní následovalo několik oblastí, které jsou populární především kvůli možnosti koupání, jako je Vranovská přehrada, nádrže Nové Mlýny, rybník Olšovec v Jedovnicích, či Brněnská přehrada. Z míst, které nemají klasický vodně – rekreační charakter, jmenovali respondenti Pálavské vrchy, Vysočinu, a dále pak jednotlivé menší rekreační oblasti, které znají respondenti v blízkosti jejich bydliště, jako je Bílá hora (v Nové Lišni v Brně) nebo údolí oddechu (v Brně Bystřci).

Graf č. 14 Místa nejvíce podobná modelové oblasti

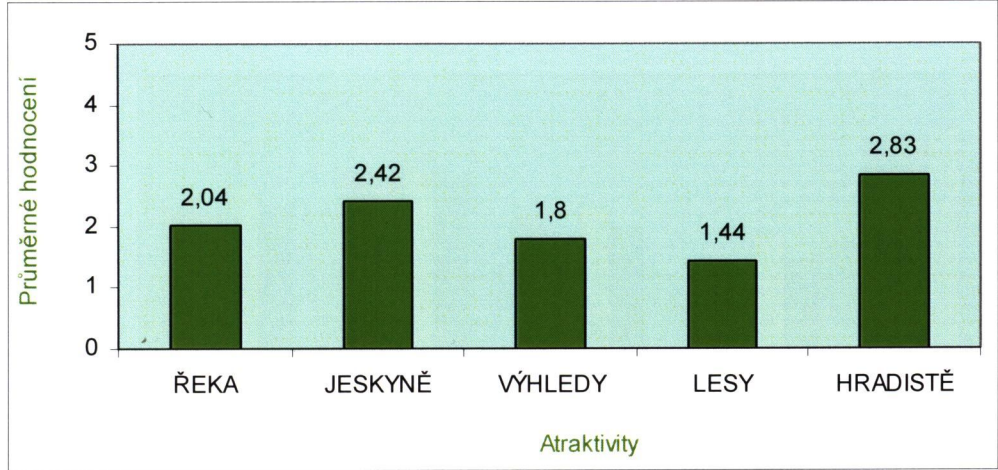
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření
Další jmenované prvky : Ludský vrch (Žďárské vrchy), Zamilovaný háj v Králově Poli, Lednický park, Hřensko, Křivoklátské lesy, Ponětovický rybník, Slapy, Knínicky, Rakovec, přír.rezervace Větrníky, Červený kopec, Riviéra v Brně, Posázaví, Malá Morávka (Jeseníky), Suchý žleb u Blanska, Český ráj, Český kras, Český Rudolec, Rovensko pod Troskami, Dlouhý vrch u Blanska, Rudice, Podhradí nad Dyjí, Boskovice, Výr (přehrada), Adršpach, České Švýcarsko, Soběšické rybníčky, Rakovecké údolí, Šumava, Velká Baba, Stránská skála, Třeboňsko, Ořešín,, Beskydy, Berounsko, Josefovské údolí (Adamov), Jihočeské rybníky, Těsnohlídkovo údolí, Křtinské údolí, Bažantnice u Sokolnic

8.6 Hodnocení vybraných prvků krajiny

Za účelem získání informací o názoru respondentů na několik prvků (řeka, jeskyně, výhledy, lesy, hradiště), které se v lokalitě nacházejí, byli návštěvníci požádáni o jejich bodové ohodnocení. Průměrné výsledné hodnoty u jednotlivých prvků zobrazuje graf č.15.

Nejlépeších výsledků dosáhly v hodnocení lesy, což potvrzuje skutečnost, že v otázce zjišťující, co se návštěvníkům v lokalitě nejvíce líbí, byly lesy jmenovány nejčastěji.

Graf č. 15 Hodnocení vybraných prvků krajiny

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Pro možnost srovnání byly vytvořeny grafy, které porovnávají atraktivitu s jednotlivými nezávislými proměnnými (graf č. 16 a 17). Důvod návštěvy modelové oblasti z hlediska výletu či dovolené není v těchto přehledech zmíněn jako nezávislá proměnná z důvodů zanedbatelného počtu respondentů, kteří oblast navštívili v rámci dovolené. Proto byl jako nezávislá proměnná zvolen doprovod návštěvníků a opakovanost návštěvy (graf č. 16 a 17). K oběma grafům jsou uvedeny výsledky získané analýzou variace, zpracovanou v programu STATISTICA 7.

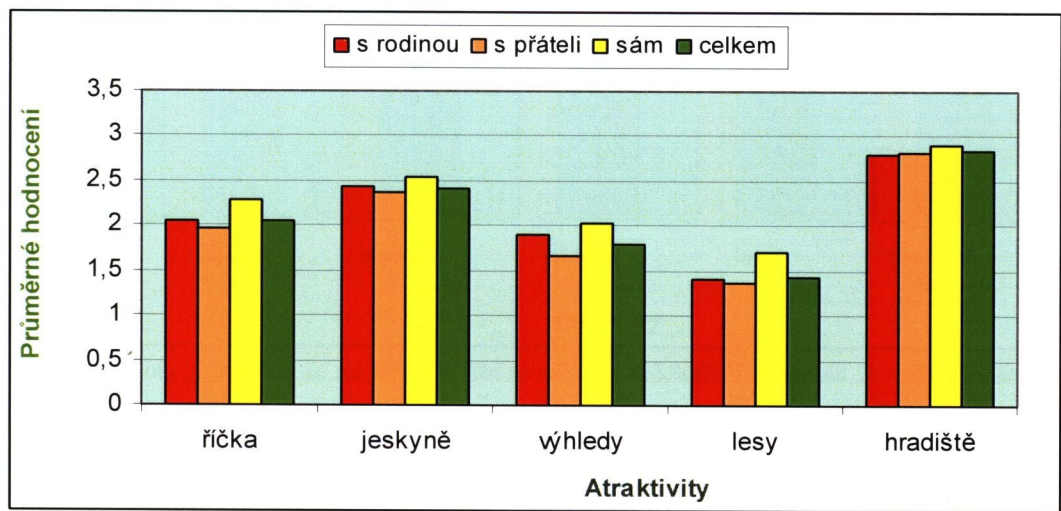
Tabulka č. 6 Hodnocení vybraných prvků vzhledem k doprovodu (One way ANOVA)

PRVKY	s rodinou (n = 66)	s přáteli (n = 99)	sám (n = 35)	F
říčka	2,05	1,97	2,23	6,00
jeskyně	2,44	2,36	2,54	3,16
výhledy	1,89	1,67	2,03	1,33
lesy	1,41	1,36	1,71	1,58
hradiště	2,80	2,82	2,91	1,17

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z analýzy variace vyplývá, že téměř všechny krajinné prvky dostaly nejlepší ohodnocení od návštěvníků, kteří přišli s přáteli, pak následují hodnoty uváděné respondenty, kteří přišli s rodinou, a naopak nejhorší (nejvyšší) známky obdržely atraktivitu u návštěvníků, kteří byly v modelové oblasti sami. Tento jev může být způsoben faktem, že respondenti, kteří přišli sami, vyhledávají oblast spíše z důvodu potřeby odpočinku od běžných starostí a potřeby relaxace, než kvůli jejím přírodním krásám, na které svůj zájem soustředí spíše návštěvníci, kteří přišli s nějakým doprovodem.

Graf č. 16 Hodnocení vybraných prvků krajiny vzhledem k doprovodu respondentů

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka č. 7 Hodnocení vybraných prvků vzhledem k opakovosti návštěvy(One way ANOVA)

PRVKY	poprvé (n = 26)	opakovaně (n = 174)	F
řička	2,31	2,00	1,402230
jeskyně	2,65	2,39	0,148656
výhledy	1,73	1,82	2,055988
lesy	1,54	1,42	3,977177
hradiště	2,81	2,83	0,000731

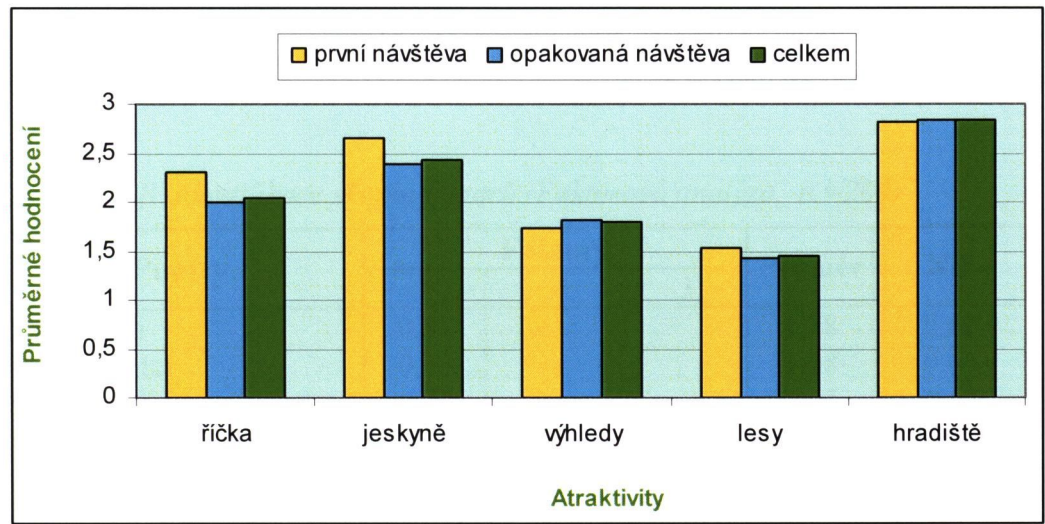
Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z hlediska opakovosti návštěvy byla respondenty, kteří navštívili oblast poprvé, lépe hodnocena řeka, jeskyně a lesy. Naopak výhledy a hradiště lépe ocenili respondenti, kteří navštěvují oblast pravidelně. Tento fakt lze vysvětlit tím, že respondenti, kteří navštěvují oblast

pravidelně, bydlí většinou v jejím blízkém okolí, tudíž při výhledu do krajiny mají lepší znalosti a představu prvcích a atraktivitách, které z dalekého rozhledu mohou pozorovat, což může mít pozitivní efekt na jejich prožitku.

Graf č. 17 Hodnocení vybraných prvků krajiny vzhledem k opakování návštěvy

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

8.7 Pocity návštěvníků modelové oblasti

Ke zpracování následujících tabulek a grafů v této a následující subkapitole byl použit program STATISTICA 7 a jeho funkce, a dále příslušná literatura uvedená v seznamu použité literatury ([9] a [10]).

Pocity, které vyvolává u respondentů návštěva lokality, byly zpracovány pomocí faktorové analýzy, pomocí níž byly stanoveny 3 stěžejní faktory, které pocity charakterizují.

Tabulka č. 8 Identifikace skupin faktorů (Faktorová analýza, n =200)

Pocity	Faktory			Průměr	SD
	1	2	3		
Depresivní	0,81			1,28	0,62
Znechucující	0,75			1,28	0,65
Nudný	0,72			1,45	0,63
Stísněný	0,71			1,63	0,96
Opuštěný	0,63			1,76	1,09
Vzrušující		0,8		2,54	1,30
Uklidňující		-0,69		4,24	1,07
Napětí				1,97	1,13
Motivující				3,01	1,48
Bezpečí			0,81	2,39	1,08
Eigenvalues	2,98	1,43	1,16		
% z vysvětlitelné variability	29,8	14,3	11,6		

V tabulce jsou uvedeny pouze faktory s eigenvalue větší než jedna a hodnoty pocitů větší než 0,6.
SD = směrodatná odchylka.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

První faktor charakterizuje typické negativní pocity, proti kterým stojí typické pozitivní pocity. Negativní pocity (jako jsou stísněnost, znechucení, depresivní, nudný a opuštěný) vesměs v návštěvnících vyvolány nebyly. Naproti tomu pozitivní pocity (motivace, bezpečí) uváděla většina respondentů.

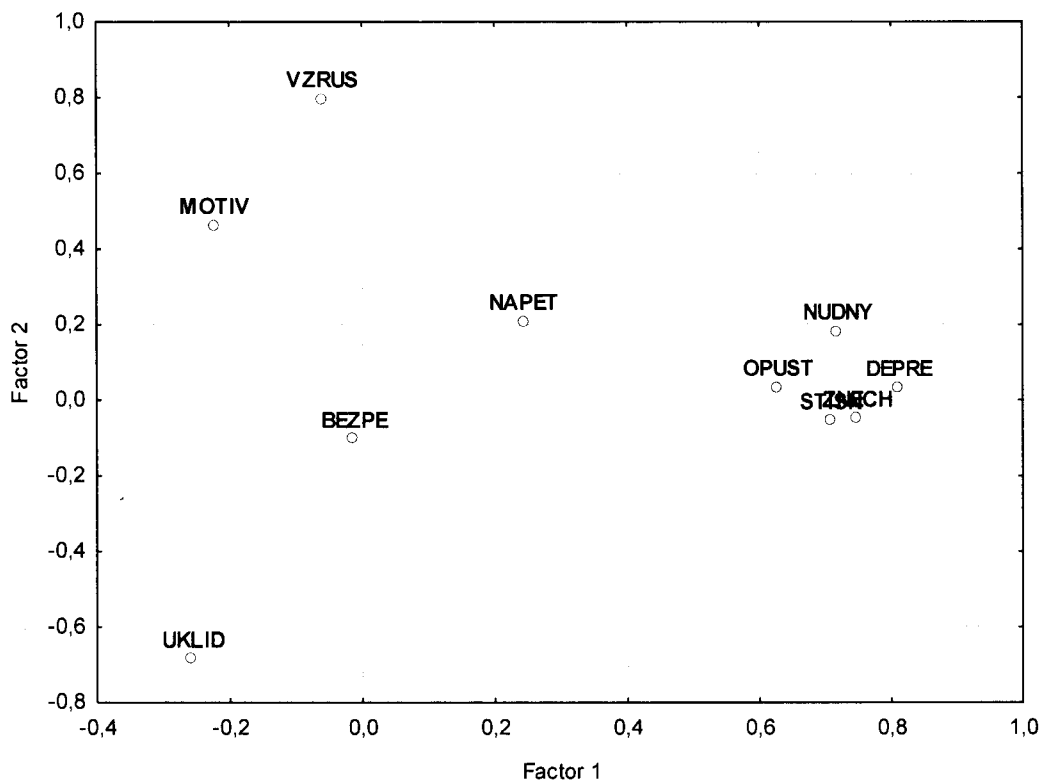
Druhý faktor v sobě skrývá intenzitu napětí, kterou návštěvníci pocítují, kde naproti sobě stojí uklidňující pocity (bezpečí) a pocity tenze (vzrušení).

Ve třetím významnějším faktoru proti sobě stojí pocity bezpečí, motivace a uklidnění oproti pocitům napětí a stísněnosti.

Při bodovém ohodnocení jednotlivých pocitů dostávaly nejvyšší známky kladné pocity (uklidňující, motivující, bezpečí, vzrušení), které v lidech vyvolávají pozitivní vnímání (tabulka č. 8). Nejméně pocítovali respondenti jasně negativní pocity (jako stísněnost, znechucení,

depresivní, nudný a opuštěný). Nejvíce se respondenti lišili v hodnocení pocitů, které se týkaly motivace, vzrušení a napětí. Zde mohla hrát roli trasa, kterou návštěvníci prošli či konkrétní věc, kterou si návštěvníci pod těmito pocity představili.

Graf č. 18 Dvoufaktorové zobrazení vnímání modelové oblasti

Vysvětlivky zkratk: DEPPE = depresivní, VZRUS = vzrušující, UKLID = uklidňující, ZNECH = znechucující, MOTIV = motivující, NUDNY = nudný, STISNE = stísněný, OPUS = opuštěný, NAPETI = napětí, BEZPECI = bezpečí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

7.2.3 Hydrografie

Centrálním tokem, který odvodňuje jižní část Moravského krasu, je Říčka. Na území krasu přibírá pravostranný povrchový Ochozský potok a levostranný podzemní potok Hostěnický. Hydrografická síť této oblasti je značně komplikovaná. Toky proudí za různých hydrologických podmínek různými cestami.

Potok Říčka pramení u hájovny Říčky západně od Račič. Zprvu protéká širokými loukami přírodního parku Říčky a teprve pod hájenkou Hádek tvoří krasové údolí. Údolí je zahlobbeno do zalesněných plošin Dražanské vrchoviny, prořezává vápence a pokračuje ve spodnokarbonských horninách. V určitém úseku protéká i pod zemí, je tedy ponornou říčkou. Při cestě směrem k Ochozi lze pozorovat její vývěr ze skály. Potok patří mezi nejčistší vodní toky brněnského okolí. Až po nádrž u Muchovy boudy je potok pstruhovou vodou. Povodí Říčky zahrnuje jen 12,8 km² krasového území dle rozvodí na povrchu terénu, zatímco povrch celého území Moravského krasu má rozlohu téměř 100 km².

Potok Říčka po opuštění mělké rekreační nádrže pod Hádkem vtéká do hlubokého krasového Hádeckého údolí. Při vstupu na krasové území u hájovny Hádek mění tento potok své jméno a je v dalším průběhu krasem nazýván potokem Hádeckým. V těchto místech má Hádecký potok po celý rok ještě dosti vody.

Čtyřicet metrů po opuštění aluviálních luk pod Hádkem a po vtoku do lesa je v levém břehu zajímavý krasový jev – Hádecká estavela (místo, ležící nízko nad hladinou povrchových vod i vod podzemních, jímž se za zvýšených stavů vody obě hladiny navzájem vyrovnávají), druhá estavela Moravského krasu. Estavely jsou vzácně se vyskytujícími krasovými jevy. V době vyššího vodního stavu na krasových tocích této oblasti vytékají Hádeckou estavelou vody ponorného Hoštěnického potoka. Ty zde protékají za normálu v podzemí v úzkých trativodech.

V místě Hádecké estavely začínají tedy první ztráty Hádeckého potoka. O 200m níže po proudu leží vlevo od potoka první stálé a největší Hádecké propadání. S hukotem se zde přes balvany ztrácejí povrchové vody do podzemních trativodů, ležících o 7 m hlouběji. V době letního sucha končí většina vod v těchto místech. Mezi jeskyněmi Švédův stůl a Liščí díra je v řečišti více menších ponorů. Také v celém dalším úseku toku Hádeckého potoka až po jeskyni Pekárnu vody ubývá. Za vyššího vodního stavu však protéká potok celým svým povrchovým řečištěm od vstupu na krasové území po vývěr Říčky v délce 2,7 km.

Od Hoštěnic přitéká na vápence jižní části Moravského krasu potok Hoštěnický. Byl to kdysi větší tok, jenž dal vznik největším jeskyním této části krasu. Dnes jej tvoří malý potůček, vznikající z několika pramenů na katastru obce Hoštěnic. Potůček protéká poloslepým údolím,

jaká vznikají na pokrajích krasových oblastí. Hoštěnické propadání má dnes dva ponory. První ponor ve směru přítoku stačí obvykle pohltit všechny vody, které zde přes balvany padají do podzemí do hloubky 37 m. Zatímco první ponor odvádí vody k Hádecké estavele, druhým ponorem padají vody do Hoštěnického potoka přímo do nejzažších dnes známých, ale pro vodu těžko přístupných partií Ochozské jeskyně a touto pak protékají k Hádeckému údolí. V době tání sněhů vytváří se nad ponory jezero kalných vod. Délka povrchového toku Hoštěnického potoka je na krasovém území 0,9 km.

Třetím krasovým potokem v povodí Říčky je Ochozský potok, pravostranný přítok Hádeckého potoka, ústící do Hádeckého údolí naproti Pekárně. Ochozský potok nemá výrazných ponorů a téměř všechny vody dosáhnou Hádeckého údolí, kde se ztrácejí v létě ve vyschlém řečišti Hádeckého potoka. Při silnějších deštích bývá Ochozský potok silně rozvodněn a zaplavuje dno Ochozského žlábku.

Krasové území je vždy nejvýraznější svým vodním režimem. Propustnost vápenců způsobí, že v místech, kde má povrchový tok nevyrovnanou spádovou křivku, vznikají ponory a ztráty. Naopak tam, kde se už potok dostatečně zahloubil a případně opustí krasové území, vznikají vyvěračky, jako zakončení podzemní cirkulace vody vápencem. Takovým případem jsou též výtoky Říčky, ležící 350 m nad Horním mlýnem. Jsou to zakončení podzemních cest ponorných vod v jižní části Moravského krasu. Vyvěrají zde spojené vody všech tří potoků, které se během své cesty územím krasu ztratily do podzemí. Oba vývěry jsou puklicovitého charakteru, kde se podél mezivrstevních spár mezi sklanými lavicemi a kolmými puklinami tlačí voda na povrch. Vývěry jsou dva, 150 m od sebe vzdálené.

Od vývěry jsou spojené vody všech tří potoků zvány opět Říčkou, která opustí krasovou oblast 1,5 km pod vývěry v okolí spodního (Bělkova) mlýna. Jeho spádová křivka se vyrovnává a Říčka vytváří boční erozí mezi Horním a Prostředním mlýnem překrásné meandry ve svých vlastních náplavách. Dále pak odtéká nekrasovým údolím k Líšni a ke Šlapanicím a za Měním se vlévá do Litavy.

Hydrologickou zvláštností jižní části Moravského krasu je minimálně dvojnásobné křížování toků. [2]

7.2.4 Flóra a fauna

Flóra

Jižní část Moravského krasu je významná také svou květenou, která je vývojově velmi zajímavá a rozmanitá. Údolí Říčky je klasickým územím pro studium vegetační inverse – zvratu

vegetačních pásem. Na dně údolí – tedy relativně níže, kde je nižší teplota vzduchu a vyšší vzdušná a půdní vlhkost – rostou a žijí organismy horské povahy. Na skalních ostrožnách – relativně výše, kde se opírá slunce, nacházíme stejné prvky.

Na jih obrácené svahy Horneku a Lysé hory jsou význačné bohatou stepní a lesostepní vegetací, zatímco na západ a sever exponované svahy jsou sídlem podhorských a horských druhů. Na obou výše zmíněných místech se setkáváme s řadou chráněných rostlin, které se na ostatním území vyskytují jen málo nebo se nevyskytují vůbec. K opravdovým skvostům květeny Horneku patří například hlaváček jarní, třešeň křovitá či růže keltská. Jednou ze zajímavostí je výskyt přesličky zimní, která byla zjištěna nedaleko výtoku Říčky pod Lysou horou. [2]

Fauna

Jižní část Moravského krasu je z faunistického hlediska územím s pestrou mozaikou výskytu jednotlivých společenstev, která se díky značné geomorfologické a klimatické členitosti území střídají na malém území. Objevuje se zde mnohem více teplomilných a suchomilných druhů než ve zbylé části chráněné krajinné oblasti, které zde dosahují severní hranice rozšíření.

Zcela zvláštní podmínky jsou vytvářeny v jeskynních, což vede ke vzniku jeskynního společenstva. Význam má především Ochozská jeskyně, kterou obývají mimo jiné pravidelně zimující netopýři. Ze společenstva skal a skalních ostrožen je možné jmenovat například některé druhy skalních plžů, korýšů, mnohonožek a pavouků, dále pak některé plazy, jako ještěrka obecná, slepýš křehký, a ptáky jako je výr velký.

V kruhu společenstva lesa můžeme narazit na jezevce lesního, lišku obecnou, srnce obecného, pravidelně se objevuje i muflon, vzácně pak jelen evropský.

Ze společenstva údolních niv lze zmínit rosničku zelenou, užovku obojkovou či ledňáčka říčního.

Posledními společenstvy, které můžeme v lokalitě najít jsou společenstva pramenů a společenstva potoků. Na Říčce byl například zjištěn siven americký, v úseku nádrží pod vývěry se vyskytuje kriticky ohrožený druh rak říční. [2]

7.2.5 Historické využití území

Stopy po historickém osídlení a využívání jižní části Dražanské vrchoviny s Moravským krasem vedou ke kořenům lidského rodu v České republice. Ve starší době kamenné (paleolitu) se některé z jeskyní Moravského krasu stávaly útočištěm a sídlem člověka. Osídlování jeskyň pomalu končilo v mladší době kamenné (neolitu).

Významné stopy osídlení zanechala v kraji doba bronzová a po ní doba železná. I dnes nalézáme pozůstatky tehdejších opevnění umístěných na chráněných výšinách. V terénu nepřehlédnutelné pozůstatky hradisek můžeme dodnes spatřit nad údolím Říčky (jde například o lokality Chohola a Staré zámky u Líšně).

Pro osídlení krajiny v 11. a 12. století nejsou k dispozici psané zprávy, nicméně je pravděpodobné, že několik vesnic na významnějších místech bylo založeno již ve 12. století. Středověké doklady těžby a zpracování nerostných surovin známe z prostoru Mokerské plošiny. V období vrcholného středověku byl nad Údolím Říčky vybudován Horákovský hrad. [2]

Historie mlýnů

Na Říčce byla průběžně vystavena řada mlýnů, které po několik století zajišťovaly mletí pro celé okolí. První, dnes již zaniklý mlýn stával od roku 1562 na místě dnešní vodní nádrže Pod Hádkem. Další vodní mlýn na Říčce byl postaven roku 1752 na hranicích katastrů Ochoz a Mokrá. Nese jméno dle svého posledního majitele - pana Kaprála, v mapách je také často označován jako Horní mlýn. Po vyvlastnění byl přebudován na rekreační zařízení státního podniku Klenoty, v roce 1990 byl vrácen původním majitelům.

Takzvaný Prostřední-Jelínkův mlýn včetně bývalé pily a restaurace patří do katastru Mokré. V okolí mlýna vyrostlo v sedmdesátých letech 20. století několik desítek chat. Mlýn je dnes vyhledávaným rekreačním centrem s příjemným hostincem. Třetí - Bělkův mlýn - dnes slouží jako obytné stavení. K dalším mlýnům na Říčce patří Kadlecův a Perníkářův mlýn u Líšně a Truskův mlýn u Podolí. [2]

Těžba nerostných surovin

Geologická rozmanitost území umožňovala již od pravěku intenzivní využívání nerostného bohatství. Jižní okraj Moravského krasu s vazbou na město Brno představuje významnou základnu nerostných surovin - především vápenců, které byly používány jako stavební kameny (kamenolom Ochoz-Skalka), dále jako mramory (Hostěnický mramor) a zejména jako surovina pro výpal vápna a cementu (lomy na Hádech pro potřeby Maloměřické cementárny, lom Mokrá pro cementárnu a vápenku Mokrá) . [2]

7.2.6 Ochrana přírody a krajiny

Chráněná krajinná oblast Moravský kras je nejvýznamnější krasovou oblastí České republiky, zároveň je územím důležitým z hlediska cestovního ruchu a turistiky. V jižní části

Moravského krasu je zaregistrováno přibližně padesát jeskyní, z nichž nejdelší je Ochozská jeskyně s délkou 1750 m.

V Moravském krasu roste 65 chráněných druhů rostlin, z toho 9 kriticky a 17 silně ohrožených. Obdobně je známo více než 95 chráněných druhů živočichů , z toho 9 kriticky a 39 silně ohrožených. Živou přírodu doplňují kulturní památky (chrám Jména Panny Marie ve Křtinách), pro jižní část Moravského krasu jsou zase typické archeologické lokality, dokládající vývoj lidského rodu v tomto regionu.

Nejcennější části jižní části Moravského krasu a okolí jsou chráněny v síti zvláště chráněných území – jsou zde vyhlášeny všechny čtyři kategorie územní ochrany. Komplexní ochranu přírody a krajiny zajišťuje Správa chráněné krajinné oblasti Moravský kras se sídlem v Blansku. [2]

Tabulka č.5 Přehled kategorií územní ochrany v jižní části Moravského krasu a jejich příklady

KATEGORIE	ATRAKTIVITY
NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACE	Hádecká planinka
NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA	Jeskyně Pekárna
PŘÍRODNÍ REZERVACE	Údolí Říčky, U Brněnky, Zadní Hády,
PŘÍRODNÍ PAMÁTKA	U staré vápenice, Kněžnice, Velká Klajdovka a Kavky

Zdroj: [2]

7.3 Turistické a naučné stezky a jejich atraktivity

Údolí potoka Říčky a jeho nedaleké okolí je propleteno několika turistickými a naučnými stezkami(viz příloha mapa). Zde uvádím jejich přehled a popis některých atraktivit, které se v blízkosti turistických stezek nacházejí.

Výchozím bodem první turistické stezky, která je označena modrou barvou, je konečná zastávka autobusů městské hromadné dopravy v Mariánském údolí (tato stezka začíná již při rozcestí Vinohrádky a dále vede kolem obce Podolí směrem k údolí Říčky). Odtud pokračuje po údolím proti toku Říčky. Tato část nese název Mariánské údolí (dříve Gottwaldovo). Stezka dále

vede kolem vodních nádrží, které jsou využívány turisty jak k letní rekreaci, vodním radovánkám a rybaření, tak i k zimním sportům (bruslení, lední hokej), k rozcestí u Muchovy boudy. Těsně za turistickým informačním místem je možnost neznačené odbočky (cca 0,5 km) vpravo kolem chat a nahoru na hřeben ke zřícenině Horákova hradu. Zpráva o jeho založení chybí, pravděpodobně však sloužil k ochraně cesty údolím Říčky.

Za Muchovou boudou již vstupujeme na území CHKO Moravského kras, což kromě houstnouceho lesa potvrzují také první vápencové skalní útvary. Tato část stezky je zároveň naučnou stezkou zvanou Líšeňské údolí. Zhruba po půlhodině chůze proti toku Říčky se nachází turistické informační místo a rozcestí Říčky koupaliště. Dále následuje ve stráni Bělkův Mlýn a kolem Prostředního Mlýna, v němž se nachází letní hostinec, dospějeme až k rozcestí Horní Mlýn, kde se na trasu připojují žluté značky. Následně stezka pokračuje kolem vývěru Říčky (zde vyvěravají vody potoka po více než půlkilometrové pouti podzemními prostory od Hádeckého propadání) a hustým jehličnatým lesem k rozcestí u Ochozské jeskyně.

Zde je možno odbočit vpravo a napojit se na okruh naučné stezky s názvem Údolí Říčky. Je možné též zvolit přibližně čtvrt hodinovou odbočku k blízké jeskyni Pekárna (modré významové značky). Jeskyně ležící ve svahu nad údolím Říčky, má tunelovitý profil končící závalem (k individuální prohlídce je nutné mít sebou baterku nebo čelovou svítilnu). Jedná se o významnou archeologickou lokalitu, osídlenou téměř ve všech pravěkých a zčásti i starověkých obdobích od paleolitu přes neolit, až po staré Slované. Kromě řady kamenných nástrojů zde byly nalezeny hojné zbraně a nářadí i unikátní umělecká díla.

Po prohlídce se lze vrátit podle významových značek zpět na hlavní cestu v tzv. Kamenném žlábku, oddělujícím skalní masivy Pekárny a Ochozské jeskyně. Od Ochozské jeskyně je možná asi půlkilometrová odbočka (podle významových značek) k dalším dvěma jeskyním. Jde o jeskyni Netopýrka, která své jméno dostala podle hojného výskytu netopýrů. O necelých 100m dále následuje strmý výstup k jeskyni Švédův stůl. Dále turistická stezka pokračuje do romantického údolí Ochozského potoka, těsně sevřeného zalesněnými krasovými masivy, které po 2 km vede do obce Ochoz u Brna, kde trasa končí. Odtud je možný návrat do Brna autobusem. [j]

Další turistická stezka související s tokem Říčky je označena červenou barvou a začíná též u MHD zastávky Líšeň-Mariánské údolí, hned u prvního rozcestí se však odpojuje směrem na severovýchod a pokračuje k Horákovské myslivně, odkud je nádherný výhled do kraje. Dále stezka vede Horákovským lesem až k Mokerské myslivně, kde můžeme najít památný strom. Severně od Mokerské myslivny stezka těsně hraničí s územím Moravského krasu a zatačí

východně k rozcestí Hoštěnické propadání. Jde o aktivní ponor Hoštěnického potoka, jehož vody dále protékají Ochozskou jeskyní a spojují se s podzemním tokem Říčky. Nyní vede stezka ostře vlevo a pěšinou mezi chatkami vzhůru k silnici až k autobusové zastávce na Hádku, kde se nachází turistické informační místo. Nedaleko je Hádecký rybník (možnost odpočinku, eventuálně koupání, eventuelně občerstvení). [j]

Předposlední turistická stezka, jež je označena zeleně a je zároveň naučnou stezkou vede od Ochozské jeskyně k Hádku a míjí tzv. Hádecké propadání. Jedná se o krasový ponor, kterým odtékají vody Říčky (v těchto místech nazývané též Hádecký potok) do doposud neznámých podzemních prostor, aby se znovu objevily na povrchu až v údolí na Horním Mlýnem. Po povrchu pokračuje pouze občasný tok potoka, jehož koryto bývá část roku zcela bez vody.

Široká lesní cesta zanedlouho vede na prostranství u Ochozské jeskyně, která se nachází se ve skalním masivu na levém břehu Říčky a protéká ji Hostěnický potok. K hlavním částem patří klikatá vstupní chodba Hadice, Hlavní dómy s bohatou krápníkovou výzdobou, Nová Ochozská jeskyně a Labyrint. V letech 1965-1976 byla jeskyně zpřístupněna netradiční formou (bez betonových chodníků, jen s nejnútnejšími technickými pomůckami), nyní je ovšem veřejnosti nepřístupná. [j]

Oranžová a současně poslední turistickou stezkou, dotýkající se Údolí Říčky, je stezka vedoucí od zastávky MHD Líšeň přes Staré zámky, kde kdysi stávalo staré hradisko. Archeologický výzkum ukázal, že ostroh Staré zámky byl osídlen již ve 3 tisíciletí před našim letopočtem. Největšího významu dosáhly ve slovanské době. Našly se zde zbytky opevnění, nástroje, nádoby, ozdoby.

Odtud je možné pokračovat po naučné stezce Líšeňské údolí směrem na Hornek, což je ostroh, který se nachází ve výšce 422 m. Je významným místem výskytu teplomilných rostlin, setkat se zde můžeme i s řadou chráněných rostlin. Stezka dále pokračuje směrem na Hády a Velkou Klajdovku. [j]

7.4 Materiálně-technická základna

Materiálně technická základna v údolí Říčky není, dle mého názoru, dostatečně rozvinutá. Tento fakt je však dán převážně sezónní návštěvností oblasti. Je nutné podotknout, že její rozvoj rok od roku je zcela patrný a má vcelku pozitivní dopad na návštěvnost.

7.4.1 Dopravní dostupnost lokality

Co se týče dosažitelnosti této rekreační oblasti pomocí městské hromadné dopravy, nelze zde nic vytknout. Téměř ke všem turistickým stezkám se lze dostat pomocí autobusů městské hromadné dopravy. Jde jednak o konečnou autobusu číslo 45 Líšeň-Mariánské údolí (autobusy vyjíždějí ze Židenic – Staré osady, kde je konečná tramvaje). Na stejném místě má i svou zastávku linka integrované dopravy číslo 151, která spojuje Líšeň s Podolím u Brna, Šlapnicemi a Kobylnicemi (všemi jmenovaným i obcemi protéká Říčka, dříve zde však nesla název Zlatý potok). Na tomto místě naleznou výletníci též placené parkoviště pro osobní automobily. 60 metrů od tohoto místa je též půjčovna horských kol.

K rozcestí Líšeň-hřbitov lze použít autobus číslo 58. Obě výše zmíněné linky mají i svou noční dobu, lokalita je tedy dostupná celodenně s maximální čekací dobou 60 min (při nočním provozu). Ochoz u Brna je s jihomoravskou metropolí spojen integrovanou dopravou.

7.4.2 Stravovací zařízení v lokalitě

Dostatečné možnosti občerstvení mají návštěvníci Údolí Říčky většinou pouze v hlavní turistické sezóně (duben-září), a to převážně o víkendech. Jde například o Chatu u borovic, která se nachází přímo u zastávky MHD v Mariánském údolí, o 500 m dále na rozcestí narazíme na restauraci U raka, která má celoroční provoz. Dále proti toku Říčky mohou návštěvníci využít výletní hostinec Muchova bouda. U Muchovy boudy je zbudované hřiště k odpočinku a hrám, dvě převlékácké kabinky a též dvě mobilní WC. Další možnosti občerstvení nabízí například letní hostinec Prostřední Mlýn, hostinec v Hostěnicích, bufet na Hádku či hostinec a kavárna U Votruby v Ochozi u Brna.

Mimo výše zmíněné bych ráda vyzvedla rekreační objekt Eldorado, který byl v nedávné době zbudován mezi konečnou MHD v Mariánském údolí a první vodní nádrží. Jde o rozsáhlejší komplex (pokud ho porovnáváme s ostatními objekty oblasti), kde můžeme mimo stravovacího zařízení s grilem nalézt hřiště na plážový volejbal, trampolíny, stoly na ping-pong, nafukovací atrakce pro děti či ohradu s osli a kozami.

7.4.3 Ubytovací zařízení v lokalitě a okolí

Co se týče ubytovacích kapacit je nejbližším hotelem je hotel Velká Klajdovka, který se nachází severně od obce Líšeň. Blíže údolí Říčky můžeme nalézt ubytovací zařízení nižších

kategorií jako je Chata u Jelena. Také v Ochozu u Brna se nachází několik ubytovacích zařízení, z nichž můžeme jmenovat například Chatu Magdalena.

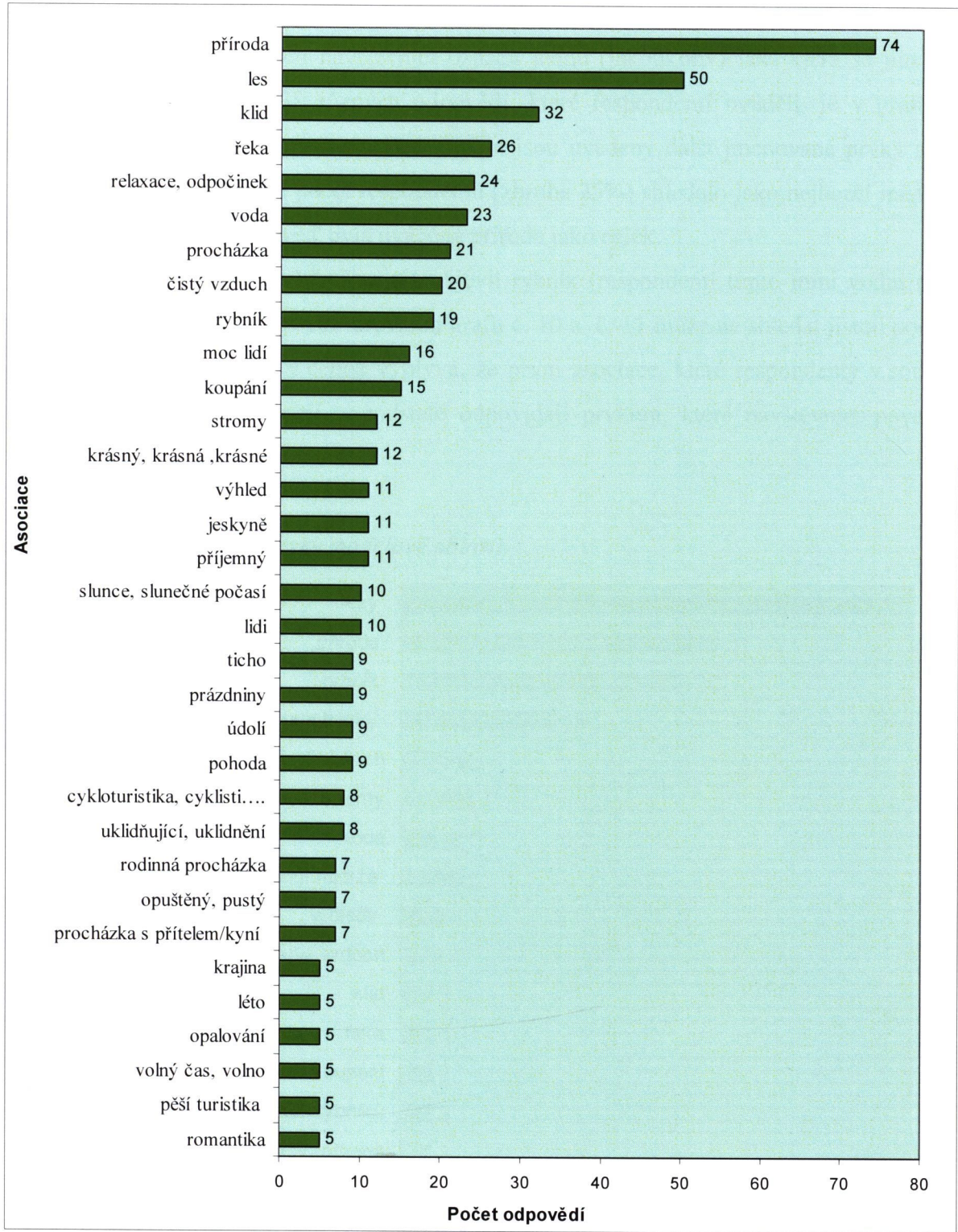
8 VNÍMÁNÍ PŘÍRODNÍCH SLOŽEK KRAJINY

8.1 Asociace návštěvníků spojené s modelovou oblastí

V první otázce bylo úkolem návštěvníků jmenovat 3 slova, která se jim vybaví v souvislosti s údolím Říčky. V grafu č. 10 jsou zobrazeny nejčastější odpovědi respondentů. Z celkem 76 položek, které návštěvníci uváděli, je v grafu pro přehlednost zobrazeno 33 nejčastějších asociací. Pod grafem jsou uvedeny další asociace s nižším počtem odpovědí. Pokud návštěvníci uvedli slovní spojení dvou a více slov, z nichž byla některá přídavná jména, tak byla počítána jednotlivá slova zvlášť, pouze pokud šlo o specifické slovní spojení, bylo toto slovní spojení počítáno jako jedna odpověď.

Jako nejčastější odpověď, kterou uvedlo 74 respondentů z celkového počtu 200, tedy více než 1/3 se ukázala příroda. Hned za ní se s počtem 50 odpovědí umístil les. Z krajinných prvků můžeme mezi nejčastějším odpověďmi najít ještě řeku, vodu, čistý vzduch či stromy. Mezi další časté odpovědi respondentů patří asociace, které zdůrazňují relaxační charakter oblasti, jako je klid, odpočinek a procházka. Mezi odpověďmi můžeme nalézt též negativní asociace jako je příliš velké množství návštěvníků, což uvedlo 16 respondentů.

Graf č. 10 Asociace s údolím řeky Říčky

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

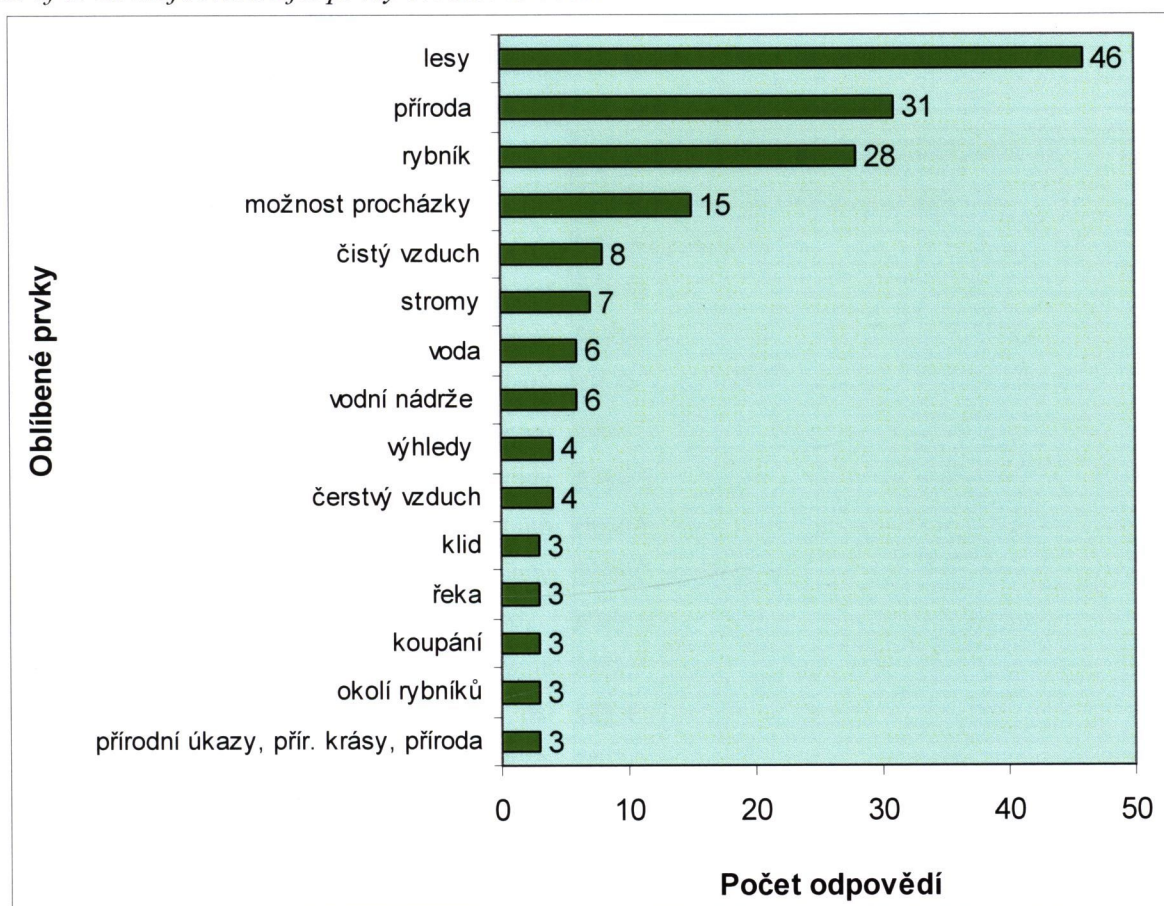
Další asociace respondentů : restaurace, samota, naučné stezky, rybaření, výlet, vodní nádrž, volnost, ptactvo, víkend, zvířata, dobrodružství, motivující, špinavá voda, nedělní odpoledne, Líšeň, posezení, atmosféra, život v přírodě, houbaření, pivo, dovolená, „leháro“, deprese, koza, osel, běhání, jídlo, práce, květena, pramen, hmyz, sport, hraní v přírodě, divočina, psi, hájovna, mlýn(y), hradiště, nepořádek

8.2 Nejoblíbenější prvky modelové oblasti

Ve druhé otázce měli návštěvníci označit jednu (jakoukoliv) věc, která se jim v údolí Říčky líbí. Z původních 38 různých odpovědí, které respondenti uváděli, je v grafu č. 11 zobrazeno 15 s největším počtem. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky s nižším počtem odpovědí. Největší počet respondentů (zhruba 25%) shledalo jako nejhezčí místní lesy, jako druhá nejčastější odpověď byla uváděna příroda jako celek.

Mezi častými odpověďmi se též objevil rybník (respondenti tímto míní vodní nádrže), stromy a jiné krajinné prvky. Při srovnání grafu č. 10 a č. 11 můžeme shledat jistou podobnost v odpovědích návštěvníků, z čehož vyplývá, že první asociace, které respondenty v souvislosti s údolím řeky Říčky napadají, v podstatě odpovídají prvkům, které návštěvníci považují za nejhezčí v oblasti.

Graf č. 11 Nejoblíbenější prvky modelové oblasti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

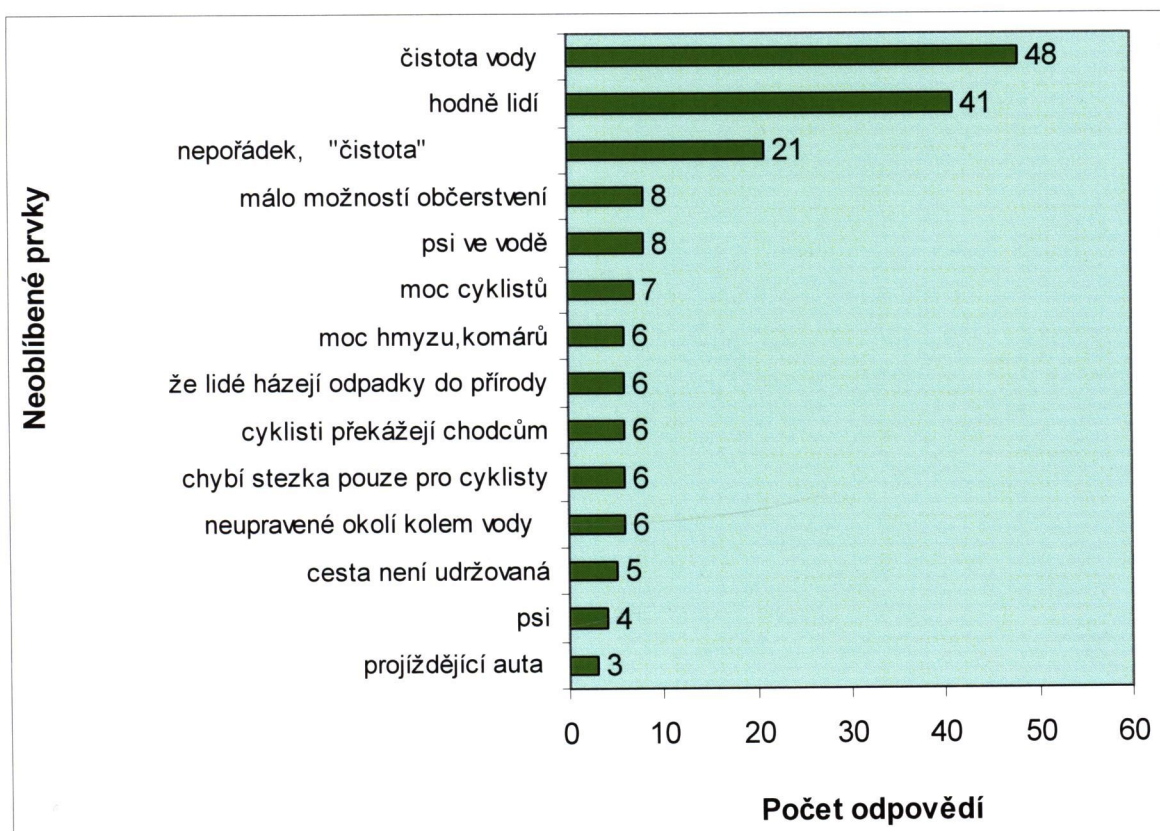
Další jmenované prvky : klid, pohled do údolí, restaurace Eldorado, kvalita naučných stezek, blízkost MHD, když si vítr hraje se stromy, vše, blízkost lokality, splav, jeskyně, soukromí, ryby "berou", dá se zde opalovat, krajina, dají se najít opuštěná místa, mlýny, informační tabule-fotky, mám to blízko domů, dá se zde sportovat, dobře se tady běhá, v létě se dá koupat - v zimě bruslit

3.3 Nejméně oblíbené prvky modelové oblasti

Ve třetí otázce měli respondenti označit jakoukoliv věc, která se jim v údolí Říčky nelíbí. Z celkových 29 uvedených odpovědí je v grafu č. 12 zobrazeno 14 nejčastěji uváděných. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Téměř 25% respondentů považovalo za nejméně přitažlivou čistotu vody ve vodních nádržích. Tento fakt ovšem většinu návštěvníků přesto od koupání neodradil. Druhým prvkem, který respondenti považují za negativní, je příliš velké množství návštěvníků oblasti. Zde je ovšem nutné podotknout, že k velké koncentraci lidí dochází pouze v oblasti vodních nádrží, směrem na sever se koncentrace návštěvníků snižuje. Další častou odpovědí byla nečistota jako taková, čímž respondenti mínili především poházené odpadky především v oblasti vodních nádrží a dále pak kolem turistických stezek. Mezi často uváděné odpovědi patří také neupravené okolí kolem vody a špatná údržba některých částí turistických stezek v údolí Říčky. Podobnou zkušenost může po častých návštěvách oblasti potvrdit i autorka diplomové práce.

Graf č. 12 Nejméně oblíbené prvky modelové oblasti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Další jmenované prvky : málo laviček na autobusové zastávce, příliš vykácené lesy, zvířata v ohradě, málo (kulturních) akcí, kontejnery, odpadky u zastávky, staré kabinky na převlékání, psí výkaly na trávníku, o víkendu přelidněno, chybí kemp, v některých místech není bezpečno, málo laviček a míst kde si člověk může sednout, ve vodě plavou mrtvé ryby, občerstvení funguje pouze v létě, nezpřístupnění jeskyní

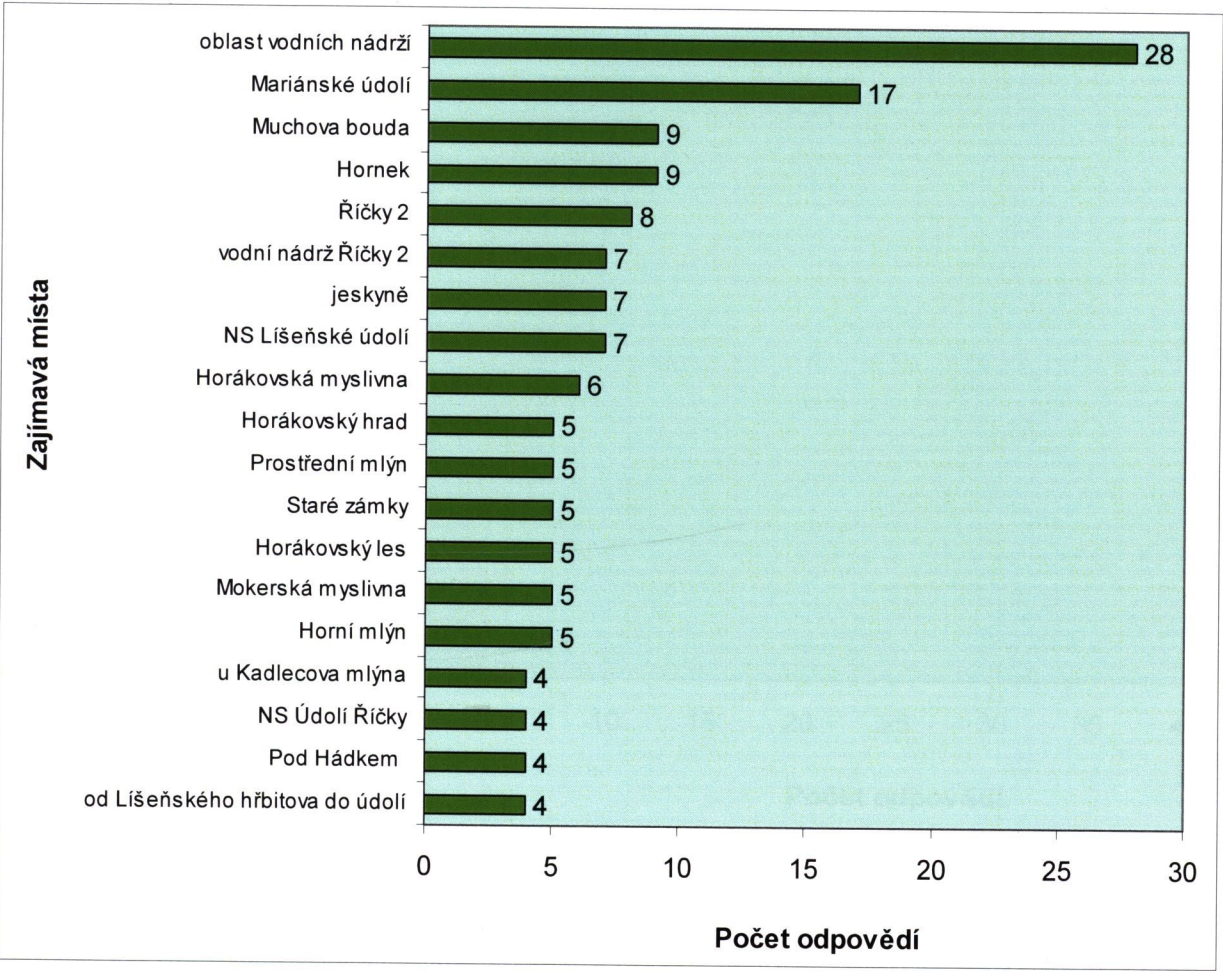
8.4 Nejzajímavější místa modelové oblasti

V jedné z otázek dotazníku měli respondenti označit, které místo v údolí Říčky jim připadá nejzajímavější. Z celkových 32 různých typů odpovědi bylo do grafu č. 13 vybráno 19 míst s největším počet odpovědí. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Přibližně 1/8 návštěvníků považovala za nejzajímavější oblast vodních nádrží. Většinou šlo o respondenty, kteří údolí Říčky navštívili vesměs za účelem koupaní, popřípadě rybaření. Dalších 7 respondentů uvedlo jako nejzajímavější pouze oblast druhé vodní nádrže (vodní nádrž Říčky 2). Druhou nejčastější odpovědí bylo Mariánské údolí, které za nejzajímavější považovalo 17 respondentů.

Zajímavým faktem je zjištění, že návštěvníci celkem často považovali za poutavé jednotlivé mlýny. Mezi častými odpověďmi se objevil Prostřední, Horní a Kadlecův mlýn.

Graf č. 13 Nejzajímavější místa v modelové oblasti

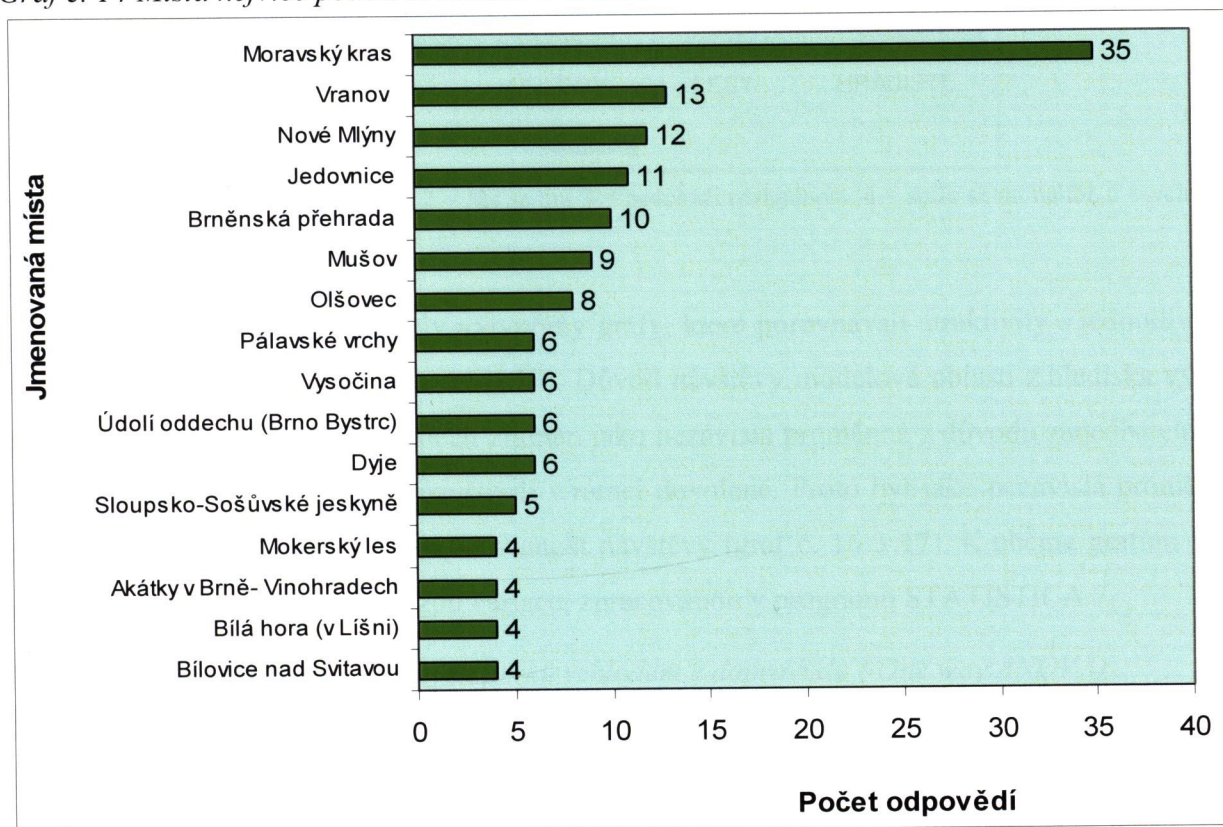
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření
Další jmenované prvky : poslední vodní nádrž, Lysá hora, Ochoz u Brna, Hádek, U borovice, Hostěnické propadání Říčky 1, Eldorádo, od Muchovy boudy po Babu, Chochola,, Březový žlíbek,U raka

8.5 Místa podobná modelové oblasti

V dotazníkú měli návštěvníci za úkol vyjmenovat několik míst, která jim připadají podobná údolí Říčky, ať už se nacházejí v okolí modelové oblasti či ve větší vzdálenosti. Celkem se mezi odpověďmi objevilo 57 míst, z nichž je v grafu č. 14 zobrazeno 16 nejčastěji jmenovaných. Pod grafem jsou uvedeny další jmenované prvky.

Nejčastěji jmenovanou odpovědí byla oblast Moravského krasu, kterou jmenovalo 35 respondentů. Za ní následovalo několik oblastí, které jsou populární především kvůli možnosti koupání, jako je Vranovská přehrada, nádrže Nové Mlýny, rybník Olšovec v Jedovnicích, či Brněnská přehrada. Z míst, které nemají klasický vodně – rekreační charakter, jmenovali respondenti Pálavské vrchy, Vysočinu, a dále pak jednotlivé menší rekreační oblasti, které znají respondenti v blízkosti jejich bydliště, jako je Bílá hora (v Nové Lišni v Brně) nebo údolí oddechu (v Brně Bystřci).

Graf č. 14 Místa nejvíce podobná modelové oblasti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

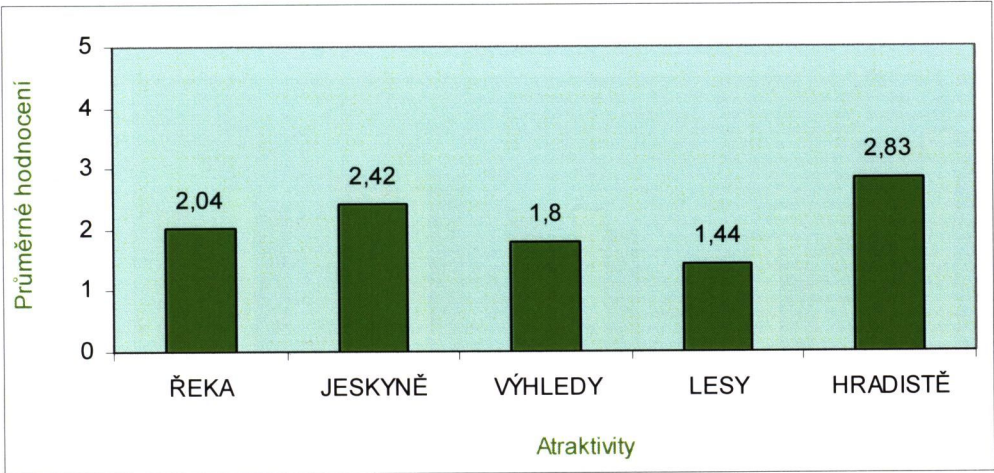
Další jmenované prvky : Ludský vrch (Žďárské vrchy), Zamilovaný háj v Králově Poli, Lednický park, Hřensko, Křivoklátské lesy, Ponětovický rybník, Slapy, Knínicky, Rakovec, přír.rezervace Větrníky, Červený kopec, Riviéra v Brně, Posázaví, Malá Morávka (Jeseníky), Suchý žleb u Blanska, Český ráj, Český kras, Český Rudolec, Rovensko pod Troskami, Dlouhý vrch u Blanska, Rudice, Podhradí nad Dyjí, Boskovice, Výr (přehrada), Adršpach, České Švýcarsko, Soběšické rybníčky, Rakovecké údolí, Šumava, Velká Baba, Stránská skála, Třeboňsko, Ořešín,, Beskydy, Berounsko, Josefovské údolí (Adamov), Jihočeské rybníky, Těsnohlídkovo údolí, Křtinské údolí, Bažantnice u Sokolnic

8.6 Hodnocení vybraných prvků krajiny

Za účelem získání informací o názoru respondentů na několik prvků (řeka, jeskyně, výhledy, lesy, hradiště), které se v lokalitě nacházejí, byli návštěvníci požádáni o jejich bodové ohodnocení. Průměrné výsledné hodnoty u jednotlivých prvků zobrazuje graf č.15.

Nejlépších výsledků dosáhly v hodnocení lesy, což potvrzuje skutečnost, že v otázce zjišťující, co se návštěvníkům v lokalitě nejvíce líbí, byly lesy jmenovány nejčastěji.

Graf č. 15 Hodnocení vybraných prvků krajiny

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Pro možnost srovnání byly vytvořeny grafy, které porovnávají atraktivitu s jednotlivými nezávislými proměnnými (graf č. 16 a 17). Důvod návštěvy modelové oblasti z hlediska výletu či dovolené není v těchto přehledech zmíněn jako nezávislá proměnná z důvodů zanedbatelného počtu respondentů, kteří oblast navštívili v rámci dovolené. Proto byl jako nezávislá proměnná zvolen doprovod návštěvníků a opakovanost návštěvy (graf č. 16 a 17). K oběma grafům jsou uvedeny výsledky získané analýzou variace, zpracovanou v programu STATISTICA 7.

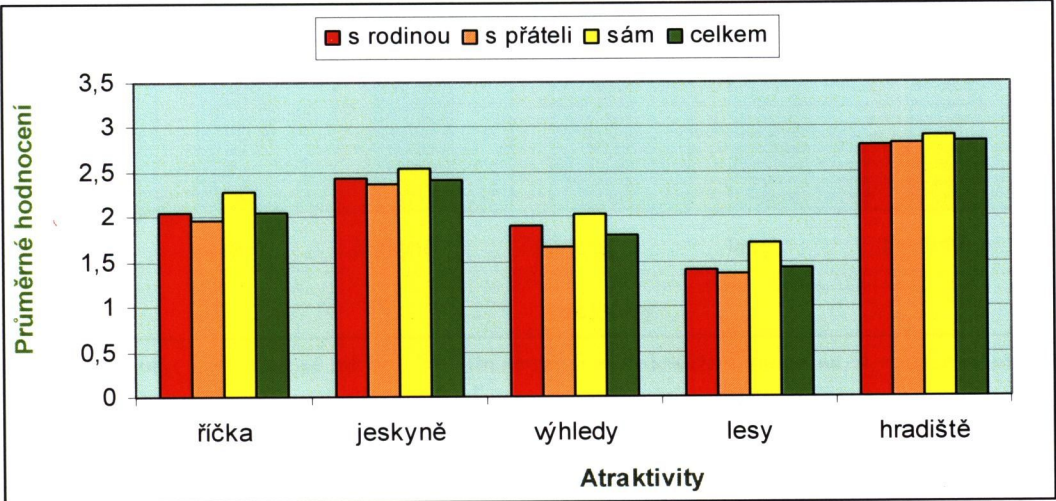
Tabulka č. 6 Hodnocení vybraných prvků vzhledem k doprovodu (One way ANOVA)

PRVKY	s rodinou (n = 66)	s přáteli (n = 99)	sám (n = 35)	F
řčka	2,05	1,97	2,23	6,00
jeskyně	2,44	2,36	2,54	3,16
výhledy	1,89	1,67	2,03	1,33
lesy	1,41	1,36	1,71	1,58
hradiště	2,80	2,82	2,91	1,17

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z analýzy variace vyplývá, že téměř všechny krajinné prvky dostaly nejlepší ohodnocení od návštěvníků, kteří přišli s přáteli, pak následují hodnoty uváděné respondenty, kteří přišli s rodinou, a naopak nejhorší (nejvyšší) známky obdržely atraktivitu u návštěvníků, kteří byly v modelové oblasti sami. Tento jev může být způsoben faktem, že respondenti, kteří přišli sami, vyhledávají oblast spíše z důvodu potřeby odpočinku od běžných starostí a potřeby relaxace, než kvůli jejím přírodním krásám, na které svůj zájem soustředí spíše návštěvníci, kteří přišli s nějakým doprovodem.

Graf č. 16 Hodnocení vybraných prvků krajiny vzhledem k doprovodu respondentů

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka č. 7 Hodnocení vybraných prvků vzhledem k opakovosti návštěvy(One way ANOVA)

PRVKY	poprvé (n = 26)	opakovaně (n = 174)	F
řička	2,31	2,00	1,402230
jeskyně	2,65	2,39	0,148656
výhledy	1,73	1,82	2,055988
lesy	1,54	1,42	3,977177
hradiště	2,81	2,83	0,000731

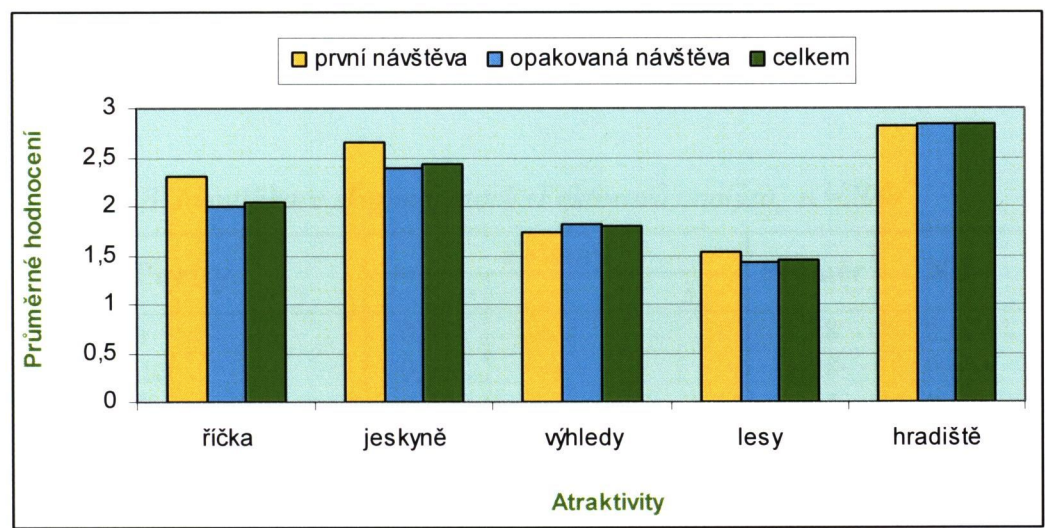
Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z hlediska opakovosti návštěvy byla respondenty, kteří navštívili oblast poprvé, lépe hodnocena řeka, jeskyně a lesy. Naopak výhledy a hradiště lépe ocenili respondenti, kteří navštěvují oblast pravidelně. Tento fakt lze vysvětlit tím, že respondenti, kteří navštěvují oblast

pravidelně, bydlí většinou v jejím blízkém okolí, tudíž při výhledu do krajiny mají lepší znalosti a představu prvcích a atraktivitách, které z dalekého rozhledu mohou pozorovat, což může mít pozitivní efekt na jejich prožitek.

Graf č. 17 Hodnocení vybraných prvků krajiny vzhledem k opakovanosti návštěvy

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

8.7 Pocity návštěvníků modelové oblasti

Ke zpracování následujících tabulek a grafů v této a následující subkapitole byl použit program STATISTICA 7 a jeho funkce, a dále příslušná literatura uvedená v seznamu použité literatury ([9] a [10]).

Pocity, které vyvolává u respondentů návštěva lokality, byly zpracovány pomocí faktorové analýzy, pomocí níž byly stanoveny 3 stěžejní faktory, které pocity charakterizují.

Tabulka č. 8 Identifikace skupin faktorů (Faktorová analýza, n =200)

Pocity	Faktory			Průměr	SD
	1	2	3		
Depresivní	0,81			1,28	0,62
Znechucující	0,75			1,28	0,65
Nudný	0,72			1,45	0,63
Stísněný	0,71			1,63	0,96
Opuštěný	0,63			1,76	1,09
Vzrušující		0,8		2,54	1,30
Uklidňující		-0,69		4,24	1,07
Napětí				1,97	1,13
Motivující				3,01	1,48
Bezpečí			0,81	2,39	1,08
Eigenvalues	2,98	1,43	1,16		
% z vysvětlitelné variability	29,8	14,3	11,6		

V tabulce jsou uvedeny pouze faktory s eigenvalue větší než jedna a hodnoty pocitů větší než 0,6.
SD = směrodatná odchylka.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

První faktor charakterizuje typické negativní pocity, proti kterým stojí typické pozitivní pocity. Negativní pocity (jako jsou stísněnost, znechucení, depresivní, nudný a opuštěný) vesměs v návštěvnících vyvolány nebyly. Naproti tomu pozitivní pocity (motivace, bezpečí) uváděla většina respondentů.

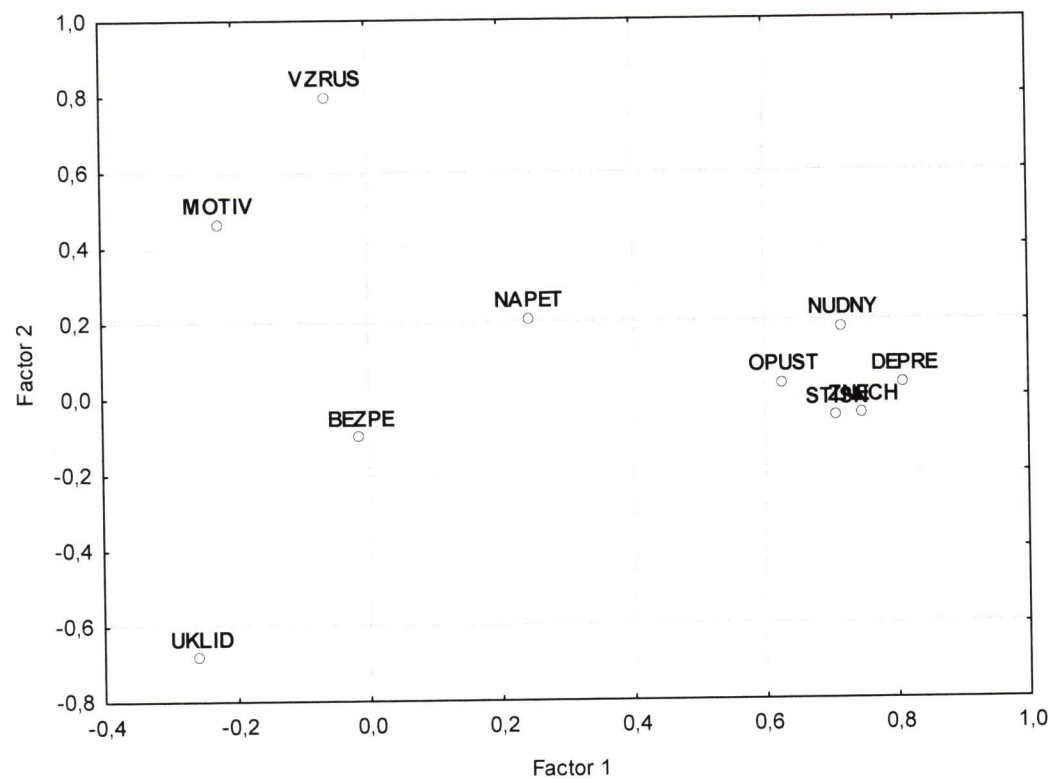
Druhý faktor v sobě skrývá intenzitu napětí, kterou návštěvníci pocítují, kde naproti sobě stojí uklidňující pocity (bezpečí) a pocity tenze (vzrušení).

Ve třetím významnějším faktoru proti sobě stojí pocity bezpečí, motivace a uklidnění oproti pocitům napětí a stísněnosti.

Při bodovém ohodnocení jednotlivých pocitů dostávaly nejvyšší známky kladné pocity (uklidňující, motivující, bezpečí, vzrušení), které v lidech vyvolávají pozitivní vnímání (tabulka č. 8). Nejméně pocítovali respondenti jasně negativní pocity (jako stísněnost, znechucení,

depresivní, nudný a opuštěný). Nejvíce se respondenti lišili v hodnocení pocitů, které se týkaly motivace, vzrušení a napětí. Zde mohla hrát roli trasa, kterou návštěvníci prošli či konkrétní věc, kterou si návštěvníci pod těmito pocity představili.

Graf č. 18 Dvoufaktorové zobrazení vnímání modelové oblasti

Vysvětlivky zkratk: DEPRE = depresivní, VZRUS = vzrušující, UKLID = uklidňující, ZNECH = znechutující, MOTIV = motivující, NUDNY = nudný, STISNE = stísněný, OPUS = opuštěný, NAPETI = napětí, BEZPECI = bezpečí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Ověření významnosti a váhy pocitů, které v návštěvnicích vyvolávají jednotlivé atraktivity (dotazníkové šetření v bezprostřední blízkosti jednotlivých atraktivit), znázorňují tabulky č. 9 a 10. V těchto tabulkách jsou uvedeny výsledky získané analýzou variace.

Tabulka č. 9 Hodnocení pocitů z výhledů a jeskynní (One way ANOVA)

Pocity	Výhledy	Jeskyně (portály)	F
Depresivní	1,08	3,83	87,51 *
Vzrušující	2,36	2,80	6,44 **
Uklidňující	4,54	2,40	29,49 *
Znechucující	1,16	1,76	28,91 *
Motivující	3,16	2,94	5,56 **
Nudný	1,44	2,16	16,45 *
Stísněný	1,39	4,71	5,68 **
Opuštěný	4,44	4,08	0,28
Napětí	1,85	4,04	0,37
Bezpečí	2,48	2,61	0,03

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

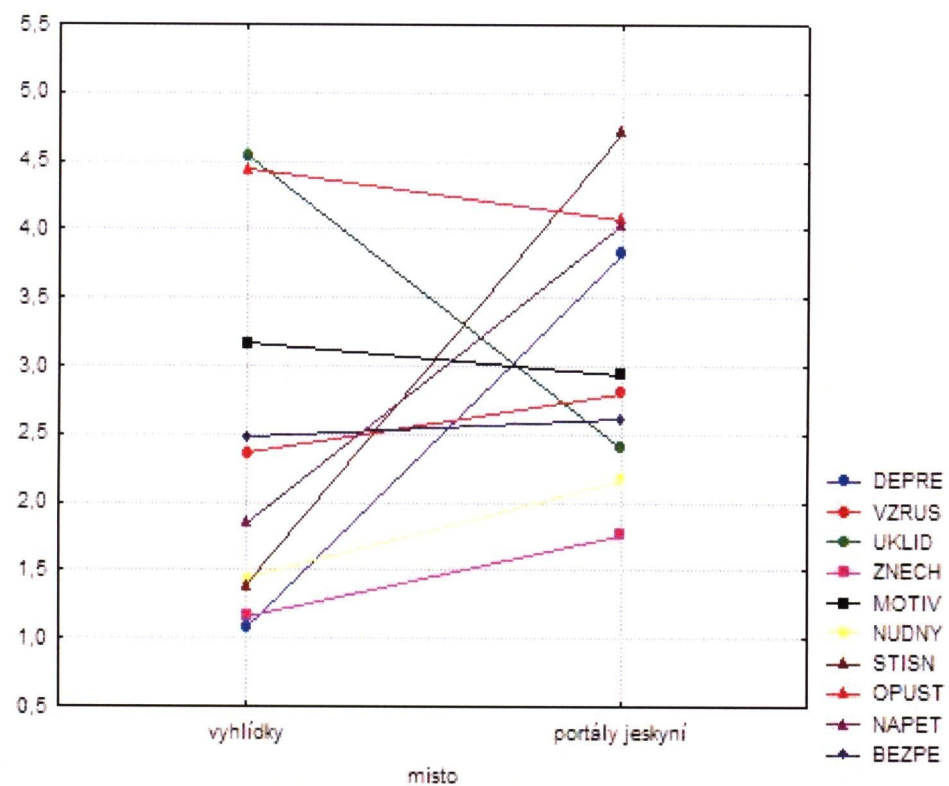
* p < 0,001

**p < 0,05

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Při srovnání pocitů z vyhlídek a okolí portálů jeskyní existují rozdíly v pocitech deprese, uklidnění, stísněnosti a napětí. Pocity deprese, stísněnosti a napětí zažívají respondenti více u jeskyň než na vyhlídkách. Oproti tomu pocit uklidnění byl prokázán na vyhlídkách mnohem častěji než u portálů jeskyní. Vyhlídky umožňují rozhledy na zalesněné svahy a do údolí říčky, tím pádem se dá předpokládat, že pocit uklidnění zde bude zásadně převažovat, což se také potvrdilo. Naproti tomu lze u jeskynních portálů zaznamenat větší hodnoty u pocitů vzrušení a napětí.

Graf č. 19 Srovnání pocitů z hradů a výhledů (vysvětlivky zkratek viz. graf č. 18)

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Průměrné hodnoty pocitů naměřené na jednotlivých atraktivitách ukazuje tabulka č. 10. I zde se sice objevily menší rozdíly ve výsledných hodnotách, nejsou však nijak markantní. Zajímavostí je, že hodnoty pocitu opuštěnosti se jsou u obou jeskyních portálů stejné.

Tabulka č.10 Průměrné hodnoty pocitů vzhledem k jednotlivým atraktivitám

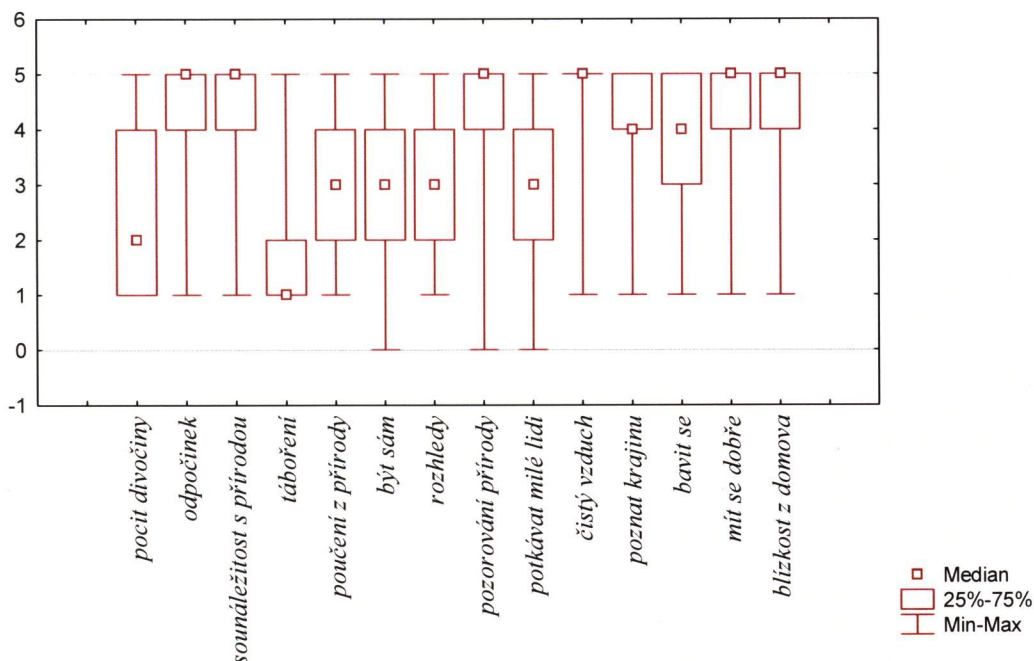
Pocity	Výhledy		Jeskyně (portály)	
	Hornek	Horákovská myslivna	Švédův stůl	Pekárna
Depresivní	1,10	1,05	4,10	3,56
Vzrušující	2,30	2,43	2,26	3,32
Uklidňující	4,63	4,45	2,23	2,65
Znechucující	1,13	1,20	1,74	1,78
Motivující	3,32	3,00	3,36	2,54
Nudný	1,40	1,48	2,08	2,24
Stísněný	1,33	1,45	4,87	4,56
Opuštěný	4,40	4,48	4,08	4,08
Napětí	1,58	2,13	4,31	3,78
Bezpečí	2,55	2,40	2,54	2,68

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

8.8 Motivace návštěvníků modelové oblasti

Motivace k návštěvě údolí Říčky byla sledována pomocí otázky č. 8 velkého dotazníku (celkem 200 respondentů). Průměrný význam motivací je zobrazen ve grafu č. 20.

Graf č. 20 Průměrný význam motivací

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Při analýze motivací, které vedli respondenty k návštěvě lokality, musíme vycházet ze skutečnosti, že většina návštěvníků již údolí Říčky v minulosti jednou či vícekrát navštívila, tudíž motivace k její další návštěvě vesměs odráží zkušenost, jakou respondenti s územím mají.

Z grafu č. 20 je patrné, že mezi hlavní důvody návštěvy lokality patří potřeba nadýchat se čerstvého vzduchu a odpočinek jako takový. Z tohoto zjištění vyplývá, že většina návštěvníků směřuje do údolí Říčky především za účelem relaxace. Tento fakt zajisté podporuje snadná dostupnost lokality pro její návštěvníky, spočívající v její blízké poloze k domovu respondentů a v její dobré dopravní obslužnosti městskou hromadnou dopravou.

Velký význam má též motiv sounáležitosti s přírodou, pozorování přírody, poznávání krajiny. Tento údaj lze podpořit zjištěním, že pocity, se kterými návštěvníci přírodu v lokalitě většinou spojovali, byly převážně kladné a dále fakt, že příroda jako taková byla velmi častou odpovědí na otázku, co se návštěvníkům v lokalitě nejvíce líbí.

Do další skupiny důležitých motivů patří potřeba zábavy (bavit se, mít se dobře). Jelikož

procento návštěvníků, kteří tráví na lokalitě více než jeden den je naprosto zanedbatelné, není překvapením, že táboření nepatří mezi motivy návštěvy údolí.

Dále byly testovány rozdíly v motivaci k návštěvě vzhledem k doprovodu respondentů a vzhledem k opakování návštěvy (tabulka č. 11 a 12). V těchto analýzách bylo použito výsledků obecného dotazníku i dotazníků pro konkrétní místa, n je tedy rovno 360.

Při srovnání motivací vzhledem k doprovodu došlo k rozdílům u návštěvníků, kteří sem přišli sami od těch, kteří zde byli s rodinou či s přáteli. Respondenti, kteří přišli sami, častěji odpovídali, že to spíše byl důvod návštěvy. Druhým důvodem návštěvy, ve kterém existují rozdíly, je motiv pozorování přírody, přičemž, tento motiv hrál největší roli pro respondenty, kteří přišli s rodinou, naproti tomu respondenti, kteří přišli sami tuto odpověď uváděli nejméně často. Motiv nadýchání se čerstvého vzduchu sehrál také mírně větší roli u návštěvníků, kteří přišli s rodinou než u dalších dvou skupin. Tento výsledek se dá vysvětlit tím, že pod pojmem „s rodinou“ často znamenalo, že respondenti přišli se svými dětmi, jejichž potřeba pobytu na čerstvém vzduchu je nepopíratelná. Za zábavou přišlo nejvíce respondentů z nějakým doprovodem (s rodinou či přáteli), zatímco návštěvníci, kteří přišli sami tento důvod uváděli méně často.

Tabulka č. 11 Motivы návštěvy vzhledem k doprovodu (One way ANOVA)

pocity	s rodinou (n =121)	s přáteli (n= 173)	sám (n =66)	F
pocit divočiny	2,51	2,43	2,62	0,01
odpočinek	4,65	4,64	4,39	14,34***
sounáležitost s přírodou	4,51	4,36	4,30	3,38*
táboření	1,28	1,41	1,38	3,54*
poučení z přírody	3,25	2,98	2,94	0,06
být sám	2,70	2,71	3,92	6,30**
rozhledy	3,03	3,13	3,12	0,52
pozorování přírody	4,60	4,34	3,45	43,63***
potkávat milé lidi	3,23	2,75	2,45	1,13
čistý vzduch	4,83	4,68	4,52	15,90***
poznat krajinu	4,07	4,32	3,83	2,69
bavit se	3,74	3,80	3,53	5,55**
mít se dobře	4,31	4,19	3,97	1,77
blízkost z domova	4,52	4,57	4,53	0,73

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

* p < 0,05

** p < 0,005

*** p < 0,001

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dále byly testovány podrobněji rozdíly v motivaci podle opakovanosti návštěvy (tabulka č.12). Rozdíly v důvodech k návštěvě existují v případě blízkosti z domova, potřeby čistého vzduchu a odpočinku. Jako důvod k návštěvě uvedlo blízkost z domova více respondentů, kteří již oblast navštívili, neboť je pochopitelné, že čím blíže k lokalitě návštěvník bydlí, tím je větší pravděpodobnost, že ji už v minulosti navštívil, což analýza potvrdila.

V případě odpočinku je tento motiv hodnocen kladněji při opakované návštěvě. Při první návštěvě lidé zažívají více vzrušení a dobrodružství, protože oblast neznají a nevědí, co mají očekávat. Naopak, když oblast poznají, zjistí, že může být pro odpočinek ideální. Čistý vzduch hraje důležitější roli opět u opakovaných návštěvníků.

Tabulka č. 12 Motivy návštěvy vzhledem k opakovanosti (One way ANOVA)

pocity	Poprvé (n = 61)	Opakovaně (n = 299)	F
pocit divočiny	2,79	2,43	1,57
odpočinek	4,36	4,65	21,48***
sounáležitost s přírodou	4,33	4,42	0,33
táboření	1,30	1,38	2,52
poučení z přírody	3,25	3,02	0,51
být sám	3,33	2,85	2,24
rozhledy	2,87	3,14	2,22
pozorování přírody	4,23	4,28	1,05
potkávat milé lidi	2,60	2,90	2,40
čistý vzduch	4,53	4,74	19,23***
poznat krajinu	3,92	4,19	6,42*
bavit se	3,52	3,77	0,11
mít se dobře	3,74	4,29	3,73
blízkost z domova	4,02	4,66	26,16***

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

* p < 0,05

*** p < 0,001

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

9 ZJEDNODUŠENÁ SWOT ANALÝZA

Jednou z nejrozšířenějších analýz vlivu externího okolí na firmu i vlivu vnitřních slabých a silných stránek firmy je SWOT analýza. V modifikované podobě je možné použít tuto analýzu též pro hodnocení daného území. Podstatou analýzy je definování silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb lokality, které mohou hrát významnou roli při sestavování návrhů a opatření pro rozvoj cestovního. Níže uvedená zjednodušená SWOT analýza pro modelovou oblast údolí Říčky vychází z výsledků primárního výzkumu, analýzy cestovního ruchu v regionu a situační analýzy modelové oblasti.

Silné stránky

- Výhodná geografická poloha oblasti v bezprostředním zázemí města Brna vhodná pro každodenní rekreaci
- Blízkost známých atraktivit CHKO Moravský kras
- Výborná dostupnost městskou hromadnou dopravou
- Dobré možnosti venkovské turistiky
- Dobré povědomí o oblasti, o kterém svědčí opakující se návštěvy
- Velké množství vodních ploch využitelných pro rybaření, vodní sporty
- Výskyt významných přírodních atraktivit, zachovalé životní prostředí zejména jeho krajinné hodnoty
- Množství značených turistických tras
- Existující relativně vysoká poptávka, zejména díky poloze v zázemí Brna
- Řada zajímavých míst v rámci oblasti a vysoká koncentrace různých typů krajinných prvků na relativně malém území
- Návštěva lokality spojována s pozitivními pocity bezpečí, uklidnění, vzrušení, pohody, motivace, hlavní motivy návštěvy se týkají relaxace a sounáležitosti s přírodou
- Pozitivní hodnocení přírody, lesů, řeky, výhledů
- Řada míst, které návštěvníci považují za zajímavé v rámci údolí Říčky

Slabé stránky

- Znečištění vodních ploch v lokalitě, které potvrzuje převážná nespokojenost návštěvníků s kvalitou vody
- Výrazná sezónnost cestovního ruchu s převahou letní turistiky
- Limitované využití zvláště chráněných částí území údolí řeky Říčky v souvislosti s nezbytností respektování jejich zákonných ochranných podmínek
- Chybějící informační střediska v blízkých obcích
- Celkově nedostatečná vybavenost materiálně technické základny (zejména možnosti občerstvení)
- Nedostatečná kvalita propagace oblasti
- Zanedbatelná návštěvnost oblasti v rámci dovolené
- Nedostatečně rozvinuté služby u vodních rekreačních ploch a především péče o úpravu jejich okolí a o zkvalitnění jejich zázemí
- Nedostatečná údržba kvality a čistoty turistických stezek, odpadky
- Často jmenovaný problém nutnosti pěších turistů vyhýbat se projíždějícím cyklistům

Příležitosti

- Zvýšení povědomí o významných archeologických lokalitách (oblast jeskynní a hradišť)
- Zlepšení rekreační funkce vodních toků a ploch
- Prodloužení hlavní turistické sezóny, vytvoření programů k odstranění vlivu sezónnosti v cestovním ruchu
- Zkvalitnění a rozšíření nabídky služeb cestovního ruchu (stravovací služby, půjčovny kol, sportovních potřeb)
- Přírodní a kulturní potenciál umožňující tvorbu rozmanitých, navzájem se doplňujících nabídek (aktivní pohyb, odpočinek, kulturní a přírodní poznávání, archeologická naleziště)
- Vytvoření podmínek umožňujících podporu a rozvoj pobytové turistiky v oblasti

Ohrožení

- Další zhoršování kvality rekreačních vodních ploch v případě zvýšení intenzity cestovního ruchu
- Ohrožení rázu nedotčené krajiny (zejména devastace novou výstavbou infrastruktury cestovního ruchu)
- Nadměrná koncentrace návštěvnosti v některých částech lokality

10 MOŽNOSTI OPTIMALIZACE OBLASTI A NÁVRHY OPATŘENÍ PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

Níže uvedené návrhy opatření pro modelovou oblast údolí Říčky vychází z výsledků primárního výzkumu, analýzy cestovního ruchu v regionu a situační analýzy modelové oblasti.

Opatření ke zmenšení problémů souvisejících s nepořádkem a úpravou okolí vodních ploch a turistických stezek

Z výsledků zjištěných z dotazníkového šetření vyplývá, že mezi často negativně vnímané věci řadí většina návštěvníků údolí Říčky čistotu vody ve vodních nádržích, celkovou čistotu v okolí vodních nádrží, odpadky, neupravené okolí vodních nádrží a zanedbanou údržbu některých turistických stezek. Návštěvní řád oblasti zakazuje odkládání odpadků mimo vyhrazená místa, bohužel v praxi není dostatečně dodržován. Je zarážející, že problém s odpadky uvádí relativně velké procento návštěvníků, když vezmeme v úvahu fakt, že ve své podstatě je tento problém způsoben jejich vlastním neekologickým chováním. Problém by mohlo odstranit zvýšení počtu míst pro odkládání odpadků a zlepšení povědomí návštěvníků o blízkosti lokality chráněné krajinné oblasti.

Ke zkulturnění okolí vodních ploch by mohlo přispět zvýšení počtu laviček, doplnění o kvalitní sociální zařízení a převlékací kabinky. Především však doplnění okolí vodních ploch o některé atributy, které by naplňovaly potřebu odpočinku, ale také umožňovaly zábavu, která též patří k motivům návštěvy údolí (atributy dětských hřišť, minigolf). Nepochybně by zde mohlo být více stánků s občerstvením, která však budou zapadat do přírodního prostředí, budou udržovaná a zejména bude udržován pořádek v jejich blízkosti.

Problém s kvalitou vody ve vodních nádržích je nezpochybnitelný a byl i potvrzen názory respondentů dotazníkového šetření. V letní sezóně roku 2006 musel dokonce být ve vodních nádržích z důvodů znečištění vody způsobené vandalismem vyhlášen dočasný zákaz koupání. Vyřešení problému čistoty vody by zajisté přispělo ke větší spokojenosti návštěvníků, ale tato otázka je ovšem finančně náročná a ke svému odstranění bude potřebovat delší časové období.

Naučná stezka smyslového vnímání přírody

Dotazníkové šetření jasně prokázalo, že potřeba sounáležitosti s přírodou je jedním z důvodů motivujících respondenty k návštěvě lokality. I asociace, se kterými návštěvníci území spojují, mají charakter přírodních prvků nacházejících se v údolí Říčky. Většina návštěvníků si přírodu lokality spojuje s příjemnými pocity.

Na základě těchto poznatků navrhuji vytvoření „naučné stezky smyslového vnímání“, která rozšíří poznání, smyslové vnímání a fantazii návštěvníků lokality, využije široké škály přírodních atraktivit údolí Říčky a zároveň podá informace o místních ekosystémech, ale zejména bude zahrnovat i výjimečné lokality smyslového poznání (poslech hlasů lesa, hledání stop, vůně lesa, pátrání po hnízdech a norách – zrakové vnímání, informace o geologii a vegetaci, výstavka hornin -hmatové vnímání, prožitek z akustiky četby v lese-sluchové vnímání, hledání stop života, poznávání dřevin a vodních živočichů).

Cílem tohoto návrhu je vytvoření atraktivního nevšedního produktu pro všechny věkové kategorie, který kombinuje zajímavý obsah, vzdělání, možnost pohybu, rozvíjí smyslové schopnosti a fantazii a navrácí člověka k přírodě. Stezka by byla samoobslužná, součástí výkladové části by mohl být doprovodný sešit, jenž by mohl být kombinací průvodce a pracovních listů. Na jednotlivých stanovištích by byly umístěny informační tabule a zařízení na smyslová vnímání.

Informační materiál o lokalitě, trase a náplni stanovišť by byl publikovaný pro učitele blízkých škol a vzdělávacích zařízení a také by byl dostupný v informačních střediscích regionu. Stezka má za cíl zanechat v návštěvnících pocit sounáležitosti s přírodou a poskytnout jim některé základní informace o fungování přírody a zásazích člověka do ní. Neměla by být typem naučné stezky s velkým množstvím teoretických informací. Návštěvník bude seznamován s okolní přírodou a jejími zákonitostmi prostřednictvím svých smyslů. Stezka by byla vedena v duchu tzv. šetrné turistiky v neextrémních podmínkách se zaměřením především na rekreaci a trávení volného času rodin s dětmi, individuální výletníky i pro větší organizované skupiny návštěvníků.

Propagace a prezentace modelové oblasti

Prezentace oblasti by měla být zaměřená jednak na prožitek, neboť údolí je vnímáno jako příjemné místo, které v lidech vyvolá pozitivní pocity, a dále k motivům návštěvy, kterými jsou převážně relaxační aktivity, přírodní prostředí a pobyt na čistém vzduchu, zábava a kontakt s lidmi.

Na relativně malém území modelové oblasti se nachází vysoká koncentrace přírodních prvků, z nichž mnohé byly návštěvníky v dotazníkovém šetření ohodnoceny velice kladně, ovšem povědomí většiny návštěvníků, především těch, kteří oblast navštívili poprvé, o škále možných přírodních atraktivit, je velice malé. V současnosti je údolí v povědomí řady návštěvníků zejména jako oblast vhodná pouze pro letní vodní rekreaci. Proto je nutné zaměřit se na propagaci méně známých, přesto však zajímavých atraktivit modelové oblasti, jako jsou technické památky (mlýny), hradiště či daleké výhledy do krajiny.

Nemalý přínos by též mělo kvalitní a ucelené zpracování internetových stránek, propagujících nejen část údolí Říčky, která se nachází na území Moravského krasu, ale celou lokalitu jako specifický turistický produkt. Neméně nutná je také propagace vodních nádrží v zimním období k některým zimním sportům, jako možná alternativa umělých kluzišť.

Využití lokality pro venkovskou turistiku a ekoturistiku

Venkovská turistika je forma cestovního ruchu, jejíž aktivity jsou bezprostředně spjaty s přírodou, krajinou a venkovským prostředím. Údolí Říčky disponuje kvalitním potenciálem pro řadu aktivit venkovské turistiky i pro ekoturistiku, tedy putování přírodou a její pozorování. Využívány mohou být jednak turistické a cykloturistické trasy, přírodní a společenské atraktivity. Údolí nabízí také možnosti koupání, rybaření, houbaření, sběru lesních plodů apod. Jednou z forem ekoturistiky je hippo turistika, která má v Mariánském údolí zázemí ve formě parkurové tratě.

Rekultivace a využití mlýnů

Na Říčce od Ochoze k Líšni byla v minulosti průběžně vystavěna řada mlýnů, jejichž dnešní možnosti využití pro cestovní ruch jsou nesporné. Autorka navrhuje například vytvoření naučné stezky „Po stopách mlýnů v údolí Říčky“, která by pochopitelně měla být doplněna o informační tabule, jenž by obsahovali jak historické tak i technické údaje o jednotlivých technických památkách, s možností vizuální prezentace.

Další potenciál je možné spatřit v možnosti využití mlýnů jako ubytovacích kapacit, a to nejen pro návštěvníky údolí, ale také pro turisty navštěvující známé atraktivity severní části Moravského krasu (propast Macocha), u kterých je předpoklad, že větší množství z nich přijelo do CHKO Moravský kras v rámci dovolené, tedy využívá možnost přenocování v Brně či okolí.

11 ZÁVĚR

Vnímání, představy a zkušenosti účastníků rekreace a cestovního ruchu jsou důležitým aspektem při vypracování produktů destinačního managementu. Svoji roli v něm hrají i přírodní složky krajiny, které jsou s cestovním ruchem nepopíratelně spjaty a jejichž vnímání aktéry cestovního ruchu bylo předmětem zkoumání této práce.

Cílem této práce je najít a prokázat vztahy mezi přírodními složkami krajiny určitého typu a charakteru, a jejich konkrétním působením na vnímání a pocity aktérů cestovního ruchu na Brněnsku.

Problematickou cestovního ruchu jako celku, metodikou tvorby práce a charakteristikou dotazníku, který byl pro tuto práci stěžejní, se zabývaly úvodní kapitoly.

Následující kapitoly jsou věnovány charakteristice regionu Brněnsko. Nejdříve je region charakterizován z hlediska fyzicko-geografického a socio-ekonomického a dále je provedena analýza potenciálu cestovního ruchu regionu. Brněnsko má velký potenciál a příznivé podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Disponuje jak množstvím přírodních i společenských atraktivit, tak i výhodnou geografickou polohou a výbornou dopravní dostupností.

V dalších kapitolách je provedena případová studie modelové oblasti údolí Říčky. Údolí Říčky, kopíruje část toku potoka Říčka od Ochoze u Brna až autobusovou zastávku městské hromadné dopravy Mariánské údolí. Říčka na svém středním toku od Hádku po Líšeň vytváří hluboké romantické údolí. Najdeme tu řadu jeskyní, propadání, vývěry podzemních vod i světově proslulá archeologická naleziště. V severní části modelové oblasti se nachází přírodní rezervace Údolí Říčky, jež je cenným krasovým územím s jeskynními systémy (jeskyně Ochozská, Pekárna, Netopýrka a další).

Údolí Říčky má značný turistický a rekreační význam : je známé svou romantikou a malebností, zejména ve vápencovém území. Rekreační význam se zvýšil vybudováním malých vodních nádrží. Údolí Říčky je významným rekreačním místem a oblastí klidu regionálního významu, které v návštěvnících vyvolává vesměs pozitivní pocity. V motivech návštěvy převládají faktory sounáležitosti s přírodou a relaxace.

Na základě dotazníkového šetření, situační analýzy a analýzy potenciálu cestovního ruchu byla vypracována zjednodušená SWOT analýza, která vytipovala silné a slabé stránky a také příležitosti a ohrožení modelové oblasti. Největším nedostatkem v šetřené oblasti je nedostatečné zázemí pro rekreační vodní aktivity a špatná kvalita vody v nádržích, nedostatečná propagace všech krajinných prvků a spíše sezónní charakter návštěvnosti.

K rozvoji cestovního ruchu v modelové oblasti a v jejím zázemí bylo v závěrečné části práce navrženo několik opatření, jejichž úkolem je zkulturnit okolí vodních nádrží a odstranit problém s „čistotou“, zvýšit propagaci oblasti, posílit návštěvnost v zimním období a využít některé dosud zanedbané potenciály území.

12 SUMMARY

The main aim of this diploma work was to find out and demonstrate relationships between different natural elements of countryside and their concrete effect on the perception and feelings of participants of tourism in the Brno region.

The area of Říčky is suitable for the analysis because of its location in the environs of Brno in zone of everyday recreation, furthermore because of sufficient network of marked tourist paths and not least also because it creates a complex area with many natural and social interests. Natural and social interests represent primary conditions for the development of tourism and can be often used to promote the area. The tourist and recreation potential of the selected area, which increased after construction of small artificial lakes, is mainly important for this diploma work.

The result of the analysis done shows, that relaxation, bathing and the affinity with nature belong to motives, which mainly attract visitors to come to the valley. As for the visitors of the valley, it usually provokes positive feelings (motivation, safety, appeasement), as for the visit motives, the factors of amusement, freedom, affinity with nature, and relaxation prevail. Unfortunately the cleanness of water and the material and technical base of tourism is not sufficient here. It also proves results from the questionnaire survey –25% informants designated the cleanness of lakes water as not satisfactory. On the contrary visitors like nature, forest, views and beautiful surrounding in this area.

On the basis of the analysis of the situation in the region, the analysis of the potential of tourism and the questionnaire survey, several measures were proposed to support the development of tourism in the model area.

13 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura :

- [1] Királ'ová, A. Marketing destinace cestovního ruchu. Praha : Ekopress, 2003
- [2] Balák, I., Horák, J., Kos, P., Kovařík, M., Pavelka, J., Pokorný, J., Svoboda, J., Tichý, L., Valoch, K. Údolí Říčky v Moravském krasu. Blansko: Městská knihovna v Blansku, 2001
- [3] Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M. Cestovní ruch I, Praha: VŠE, 2004
- [4] Petrů, Z. Ekonomika cestovního ruchu. Praha : Idea servis, 1994
- [5] Pásková, M., Zelenka, J. Cestovní ruch výkladový slovník. Praha: MMR, 2002
- [6] Kol. autorů Okolí Brna a Moravský kras. Praha : Olympia, 1990
- [7] Štěpánek, V., Kopačka, L., Šíp, J. Geografie cestovního ruchu. Praha: Karolinum, 2001
- [8] Klumpar, V. Okolí Brna a Moravský kras. Plzeň : Kletr, 2002
- [9] Chajdiak, J. Štatistické metódy v programovom systéme Statgraphics. Bratislava : Ekonomická univerzita v Bratislave, 1995
- [10] Kejkula, J., Schůt, P., Urban, J. Vícerozměrné statistické metody - II.. Praha : VŠE, 1982

Internetové stránky:

[a] www.kr-jihomoravsky.cz

[b] www.czso.cz

[c] www.rrajm.cz

[d] www.oblast.cz

[e] www.pampeliska.cz

[f] www.brno.cz

[g] www.czechtourism.cz

Ostatní zdroje:

[h] Zákon č. 114/1992 Sb. ze dne 1. června 1992 o ochraně přírody a krajiny.

[i] Strategie rozvoje cestovního ruchu v Jihomoravském kraji

[j] Informační tabule naučné stezky Údolí Říčky

14 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulky

- Tabulka č.1 Města s počtem obyvatel nad 10 000
- Tabulka č. 2 Přehled údajů demografické charakteristiky Brněnska
- Tabulka č. 3 Přehled kapacit hromadných ubytovacích zařízení podle krajů a okresů Jihomoravského kraje k 31. 12. 2005
- Tabulka č. 4 Orografické členění území v okolí Údolí Říčky
- Tabulka č. 5 Přehled kategorií územní ochrany v jižní části Moravského krasu a jejich příklady
- Tabulka č. 6 Hodnocení vybraných prvků vzhledem k doprovodu (One way ANOVA)
- Tabulka č. 7 Hodnocení vybraných prvků vzhledem k opakovanosti návštěvy(One way ANOVA)
- Tabulka č.8 Identifikace skupin faktorů (Faktorová analýza, n =200)
- Tabulka č. 9 Hodnocení pocitů z výhledů a jeskynní (One way ANOVA)
- Tabulka č. 10 Průměrné hodnoty pocitů vzhledem k jednotlivým atraktivitám
- Tabulka č. 11 Motivy návštěvy vzhledem k doprovodu (One way ANOVA)
- Tabulka č. 12 Motivy návštěvy vzhledem k opakovanosti (One way ANOVA)

Grafy

- Graf č. 1 Návštěva jako výlet z domova / v rámci dovolené (obecný dotazník)
- Graf č. 2 Návštěva jako výlet z domova / v rámci dovolené (atraktivita různého druhu)
- Graf č.3 Místo bydliště návštěvníků
- Graf č.4 Způsob dopravy do modelové oblasti
- Graf č.5a Doprovod návštěvníků do modelové oblasti (celkový dotazník)
- Graf č.5b Doprovod návštěvníků do modelové oblasti (konkrétní místa)
- Graf č.6 Doprovod návštěvníků – vyhlídky
- Graf č.7 Doprovod návštěvníků – jeskyně
- Graf č.8a Opakovanost návštěvy (celá oblast)
- Graf č.8b Opakovanost návštěvy (konkrétní místa)
- Graf č. 9a Opakovanost návštěvy- vyhlídky
- Graf č. 9b Opakovanost návštěvy - jeskyně
- Graf č. 10 Asociace s údolím řeky Říčky
- Graf č. 11 Nejoblíbenější prvky modelové oblasti

- Graf č. 12 Nejméně oblíbené prvky modelové oblasti
- Graf č. 13 Nejzajímavější místa v modelové oblasti
- Graf č. 14 Místa nejvíce podobná modelové oblasti
- Graf č. 15 Hodnocení vybraných prvků krajiny
- Graf č. 16 Hodnocení vybraných prvků krajiny vzhledem k doprovodu respondentů
- Graf č. 17 Hodnocení vybraných prvků krajiny vzhledem k opakování návštěvy
- Graf č. 18 Dvoufaktorové zobrazení vnímání modelové oblasti
- Graf č. 19 Srovnání pocitů z hradů a výhledů
- Graf č. 20 Průměrný význam motivací

15 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1 Obecný dotazník (oblast jako celek)

Příloha č. 2 Dotazník pro jednotlivé atraktivity

Příloha č. 3 Mapy údolí Říčky a okolí Brna

Příloha č. 4 Fotografie z údolí Říčky

Příloha č. 1 Obecný dotazník (oblast jako celek)

Katedra cestovního ruchu
Zemědělská fakulta JU

Dotazník (on-site survey)

Místo:

Datum:

Den:

Čas:

Dobrý den, jsem Eva Otychová a jsem studentkou Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity. Ve své diplomové práci se věnuji problematice možností a překážek vylepšení rekreačních podmínek v oblasti údolí Říčky. Opatření by měla v první řadě směřovat k zvýšení spokojenosti rekreatantů, tedy Vás. Mohu Vás požádat o zodpovězení několika otázek? Zabere to jen pár minut a pro mou práci je to zásadní.

Vaše odpovědi jsou striktně anonymní.

Nejprve bych se Vás chtěl/a zeptat:

1) Co se Vám vybaví, když se řekne údolí Říčky? Charakterizujte, prosím, 3 slovy:

2) Kdybyste měl(a) označit jednu (jakoukoliv) věc, která se Vám zde LÍBÍ, která by to byla?

3) Kdybyste měl(a) označit jednu (jakoukoliv) věc, která se Vám zde NELÍBÍ, která by to byla?

4) Spočil by jste trasu, kterou jste prošel(a) s následujícími pocity?

	určitě ano	spíše ano	nedokážu rozhodnou t	spíš e ne	určitě ne
depresivní					
vzrušující					
uklidňující					
zdechucující					
motivující					
nudný					
stísněný					
opuštěný					
napětí					
bezpečí					

5) Jste zde na výletě z domova nebo výletě v rámci dovolené?

a) Pokud z domova, odkud? _____
a jak jste se údolí Říčky dopravil(a)? auto/kolo/pěšky/autobus/vlak/jinak Jak? _____

b) Pokud na výletě na dovolené, kde trávíte dovolenou? _____ a jakým aktivitám se věnujete nebo byste se věnovat chtěli?

Položka	věnuji se především	věnuji se občas	měl/a bych zájem
a) opalování			
b) koupání			
c) rybaření			
d) windsurfing			

Položka	věnuji se především	věnuji se občas	měl/a bych zájem
e) jízdy na lodkách			
f) pěší turistika			
g) jízda na kolech			
h) pozorování ptáků s odborným průvodcem			
i) myslivecký lov			
j) návštěvy historických zajímavostí v okolí			
k) návštěvy muzeí			
l) účast na kulturních a společenských akcích			
m) houbaření a sběr lesních plodů			
n) tenis, stolní tenis, volejbal, nohejbal			
o) jiné. Jaké _____			

6) Jste zde na výletě _____ s rodinou _____ s přáteli _____ sám(a)?

7) Jedná se o Vaši první nebo opakovanou návštěvu? ANO NE

8) Pokuste se prosím zhodnotit následující hlediska podle významu, který pro Vás mají jako důvody návštěvy tohoto místa (vůbec ne, spíše ne, nedokážu rozhodnout, spíše ano, určitě ano):

	určitě ano	spíše ano	nedokážu rozhodnout	spíše ne	určitě ne
zažít pocit divočiny					
odpočinout si od běžných věcí					
užít si pocitu sounáležitosti s přírodou					
táboření					
něčemu se v přírodě přiučit					
být sám					
daleké rozhledy					
pozorovat přírodu					
potkávat milé lidi					
nadýchat se čerstvého vzduchu					
poznat krajinu					
bavit se					
mít se dobře					
je to blízko k domovu a snadno se sem dostanu					

9) V údolí Říčky se nachází poměrně velké množství zajímavých míst. Pokuste se, prosím, z následujícího seznamu oznámkovat (1 – velmi se líbí, 2 – líbí se mi, 3 – nedokážu rozhodnout, 4 – spíše se mi nelíbí, 5 – velmi se mi nelíbí) jednotlivé:

(podle lokality např.)
říčka _____ jeskyně _____ výhledy _____ lesy _____ hradiště _____

10) Které místo by jste označil za nejzajímavější (mapa): _____
stručně charakterizujte proč? _____

11) Zkuste, prosím, vyjmenovat několik míst, která jsou podobná tomuto v okolí i ČR, navštívil jste některá. _____

Děkuji Vám za Váš čas a velmi si cením Vaší spolupráce.

Příloha č. 2 Dotazník pro jednotlivé atraktivitty

Katedra cestovního ruchu
Zemědělská fakulta JU

Dotazník (on-site survey)

Místo:

Datum:

Den:

Čas:

Dobrý den, jsem Eva Otychová a jsem studentkou Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity. Ve své diplomové práci se věnuji problematice vnímání nejrůznějších míst jejich návštěvníky. Mohu Vás požádat o zodpovězení několika otázek? Zabere to jen pár vteřin a pro mou práci je to zásadní. **Vaše odpovědi jsou striktně anonymní.**

1) Spojil(a) by jste toto konkrétní místo s následujícími pocity a charakteristikami? (určitě ano, spíše ano, nedokážu rozhodnout, spíše ne, určitě ne)

	určitě ano	spíše ano	nedokážu rozhodnout	spíše ne	určitě ne
depresivní					
vzrušující					
uklidňující					
zdechucující					
motivující					
nudný					
stísněný					
opuštěný					
napětí					
bezpečí					

2) Pokuste se prosím zhodnotit následující hlediska podle významu, který pro Vás mají jako důvody návštěvy tohoto místa (vůbec ne, spíše ne, nedokážu rozhodnout, spíše ano, určitě ano):

	určit ě ano	spíše ano	nedokážu rozhodnout	spíše ne	určit ě ne
zažít pocit divočiny					
odpočinout si od běžných věcí					
užít si pocitu sounáležitosti s přírodou					
táboření					
něčemu se v přírodě přiučit					
být sám					
daleké rozhledy					
pozorovat přírodu					
potkávat milé lidi					
nadýchat se čerstvého vzduchu					
poznat krajinu					
bavit se					
mít se dobře					
je to blízko k domovu a snadno se sem dostanu					

3) Jste zde na výletě s rodinou s přáteli sám(a)?

4) Jedná se o Vaší první nebo opakovanou návštěvu?

5) Jste zde na výletě z domova nebo výletě v rámci dovolené?

Děkuji Vám za Váš čas a velmi si cením Vaší spolupráce.

Příloha č. 3 Mapy údolí Říčky a okolí Brna

Zdroj : Informační tabule v údolí Říčky

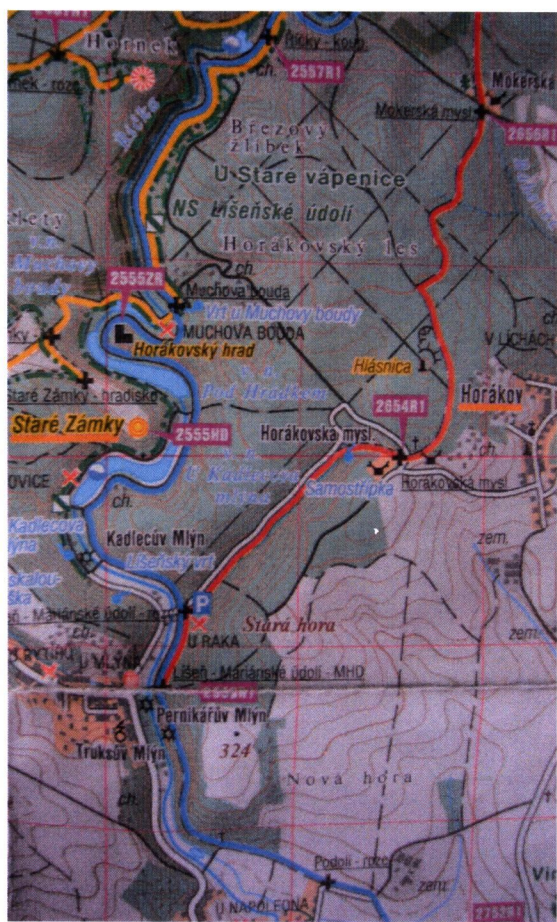
Zdroj : Informační tabule v údolí Řičky

Zdroj : Informační tabule v údolí Řičky

Zdroj : Informační tabule v údolí Říčky

Zdroj : Informační tabule v údolí Říčky

Příloha č. 4 Fotografie z údolí Říčky

Foto Eva Otychová

Foto Eva Otychová

Foto Eva Otychová

Foto Eva Otychová

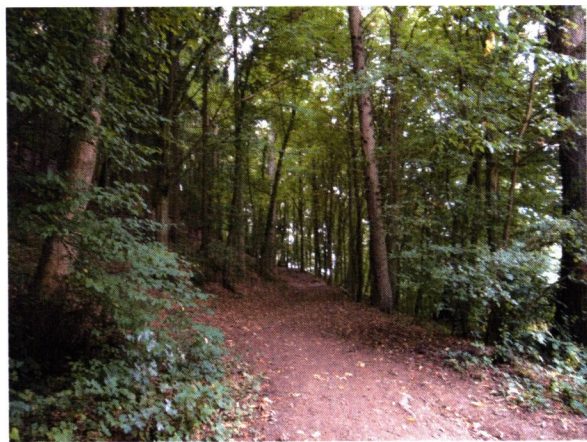

Foto Eva Otychová